פרשת **וישלח** תשפ"ז לפ"ק | גליון א'תעז, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בני ברק יצ"ו

כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים

ברחובות קריה בין שאון האנשים הסתובב לו איש רמאי רע מעללים מלובש בבגדים יקרים כשכל כולו מראה על אדם עשיר בן טובים ובחלקלקות לשונו היה צודה ברשתו אנשים תמימים וישרים.

יום אחד נזדמן לשם עובר אורח שבא ממקום רחוק ואין הוא מכיר בעיר זו, החל הרמאי לשוחח עמו ושאלו: אם נצרך הוא לדבר מה, אולי אינו יודע לאן לפנות בעיר הזרה, כי מוכן ומזומן הוא ללוותו לכל מקום אשר פניו מועדות, בהיותו בטל ממלאכתו ויש לו פנאי לסייעו ולהוליכו למקום חפצו.

שמח האורח על ההצלחה בלתי צפויה שהאירה לו פנים, הוא הודה בדברים חמים למארחו ובלבו הרהר: לא נכון הדבר אשר בפי בריות כי פסו בני אדם הגונים מקרב הארץ, הרמאי הוליך את האורח לביתו וכיבד את מארחו בסעודה דשנה כשבכל עת דיבר עמו בחלקלקות לשונו דברי ידידות וחנופה, אולם האורח הבחין לפתע שהמארח זומם רעה ותחת מסוה של ידידות הוא מתכונן לרצחו נפש ולשדוד לו את כל רכושו, האורח נבהל ולא ידע לשות עצות בנפשו איך להנצל מידי הרוצח.

והנה עלתה עצה בלבו, באמצע הסעודה הוא החל לשבח את המארח ואת טעם המאכלים, וכך היה אומר: טעמה של הסעודה משובח מאוד, והוא דומה לטעמה של המאכלים שאכלתי בבית המלך על שולחנו.

המארח בשמעו זאת רפו ידיו וחשב לעצמו, אם כנים הדברים שהוא ידידו של המלך ושהוא מיסב על שולחנו, הרי שאני מסתכן בזה מאוד כאשר אבצע את זממי, פן תתעורר חמת המלך אשר ינקום בי ביד רמה על מות ידידו, ולכן מוטב לי שאמנע מלהזיק לו, ועל ידי תחבולה מחוכמת זו שעלתה בלבו, ניצל האורח ממות ונפשו היתה לו לשלל.

על פי משל זה מבואר בגמרא (סוטה דף מא:) את מאמה"כ שאמר יעקב אבינו לעשו "כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים", כי למרות דברי הידידות שהראה עשו כלפי חוץ בפגישתו עם יעקב, חשש יעקב שמא עשו הרשע מתנכל לו להרגו, לכן החליט להשמיע באזני עשו את קירבתו המיוחדת להקב"ה, וממילא לא כדאי להרע לו, כי הקב"ה אהבו ויעמוד לימינו של יעקב וינקום נקמת דם הקמים עליו, ובאופן זה ניצל יעקב ממזימותיו של עשו.

והם הם דברי רש"י על הפסוק כאן שכתב: "ולמה הזכיר לו ראיית המלאך, כדי שיתיירא הימנו ויאמר, ראה מלאכים וניצול, איני יכול לו מעתה", כיון שיעקב הוא אהובו ומקורבו של הקב"ה, ומי שיתנכל לו סופו יהיה מר ורע.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפילה ..... ג
דבש תמרים ~ לקיטת תמרים ..... ד
קדוש יאמ"ר ..... ו
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ח
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... ט
שבח"י רמב"ן ..... י
פינת יקרת ..... יב
מענינא דיומא ..... טו
חוקים להורותם ..... יח
משיב כהלכה ..... כ
שביל הצירוב ..... כא
הילולא רבא ..... כג
משולחן מלכים ..... לו
דברות קודש ..... לח

לשמרך בכל עת
מינה לא תזיע
שקל הקודש
צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ:
להר"ר אלטר אשר אנשיל אילאוויטש הי"ו
052.7648437
כל הזכויות שמורות ©

לְמַעַן וְיֵטַב לָךְ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד עוֹלָם

יעלזו חסידים בכבוד וירננו בשירה, בחדוה עילאית ובשפה ברורה, קדם ידידינו המהולל טוב ומטיב בכל עת ועונה בפסירה, ליפין פוסדות יטב לב בעוז ובגבורה, בכל נפש ולב ברוך אשר יקים את דברי התורה, למען פורשת רבותינו ולמען תורה בטהרה, בארה"ק

ברכת מזל טוב

קדם ידידנו הנעלה, מוכתר בכל מידה טובה ומעלה, המשובח והמפואר, יפה פרי תואר, המהולל בתשבחות במיטב הפעילות, המפואר בשיר המעלות

הרבני הנגיד המרומם והנכבד, בנדבת לבו
תומך תורה בטהרה וצדקתו לעד, כש"ת

מוה"ר
יואל זופניק
הי"ו

מנדובי תומכי מוסדות יטב לב,
העומד לימין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א,
להשלמת התמיכה בעתו ובזמנו בכל חודש וחודש

קוֹל צָהֳלָה וְרִנָּה, שְׁפָתֵינוּ אָז תַּרְנֵּנָה
לרגל השמחה הגדולה במעונו, דיצה וחדוה בארמונו
שמחת אירוסי בתו הכלה למזל טוב

כִּי אֶעֱשֶׂה אֶת הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' לְמַעַן יִיטַב לָךְ

ימם ולילה עומד לחזק ולבסס פוסדות יטב לב בארה"ק ועושה ומעשה בכל עת ועונה לפעול ולהפעיל טובעם ומורשתם של רבותה"ק זי"ע נר לרגליו להגדיל ולהאדירה ועל משמר הקודש תמיד יתיצב

יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלִָם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ

ואנו תפלה שזכות מרנן רבותינו הקדושים נבג"מ וזכות הבל פיהם של תשב"ר אשר לא טעמו טעם חטא יעמדו לו ולבני ביתו, לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות מתוך אריכות ימים ושנים, עושר וכבוד, והרחבת הדעת,עדי נזכה לביאת הגואל במהרה בימינו ומלכינו כ"ק מרן אדפו"ר הגה"ק שליט"א בראשנו אמן

מתוך שמחה וחדוה והכרת הטוב עמוקה

חברי הנהלת פוסדות יטב לב בארה"ק

מאיר הירש - אברהם בראך - יחזקאל דוד בערקאוויטש
אברהם יהושע גלאנץ - יואל שווארץ - יואל בערנאטה
חיים הערש אבערלענדער - יודל רובין - יחזקאל בראך

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר והסידות נאמרים

רק ע"י מלחמת היצר יקיים גם השס"ה מצוות ל"ת

עם לבן גרתי. וברש"י: **עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי.** יתכן שאדם יקיים את כל הרמ"ח מצות עשה, אבל כדי שיקיים את כל השס"ה מצוות לא תעשה, **זה שייך רק אם כשהיצר מסיתו לדבר עבירה, והוא כובש את יצרו ופורש את עצמו מן העבירה, ובזה מקיים הוא את אותו לא תעשה,** יעקב אבינו גר אצל לבן, משכן היצה"ר, ועי"ז יכול היה לקיים גם את כל השס"ה מצות לא– תעשה. וז"ש: **"עם לבן גרתי"** בזה שגרתי אצל לבן, עי"ז **"ותרי"ג מצוות שמרתי"**, ואילו לא גרתי עם לבן לא היה ביכולתי לקיים את כל המצות לא–תעשה.

אור יצחק (ראדויל)

יעקב הכין עצמו לקראת עשיו בג' העצות נגד היצה"ר

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו'. וברש"י: "גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי" רבותינו ז"ל נתנו לנו (ברכות ה.) ג' עצות להלחם עם יצר הרע; **יעסוק בתורה, יקרא קריאת שמע ויזכיר לו יום המיתה.** והנה, ידוע דעשיו הוא היצה"ר מסטרא דמסאבא (ראה זוה"ק ח"א קלז), ושלח אליו יעקב להודיעו שהוא אינו ירא ממנו, כי ערוך לקראתו בשלשה דברים אלו. וזהו שאמר: **"כה אמר עבדך יעקב"**, 'כה' מרמז על כ"ה אותיות שבפסוק "שמע ישראל"; **"עם לבן גרתי"** רומז על העצה של 'יזכיר לו יום המיתה' שהאדם מלובש אז בלבנים, **"ותרי"ג מצוות שמרתי"** הוא העצה של יעסוק בתורה.

עטרת ישועה, דזיקוב

יעקב נתירא שלא ידבק בו ממידת השקר של עשו

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו. עשיו הוא מקור השקר (במד"ר: 'עשו' הא שוא), ויעקב הוא מקור האמת (תתן אמת ליעקב) ובאמת רחוק ממדתו של עשו כמטחוי קשת. וירא היה פן ח"ו נכנס בו מדתו של עשו שאמר 'אני עשו בכורך' מחמת ההכרח, כשהוצרך לקבל הברכות, ומחמת כיבוד אם, וזהו: **"הצילני מיד אחי מיד עשו"** ממדת שוא **"כי ירא אנכ"י"** על מה שאמרתי **'אנכ"י עשו בכורך'** ונדבקתי ח"ו במדתו של עשו, שוא ושקר, ועי"ז **"פן יבוא והכני אם על בנים" ח"ו.**

דגל מחנה אפרים

'עצבות' בכאו"פ מתחבולות היצר לנצח את האדם ח"ו

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. הכתוב מבאר לנו כלל גדול בעבודת ה' **מה שאמר אא"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע** שלא יתעקש אדם לדאוג ולהתעצב על מכשול אחד ח"ו, **"כי זה העצבות היא עצת היצר, להפילו ולהכשילו יותר ח"ו, רק העיקר להזהר מכאן ולהבא שלא יקלקל עוד חלילה, ויוסיף בתורה ותפלה ותשובה בשמחה וחיות, וממילא יתוקן מה שעבר".** משל למה הדבר דומה, לסוחר שעומד בחנותו ביום השוק, והגנבים אורבים מבחוץ, ושולחים נער אחד משלהם, שיחטוף חפץ אחד ויברח, כדי שהסוחר ירדוף אחריו, ובתוך כך יבואו הם ויבוזו את כל החנות. אמנם סוחר שהוא פיקח ויודע תחבולות אלו, אומר אל לבו, יחזיק לו הלה מה שחטף ואינו רודף אחריו, אלא שומר חנותו מכאן ולהבא, ונושא ונותן ומרויח, וכך מתמלא ההיזק בכפלי כפלים. וכמו כן הוא עבודת ה'. המתעצב ומתעסק עם חטאיו ישאר בעירום ובחוסר כל. לא כן המשכיל בעבודת ה' ישוב מיד לעבודתו לעסוק בתורה ומצוות בשמחה, ובמשך הזמן יתוקן הכל.

וזהו שרמז כאן הכתוב: **"אם יבוא עשו"** היצר הרע **"אל המחנה האחת והכהו"** שיכשיל את האדם באיזה חטא ח"ו, "לא יתיאש עצמו ממה שעבר, רק יראה שיהיה **'המחנה הנשאר לפליטה'** להכשיר מעשיו מכאן ולהבא, וממילא יתוקן מה שעבר".

דברי ישראל

כשאדם קרוב לנצח את היצר, תחבולתו הוא לדחותו לזמן אחר, ונצחון האדם תלוי בזה שיהיה דוקא עתה

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. מעשה אבות הוא סימן לבנים. והנה כי כן ראינו שיעקב אבינו ע"ה, כשנאבק איש עמו ויאמר 'לא אשלחך כי אם ברכתני', ופירש רש"י שהמלאך בכה והתחנן לפניו "בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו" (הושע יב, ה) [שימתין לו עד שיבא לבית אל ושם יברכנו כחפצו] **כי זהו מדרכו של היצר ומתחבולותיו כשרואה שאינו יכול לו לאדם, על כל פנים רוצה הוא לדחות אותו על זמן מאוחר.** אבל יעקב אבינו לא הניח ליצרו להכשילו אפילו בזה, ואמר לו: **"לא אשלחך כי אם ברכתני".**

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

מפניני או"ר החיי"ם הקדוש

עזים מאתים וגו' שמעתי ממורי זקיני זצוק"ל שנתכוון יעקב בחשבון ששלח מבעלי חיים בחשבון "שעיר" שעולה בו "תקף", ולזה שלח בחשבון עזים ורחלים ת"מ, וגמלים ל' עם בניהם הם ששים, הרי ת"ק, פרות ופרים חמשים, אתונות ועירים שלשים, הרי "תקף" לשבר תוקפו.

ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק. וצריך להבין דבפרשת ויגש על הפסוק ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק פירש רש"י חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם, ואם כן קשה מה נשתנתה תפילתו של יעקב כאן שהקדים להזכיר את אברהם. ויי"ל דבשולחן ערוך יורה דעה (סימן רמ"א) הובאה שיטת מהרי"ק דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו, וכתב על זה השאגת אריי לחלק שכל זמן שאביו קיים יש טעם לחייבו לנהוג כבוד באבי אביו, שהרי אתה ואביך חייבים בכבודו, משא"כ לאחר מיתת אביו אין בן חבן חייב בכבוד אבי אביו. ומעתה מובן היטב כי אז בלכתו לחרן היי יצחק קיים והיי יעקב חייב בכבוד אבי אביו לכן הקדים להזכיר את אברהם לפני יצחק, אבל שם בפרי ויגש מיירי שלא היי יצחק כבר קיים, וכבר לא היי חייב בכבוד זקינו, לכן הזכיר רק את יצחק אביו.

(ישמח משה)

☆

ויחץ את העם אשר אתו. יש לרמז על פי מה שאמרו חז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים הקב"ה שקליהן לשקליו, ופי המפרשים כי מצות מחצית השקל בא להורות שידמה כל אחד בנפש כאילו הוא מחצה, ואיננו אדם שלם בלתי אם יתחבר יחד עם חברים כל ישראל למען יהיו כולם אגודה אחת ואז אין כל אומה יכולה לשלוט בהן, וז"ש ויחץ את העם שהורה להם להיות כל אחד חצי, אשר ביחד הם אדם השלם, וזהו שאמר הכתוב הצילנו נא מיד ר"ת המן, שזה עמד להם בימי המן גם כן.

(ויטב לב)

☆

עם לבן גרתי וגו' ויהי לי שור וחמור. פירש"י עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, ויתבאר לפי מה שידוע דאף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא הוינו דוקא שכר על גוף המצוה, אבל שכר על ההכנה שקודם למצוה איכא אף בהאי עלמא, וז"ש עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי", שהכנתי עצמי לקיים כל המצות ע"ד ואביו שמר את הדבר שהיה יושב ומצפה מתי תבא לידי ואקיימנה, ואמר ע"ז מאין מוכח מכיון ויהיו לי שור וחמור וקשה הא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא ע"כ שהכנתי א"ע לקיים כל התרי"ג מצות ובא זה בשכרי.

(קדושת יו"ט)

☆

עם לבן גרתי. ופירש"י ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים וצ"ב למה הודיע זאת לעשו, יי"ל לפימ"ש בתפל"מ עה"פ ואני כזית רענן בבית אלקים, דאיתא במדרש יפה תואר פרי זית קרא הי שמך, למה נמשלו ישראל לזית מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל וכו', ד"א מה שמן צף מלמעלה ואינו מתערב בשום משקה וכו', וכל א' מישראל יש לו הבחירה אם שיהיה נבדל מהאוה"ע בכל הענינים א"כ נתקיים בזה קריאת שם פרי זית שקרא הי שמו וא"צ לכתישה, משא"כ כשאינו נבדל ומתדמה להם א"כ בהכרח צריך לכתישה, וזהו ואני כזית ר"ל בזה נמשל איש הישראלי לזית במה שהוא רענן מושרש בבית אלקים דהיינו מובדל

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותינו הקדושים עצי התמרים

נתיירא ממנו אלא על אשר נתעכב שם בשביל תשלום שכרו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי וגו'. והנה לכאורה קשה למה היה לו להודיע את כל זאת. ונראה דהנה לכאורה קשה למה נתיירא יעקב אבינו כיון שהש"ת הבטיחו שישמור אותו, וגם יצחק אבינו ברך אותו, רק שאמר לו 'והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך', וכתב רש"י ז"ל דהיינו כשלא יעסוק בתורה, והנה באמת שמר את התורה כמו שאמר בעצמו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי'.

אמנם מצות כיבוד אב לא שמר כהוגן מפני שהיה בבית לבן, ואף שאותן הי"ד שנים שהיה בשביל נשיו עשה כדין, מפני שאביו בעצמו שלח לו לזה, אך מה שהיה שם בשביל ממונו לזה נתיירא, לכן שלח לו '**עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי**', ואם כן אין לי להיות ירא ממך, רק בשביל '**ואחר עד עתה**' כדי ש'**יהיה לי שור וחמור צאן עבד ושפחה**', לזה '**ואשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך**'. (ואף שמפורש בזה"ק עניינים נוראים שהי' לו ליעקב אבינו בעבודתו זאת כידוע, אמנם לפי ערכו חשב זאת לעצמו לפגם) **אחר זה שמעתי זאת מפי הרב הצדיק מאוהעל זלל"ה** (עיין ביש"מ בפרשתינו ד"ה עם לבן גרתי) **ובחך ה' שכוונתי לדעתו.**

אך פרי תבואה

ומופרש מאוהי"ע ואי"כ אי"צ לכתישה ע"כ, וזהו ששלח יעקב לו עם לבן גרתי ותריי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ואי"כ הנני נמשל כשמן הטוב שאי"צ לכתישה ויסורין, כי התבדל מלבן הרשע ואי"כ אין לך לשנוא אותי כיון שאי"צ לכתישה.

(דברי יואל)

☆

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. פרש"י עשו לבדו, ואבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד, ויתבאר בהקדם מה שכתב בתפארת שלמה בפרשתן לפרש דברי רשזיי"ל וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, כי ידוע מזוהי"ק שמכל מצוה ומצוה נברא מלאך והנה נגד השר של עשו עיקר התקנה נגדו הוא קיי"ש להכניעו וזיי"ש והיה בית יעקב אש ובית עשו לקיי"ש ריית קריאת שמע כמיי"ש במגי"ע על פסוק כה תאמרון לאדוני לעשו כה הוא קיי"ש ויש לרמז בתיבת ממיי"ש ריית מקבלת מלכות שמים היינו המלאכים היוצאים מכוונת קיי"ש הוא העיקר להכניע שר של עשו, עכיי"ד התפארת שלמה, וזהו כוונת רשזיי"ל ואותם ארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו אחייד אחייד, היינו שהכניעם יעקב אבינו בכח קריאת שמע שלו, באמרו בכל יום תמיד פעמיים באהבה שמע ישראל הי אלוקינו הי אחיי"ד.

(ברך משה)

☆

עם לבן גרתי. פירשיי לא נעשיתי שר וחשוב, ויבואר לפימשיי"פ מהריי מבעלזא זיי"ע הכתוב ואלה שמות בניי הבאים מצרימה, דיותר הוליי"ל אשר באו, דהנה דרך העולם כשאדם בא לארץ נכריה משתוקק כל רגע לצאת כי אין שם מקומו, אבל במשך הזמן כאשר נעשה תושב אז חן המקום על יושביו ולכך מרמז הפסוק שיעקב אבינו התפלל על ימי הגלות שיהיה לבניי הכח שיהו תמיד בבחיי הבאיי"ם לשון הוה שבאים עכשיו ותמיד ירצו וישתוקקו לצאת, וזשהי"כ הבאים ישרש יעקב יציין ופרח ישראל, שיעקב אבינו השריש בלב ישראל שיהיו נקראים הבאים, ובזכות זה יציין ופרח עליהם ישועות עי"כ, ומעתה כאשר התפלל יעקב אבינו להנצל מיד עשו הרשע נענה ואמר כה תאמרון לאדני ומבואר בנועי"א שכיון בדברים אלו תפילה לחקבי"ה, וביקש הצילנו נא מיד אחי ומיד עשו, בזכות אשר עם לבן גרתי ולא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, ובזכות זה יזכה לפעול ישועה ולהנצל מידי עשו הרשע.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מליקט מספרים, ע"ה רבות יה"ק עצי התמרים

כיון שהגדיל ה' חסדו עמי כ"כ, ע"כ הנני רחוק עוד יותר מללכת בדרכיו, וזהו קטנתי", מכל החסדי"ם

נאמר משמיה דהגאון הקדוש ה"שמח משה" ז"ל דבר יקר, דיעקב אבינו היה מתירא יען כי הקב"ה הראה לו נסים הרבה, ועשה עמו חסדים גדולים ועצומים, והאדם מחויב להדמות לבוראו ולהידבק במדותיו מה הוא רחום וכו', וכמו שהרחיב בזה הרמ"ק בספר 'תומר דבורה'. והוא חשד עצמו שלא לקח לעצמו כלום לקנות שלימות המדות, ואם כן כל מה שנתוסף לו חסדי השי"ת, והוא לא למד מהם עשות כמוהם, אם כן לערך מעלת קדושתו חטא על ידי זה. וז"ש **קטנתי מכל החסדים וגו', דהיינו שעל זה יש לי לירא שגרם החטא, ואינני בערך החסדים שעשה לי השי"ת, וקטן אני מהם בערכם, שעל ידי החסדים נודע לי שקטונתי.**

אפסי ארץ

היכן "איש" היינו גבריאל, והיכן הוא שרו של עשו, אמר רביה"ק זי"ע פי' מהרה"ק מצאנז זי"ע, במעשה שהיה

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ויאבק איש. ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו (רש"י). סיפר רבינו ז"ל שפעם בא חסיד עני, ושפך מר שיחו בפני מרן הדברי חיים ז"ל, שבתו בגרה, ואין לאל ידו לכלכל הוצאות החתונה, מרן ז"ל נתן לו מכתב המלצה ושלחו לאחד הגבירים בעיר אחרת, ובין השורות נקב מרן הדברי חיים ז"ל סכום מדויק שמבקש מהגביר שיתן עבור העני שמוסר את הכתב. החסיד העני נסע אל הגביר שאליו שלח מרן הדברי חיים את המכתב, כשנכנס לביתו לא הרגיש בו הגביר תיכף כי הי' טרוד בלימודו, ואח"כ כאשר הבחין בחסיד העני נתן לו שלום ושאל לו למבוקשו, החסיד הראה לו את מכתבו, וכאשר ראה הגביר שמרן הדברי חיים ז"ל דורש סכום מסוים, התחיל להתווכח עם החסיד העני, ואמר לו כי הסכום הנקוב גדול מדי ויתן לו קצת פחות מזה, אבל החסיד התעקש וטען שרוצה דייקי את הסכום שנקב מרן ז"ל, כה התווכחו ביניהם עד אשר יצא מבית הגביר בידים ריקניות, וחזר לצאנז וסיפר למרן ז"ל את כל הענין.

מרן הדברי חיים ז"ל נתן לו מכתב שני לחסיד אחר בעיר אחרת, וכשנסע לשם קבלו החסיד הגביר בפנים שוחקות, וכאשר ראה את דרישת מרן ז"ל נתן לו מיד את כל הסכום שביקש, והלה חזר לביתו בשמחה רבה. לימים כשנסע הגביר אשר דחה את החסיד, להסתופף בצל מרן הדברי חיים ז"ל, הוכיחו מרן הדברי חיים ז"ל ואמר לו: הנה כתיב בפ' וישלח **ויאבק איש עמו, ופירש"י ז"ל שהוא שרו של עשו, ובפ' וישב כתיב וימצאהו איש וגו' ופירש"י ז"ל זהו גבריאל שנאמר והאיש גבריאל,** ולכאורה מנא לי' לרש"י דאיש בפ' וישב הכוונה לגבריאל, ובפ' וישלח קאי האיש על שרו של עשו, הלא בשניהם נאמר איש ותו לא. אלא ביאור הענין **שאם עני דופק על פתחו של גביר לבקש עזרה, והלה מתחיל להתאבק ולהתווכח עמו, ואינו רוצה לעזור לו, בודאי הוא שרו של עשו, משא"כ אם הגביר שואל אותו, מה תבקש, ומושיט לו יד עזרה, הרי הוא מלאך גבריאל,** ודפה"ח.

מושיען ש"י, ח"ב

קדוש יאמ"ר

ליקוטי אמרים ממרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאורה

וישלח יעקב מלאכים לפניו. (לב ד) מלאכים ממש (רש"י). עיקר הויכוח והמלחמה של יעקב עם עשו, היה עם שרו של עשו שהוא הסטרא אחרא, כדדרשו (מדרש): ויאבק איש עמו, זה שרו של עשו; ועל כן שלח **מלאכים ממש**, שהלא כל השליחות ששלח יעקב, היתה לשרו של עשו שהיה גם כן מלאך, ואליו לא היה יכול לשלוח אנשים פשוטים, שהם לא יוכלו לטעון עם מלאך.

(תשכ)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. (לב ד) מלאכים ממש (רש"י). לפי שהוצרך יעקב לומר לעשו דבר שאינו אמת, שהוא שלם עמו ומבקש אהבתו, לכן שלח **מלאכים ממש**, שלא רצה לשלוח על ידי בני אדם, שיוכלו ללמוד לרמות.

(דברי יואל)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. (לב ד) מלאכים ממש (רש"י). הדורון ששלח יעקב לעשו, היה בחינת שעיר המשתלח, שהוא דורון לסטרא אחרא (זוה"ק קב.). ואמרו (ילקוט ראובני אחרי): השליח שהוביל את השעיר המשתלח לעזאזל לא היה מוציא שנתו, וזהו (ויקרא טז): ושלח ביד איש 'עתי', שהיה רק באותה עת; ואפשר דעל כן צירף יעקב בשליחות זו **מלאכים ממש** שאין בהם מיתה, שלא יארע עמהם כמו באיש עתי המשלח את השעיר לעזאזל.

(טיב לבב)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. (לב ד) מלאכים ממש (רש"י). השנאה של עשו ליעקב היתה מפני שנטל ממנו את הברכות, שעשו היה סבור שהברכות מגיעים לו לפי שהוא הבכור, אבל באמת כיון שיעקב הוא מקור התורה בדין הוא שיטול הברכות, וכדי להוכיח לעשו שכבוד התורה מוקדם לטענת בכורה, שלח אליו בשליחותו **מלאכים ממש**, ואף שהמלאכים היו יכולים לטעון שהם קשישים מבני אדם, שהם נבראו ביום שני והאדם נברא בששי, אבל כבוד התורה עדיף לטענת בכורה, וכמו כן לקח יעקב הברכות מדין, משום שכבוד התורה מוקדם לכל.

(דברי יואל)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. כל מקום שנאמר לפניו, אינו אלא שהוא לאחוריו, כמו (בראשית מו) ואת יהודה שלח לפניו, וביעקב לא מצינו דבא לשעיר מעולם (תפארת יהונתן). ונראה דיעקב הכין עצמו לדורון לתפלה ולמלחמה, ולכן שלח שני כתות מלאכים, כת אחת שלח אל יצחק אביו לארץ כנען, להודיעו שעשו בא לקראתו ושיתפלל עליו, וגם ליטול ממנו רשות לילך למלחמה, כדאמרו (ברכות ג.): חכמי ישראל היו נמלכין בסנהדרין טרם שיצאו למלחמה; ועוד שלח כת אחרת אל עשו לארץ שעיר, ותכלית שליחתם היתה לדורון כדי לפייסו, ולמלחמה אם אי אפשר בענין אחר, וזהו הודיע הכתוב **לפניו**, להורות ששלח שלוחים גם אל יצחק אביו, והוא היה אחריהם.

(דברי יואל)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. יעקב רצה לשלוח שליחי בני אדם, אלא שהיו יראים ליכנס לביתו של עשו, לזה הוכרח לשלוח מלאכים (מדרש). לכאורה תינח אם היה יעקב שולח לעשו לבקש ממנו דבר, אבל כאן היה להיפך ששלח לו דורון, ולמה היה ירא, ומדוע השתמש במשרתי עליון ללא צורך. ובדרך בדיחותא יש לומר, דמיד בשעה שנכנס לביתו, יהיה צריך להגיד לעשו שהוא משולח מיעקב, וכשישמע שם זה אף שאינו יודע עדיין מבוקשו, תיכף ומיד יקום עליו בכעס גדול, והשליח הוא בסכנה גדולה, על כן אף ששלח יעקב דורון, היו השליחים יראים לילך אליו, ולזה היה מוכרח להשתמש במשרתי עליון. וכמו כן הגיע עד כדי כך בדור הזה השנאה לדרך ישראל סבא, עד שאין רוצין אפילו לשמוע שם זה, וכל שכן

שלא להחזיק בו, וברוך ה׳ ששומר אותנו מעבירה זו מליקח ממון מאפיקורסים, כי הם שונאים אותנו בתכלית, ואינם רוצים ליתן לישיבה כזו, וצריכין אנו להודות לה׳ על זה, שבאמת טובה גדולה הוא לנו.

(דברי יואל)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. הדורונות שנתן יעקב לעשו, עתידין האומות להחזירן למלך המשיח לעתיד (מדרש). יעקב שלח לעשו עשרים תיישים בשובו מחרן, כיון שישראל צריכים לשלוח בכל שנה שעיר אחד לעזאזל, והיות כי יעקב נתעכב עשרים שנה בבית לבן, ממילא לא שלח כלום לעזאזל שרו של עשו, לכן שילם לו הכל עכשיו בפעם אחת (ילקוט ראובני). והענין הוא כדאיתא **בזוה״ק** (אחרי סד.): שבעבור זה נשתלח בכל שנה ביום הכיפורים שעיר לעזאזל, כדי לשלוח לעשו את העונות של ישראל; והנה לעתיד כשיבוא משיח יעשו כל ישראל תשובה מאהבה, ועל ידי תשובה מאהבה הזדונות יתהפכו לזכויות (יומא פו:), ולכן יבוקש עון ישראל כדי לצרפם לזכויותיהם, ועל כן **הדורונות שנתן יעקב לעשו, עתידין האומות להחזירן למלך המשיח לעתיד**, כדי שיוכלו להוסיפם על זכויותיהם של ישראל.

(ליקוטי אורה פורים מה)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. הדורונות שנתן יעקב לעשו, עתידין האומות להחזירן למלך המשיח לעתיד (מדרש). אליהו כותב בכל מוצאי שבת זכויותיהם של ישראל (תוספתא). הנה זכויותיהן של ישראל מקרבין הגאולה, ומה גם מצות הצדקה, כדאמרו (בבא בתרא י.): גדולה צדקה שמקרבת הגאולה; ונמצא כי דורון גדול הוא למלך המשיח כל מצוה שאדם עושה, ונמסר לו לכתבה. והנה לא זו בלבד מה שנתנו לצדקה נחשב לזכות ולדורון, אלא אף כל הממון שלקחו האומות מישראל, או מה שזקוקים ליתן להם מחמת גזירת הגלות, גם כן נחשבים לזכות כאילו עשו בו צדקה, שהרי אילו היה נשאר בידיהם היו יכולים לעשות בו מצות, ולפי זה גם כל אותן הדורונות שנתן יעקב לעשו נחשבין ליעקב לזכות, שהרי אילו נשארו בידו בודאי היה עושה בהם מצות. ועל כן **הדורונות שנתן יעקב לעשו, עתידין האומות להחזירן למלך המשיח לעתיד**, שכל אלו יהיו נחשבים גם כן בתוך זכויותיהם של ישראל אשר יוגשו לדורון למלך המשיח.

(דרשות)

כה תאמרון לאדוני לעשו. (לב ה) וקשה למה נכנע כל כך לעשו באמרו לאדוני. ונראה **דהמהרש״א** (מכות י:) כתב: שמכל מחשבה דיבור ומעשה של האדם, הוא בורא מלאך לפי ענינו, אם לטוב אם לרע, כפי רצונו ודעתו של אדם מוליכים אותו אותן המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו; והנה המלאכים ששלח יעקב היו מהנבראים על ידו, אמנם לא שלח אליו אותם שנבראו על ידי המצות שלו, שלא היה להם שייכות לבחינת עשו, אלא שלח לו אותם שנבראו בעת שלקח את הברכות, שלמראית עין נראה כאילו היו על ידי מרמה, וכן אותם שנבראו ממה שהיה לו להתעסק עם לבן כשהחליף את משכורתו עשרת מונים, דכיון שלמלאכים אלו היה איזה לבוש חיצוני של מרמה, לכן היה להם איזה שייכות עם בחינתו של עשו. וזהו **כה תאמרון**, אל תתפלא מאין לי מלאכים כאלו לשלוח אליך, כי יש לי מלאכים שנבראו על ידי **אדוני עשו**, המלאכים שנבראו כשלקח את הברכות מעשו, וקראו כאן **אדוני** לרמז שבמלאכים הללו הוא בבחינת האדון, מכיון שיש בהם מבחינתו שהוא מלא מרמה, וגם יש לי מלאכים שנבראו מהזמן **שעם לבן גרתי**, ואותם כיתות המלאכים יכולתי לשלוח אליך, כיון שיש להם איזה שייכות לבחינתך.

(בלק תפה)

עם לבן גרתי. (לב ה) יעקב קיים עם עקש תתפתל (תהלים יח), כדאמרו (מגילה יג:): כלפי לבן הארמי מקור השקר והרמאות, התחכם יעקב להשתמש בדרכו ולאחוז במדתו; וזהו **עם לבן גרתי ואחר עד עתה**, וכל הרכוש שרכשתי בבית לבן הכל בא מכח השקר, ולכן אינך כדאי לשנוא אותי, כי הלא קושטא קאי שיקרא לא קאי (שבת קד.), ואם כן ממילא לא יתקיים בידי מכל אלה כלום, וכל זה **אשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך**, שאני שלם עמך ומבקש אהבתך (רש״י), ועל כן אינך כדאי לשנוא אותי על הברכות שברכני אבי, מאחר שהם באו מכח השקר ואינן בר קיימא להתקיים לעולם.

(דברי יואל)

כולל עצי חיים

צדקת
רבי מאיר בעל הנס
מיסודם של רבותה"ק זצוק"ל לבית
סיגוט • סאטמאר
אלקא דמאיר עננו
החזקת אנ"ש עניי ארץ ישראל על טהרת הקודש

וְכָבֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וְיָשָׁרִים יַעֲלֹזוּ

באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר ברכת מזלא טבא, אל מול פני מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, נושא בעול במשא הקודש יומם ולילה בהתמסרות רבה ועצומה למען הרמת והחזקת כוללינו, כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו, ה"ה

כ"ק הרב הגה"צ

רבי שלום אליעזר טייטלבוים שליט"א

רב קהל יטב לב ד'סאטמאר 15 עוו.

נשיא כוללינו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס

בנו הביבו ויקירו של מרן רביה"ק זי"ע מייסד כוללינו

לרגל שמחת נישואי נכדו
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

אצל בנו ידידינו האי גברא יקירא, סינ"י לו נקרא ארי שבחבורה
נודע לעוז לתהילה ולתפארה

הרה"ג ר' **סיני טייטלבוים** שליט"א

וזאת הברכה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע של שמחה, וזכות מעשיו הכבירים למען הפרט והכלל, ילווה אותו על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים לעניי ארה"ק, וזכות קיום רצון קדשו והמשכת דרכו של אביו מרן רביה"ק זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב

החותמים למען שמו בכבוד והערכה

הנהלת הכולל בארה"ק
הנהלת הכולל בארה"ב
רבני ולומדי הכולל

בשפתי צדיקים

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו

חסיד אחד מחסידי הבעש"ט הק' זי"ע שהיה מכיר היטב את נכד רבו הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עוד משחר טל ילדותו, ואחרי פטירת הבעש"ט נסע פעם אל הרבי ר' ברוכ'ל, ויען שהיה זוכר ומכירו בעודו ילד קטן, והחסיד היה כבר אז בא בשנים, לא הכניע עצמו לפניו כיאות והתנהג לפניו בהרחבה, הקפיד עליו הרה"ק הרבי ר' ברוך ואמר לו: כתוב בתורה "וישלח יעקב מלאכים" ופרש"י מלאכים ממש, ולכאורה קשה האם היה יעקב אבינו ע"ה חסר עבדים שישלח אותם אל עשו, ולמה אם כן הטריח את המלאכים, אך יש לומר שאלו המלאכים היו מאלו שהיו רגילים לבוא אל אברהם אבינו ע"ה, ואחר שהיו חסידים של הרבי ר' אברהם היו מחסידי בנו הרבי ר' יצחק, וכשנפטר יצחק אבינו, נעשו לחסידי בנו הרבי ר' יעקב, והנה אצל אברהם אבינו היו מתנהגים בהכנעה ובאו בדמות "אנשים", כמו שנאמר "וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", אך אצל יעקב כיון שהכירו אותו מילדותו לא התנהגו אצלו בכבוד ודרך ארץ הראוי, ובאו אצלו בבחינת "מלאכים", לכן שלחם יעקב מאתו ואמר להם: לכו אל עשו...

עם לבן גרתי

סיפר הרה"ק בעל הבני יששכר זצללה"ה בשם הבעש"ט שאמר כי פעם אחד היה בבית עכו"ם והיה שמה עבודה זרה, וכשיצא משם אמר לתלמידיו שהוא בשמחה גדולה מחמת שבשעה אחת קיים כל התורה כולה כי עבודה זרה דינה כצואה, ואסור להרהר בדברי תורה במקום המטונף, נמצא במה שמשמר מחשבתו מבלי להרהר בשום דבר מדברי תורה נחשב לו כאילו קיים כל התורה, ובזה יש לפרש דברי יעקב עם לבן גרתי ופרש"י ותרי"ג מצות שמרתי, דלכאורה האיך קיים כל התרי"ג מצות, והלא יש ביניהן גם מצות התלויות בארץ וכדו', שלא כל אחד יכול לקיימם, אולם לפי האמור ניחא שהרי בית לבן היה מלא גילולים ותרפים וכששהה יעקב אבינו ע"ה בביתו היה מוכרח לשמור מחשבתו מבלתי להרהר שם בשום ענין מדברי תורה, ולזאת נחשב לו כאילו קיים כל התורה, וזה שאמר ותרי"ג מצות שמרתי, היינו ששמרתי מחשבתי מלהרהר בבית המטונף, ולכך נחשב לו כאלו קיים כל התרי"ג מצוות.

(צמח דוד)

והוא צולע על ירכו

פעם אחת באמצע לימודו, באו אנשים אל הרה"ק ר' אברהם דוב מחאמעלניק ז"ל ודברו אתו שצריך לראות להשיא את בתו, שהיא גדולה בשנים, אמר כתיב ויאבק איש עמו היינו היצר הרע לוחם עם האדם, ורוצה לבלבל אותו דווקא שצריך לעסוק בפרנסה, וירא כי לא יכול לו, היינו שאינו רוצה לבלבל את עצמו בשום אופן, אזי ויגע בכף ירכו אלו יוצאי יריכו, שהוא בא אליו בטענה שיש לו בנים גדולים, וצריך להשיאן ומוכרח להתבטל, ואז ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, היינו שבזו הטענה התגבר עליו, ובוודאי הוא מוכרח להתבטל, אבל ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל, היינו כאשר זרח עליו אור השכל, כאשר עבר את פני-אל והתיישב בעצמו ואמר והוא צולע על ירכו בתמיה, רצה לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים, חס ושלום, ותיכף חזר ללימודו, והתחיל לומר "אמר אביי".

(אור הגנוז)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. אאמו"ר ז"ל הי"ד הי' רגיל לפרש בדרך צחות. דהנה רואים כמה פעמים דכשאיש ישראל מקבל פני צדיק אז עושה עליו רושם כל אחד ואחד לפי הדרגתו והשגתו שיתבונן במעשיו וייטיב דרכיו על כל פנים לזמן מועט, לא כן הרשעים שאף על פי שראה והסתכל עשו הרשע בדמות דיוקנו של יעקב אבינו שהוא אחד מרגלי המרכבה ונחקקה צורתו בכסא הכבוד, עם כל זה לא עשה עליו שום רושם דקדושה אף לזמן קצר אלא **וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה**, דרך עקלתון המורידתו לשאול.

כונת הלב

עם לבן גרתי ואחר עד עתה. פי' רש"י כלומר עם לבן גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל על דרך צחות, על פי הגמרא (סוטה כג) דמצוה בעידנא דעסיק ביה מגינא ומצלא, תורה מגיני ומצלא בין בעידנא דעסיק בין בעידנא דלא עסיק. והנה יעקב בבית לבן לא היה יכול ללמוד כל כך שהיו שם טרדת לבן (שהחליף את משכורתו עשרת מונים, והיה צריך להתייגע להוציא בלעו מפיו), ולכן היה ירא מעשו דרק תורה מגיני ומצלא בכל עת ועידן. וזהו מה שכ' רש"י דאין הכי נמי **תרי"ג מצות שמרתי**, אבל **'לא למדתי', ממעשיו הרעים**, ר"ל מחמת מעשיו הרעים לא יכולתי ללמוד, ולכך שלח מלאכים אל עשו.

פני מבין

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו וגו' עם לבן גרתי. פירש"י ותרי"ג מצות שמרתי, פליאה דעת היא מה לו לעשו אם כן שמר תרי"ג מצות או לא שמר, ונראה דלכאורה קשה למה לא שלח להודיעו שיש לו נשים ובנים, וי"ל כי לא היה איכפת לו שעשו יהא סבור שאין לו נשים ובנים, ולכך שלח להודיעו רק שיש לו שור וחמור וצאן וכו' ועדיין עוסק הוא באסוף הון ונכסים עוד ועוד, וכיון שאין לו יורשים יירשנו עשו לבסוף, וזו היתה כוונתו באמרו ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך, אולם עם זאת היה יעקב ירא, שמא כשיבוא ויראה נשיו ובניו אזי יקצוף עליו על שהעלים ממנו לכן שלח לו ברמיזה לומר תרי"ג מצות שמרתי, והלא בכללן מצות פריה ורביה ויאמר לו שהודיעו לו בזה שיש לו בנים ואשה, ואמנם כששאל אותו עשו מי אלה לך כלומר לא ידעתי מאלה, השיב לו הילדים אשר חנן לי אלקים כלומר על ידי המצוה שזיכני.

(כתב סופר)

☆

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, ולכאורה יפלא מנין לו הבטחון שאם ילחם עמ ישאר המחנה השני לפליטה, אולי ח"ו ינצח עשו ויהרוג גם את המחנה השני, וי"ל דאי' במדרש דבין שני המחנות הי' רחוק מהלך יום, ועל הפסוק (ל"ג ג') "והוא עבר לפניהם" פרש"י אמר אם יבוא אותו רשע להלחם ילחם בי תחילה, הרי שיעקב הלך במחנה הראשון, עוד כתיב לעיל (כ"ג, מ"ה) שרבקה אמרה "למה אשכל גם שניכם יום אחד, פי' שם רש"י רוח הקודש נזרקה בה ונתנבאה שביום אחד ימותו כמו שמפו' בגמ' (סוטה י"ג) ולזאת נתחכם יעקב והרחיק את המחנות דרך יום שאם יבוא עשו ויהרגהו, כי הוא היה במחנה הראשון, ואח"כ ילך אל המחנה השני, אזי עד שיגיע לשם ימות, שהרי שניהם ימותו ביום אחד, ואם כן על כרחך "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

(חנוכת התורה)

☆

וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. נתן עיניו ביוצאי ירכו המה נדב ואביהוא. בילדותי שמעתי פירש נאה על המדרש הנ"ל דהנה המלאך הזה היה שרו של עשו שבא לערער על הבכורה, דשלא כדין לקחה יעקב דמן הדין לא קנה יעקב את הבכורה, לפי שמכרה עשו באונס מחמת זלעפות רעב ואעפ"י שבסוף היה ברצון, מ"מ סבר המלאך דתחילתו באונס וסופו ברצון כאונס נחשב ולא קנה יעקב את הבכורה ויעקב טען כנגדו זה דסופו ברצון אעפ"י שתחילתו באונס לרצון נחשב, והנה ידוע דנדב ואביהוא מתו בחטא אהרן שעשה את העגל והנה לכאורה קשה הא קבלת התורה היתה באונס דכפה עליהם ההר כגיגית ואף שלבסוף היה ברצון מ"מ אם נאמר דמתחילתה באונס אעפ"י שסופו ברצון לאונס נחשב א"כ חטא העגל לא חטא הוא שהם לא כפרו בד' רק שתפו שם שמים ודבר אחר ושיתוף אינו איסור לב"נ כידוע וא"כ למה מתו נ"א בעבור זה וע"כ דמתחילתו באונס וסופו ברצון לרצון נחשב, וז"ש וירא כי לא יכול לו כי יעקב טען דסוף המכירה היתה ברצון, וכרצון נחשב הכל, ולכן נגע ביוצאי ירכו זה נ"א כי לשיטה זו, יש חטא באהרן, ולכן שעשה את העגל ולכן מתו נ"א בעבור החטא הזה.

(דמשק אליעזר)

דורש טוב

ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו על ירכו, בני יעקב באו על החללים ויבוזו וגו'. **יש לדקדק** למה נעשתה ההריגה ע"י שמעון ולוי לחוד בלי השתתפות יתר השבטים, והביזה נעשתה ע"י השבטים, **גם יש להבין למה גער יעקב בשמעון ולוי על מעשיהם, במאי פליגי.**

ונראה דיעקב היה חושש **דאנשי שכם מלו את עצמם לשם שמים, והם גרים גמורים וא"כ אסור להרגם** [ואף שחטאו קודם הגירות הלא קיי"ל בסנהדרין (דף ע"א) דבן נח שחטא ואח"כ נתגייר פטור, שנשתנה דינו] וכן סברו כיעקב השבטים האחרים מלבד שמעון ולוי. אך שמעון ולוי סברו **שלא מלו עצמם לשם גירות רק משום שרצו להתחתן ביעקב וכיון שגויים המה, הלא עכו"ם נהרגים על עוון גניבה ועוון דינים** וכו' כמבואר בראשונים, ולכן דייקא שמעון ולוי בעצמם עשו ההריגה.

ולענין הביזה דדייקא שאר השבטים בזזו ולא שמעון ולוי, **הוא ג"כ מהאי טעמא גופא,** דכיון ששמעון ולוי סברו שדין גויים לבני שכם, המה לא שללו את נכסי אנשי שכם, כי אמרינן בקידושין (דף י"ז) **שאף הגוי יש לו יורשים,** וא"כ אם יקחו נכסיהן הרי זה **גזל עכו"ם דאסור. אבל שאר בני יעקב** שסברו כיעקב אבינו שהיו גרים גמורים, ו**גר אין לו יורשים ונכסיו הפקר** (שכשנתגייר הוי תינוק שנולד, ואין קרוביו הגויים נחשבים כבר לקרוביו) ע"כ דייקא בני יעקב - שאר השבטים - **בזו על החללים ויבוזו** אותם כי לשיטתי' אין כאן איסור גזל כלל.

דברי אברהם, בשם רבו מרן בעל חת"ס זללה"ה

ביאורים נפלאים מעשה חש"ב

שבח"י רמב"ן

בדברי הרמב"ן הקדוש בפרשתן

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר[א] שְׂדֵה אֱדוֹם:
(פרק לב פסוק ד)

וַיַּעֲנוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שְׁכֶם וְאֶת חֲמוֹר אָבִיו בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֵת דִּינָה אֲחֹתָם:
(פרק לד פסוק יג)

... ורבים ישאלו, ואיך עשו בני יעקב הצדיקים המעשים הזה לשפוך דם נקי. והרב השיב בספר שופטים (מלכים פ"ט הי"ד) ואמר, שבני נח מצוים על הדינים, והוא להושיב דינים בכל פלך ופלך לדון בשש מצות שלהם, וכן נח שעבר על אחת משבע מצות נהרג בסיף. ראה אחד שעבר על אחת מהן ולא דנוהו להרגו, הרי זה הרואה יהרג בסיף. ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל, והם ראו וידעו ולא דנוהו.

ואין הדברים הללו נכונים בעיני וכו'. ומה יבקש הרב בהן חיוב, וכי אנשי שכם וכל שבעה עממים לא עובדי עבודה זרה ומגלי עריות ועושים כל תועבות השם היו[ב] וכו'.

וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר גָּר שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק:[ג]
(פרק לה פסוק כז).

מעשה חש"ב

א מבואר כאן דעשו היה גר בארץ שעיר, עוד לפני שבא אליו יעקב אבינו. ואילו לקמן (סוף הפרשה, לו ו–ח) כתיב, 'ויקח עשיו את נשיו וגו', וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, כי היה רכושם רב משבת יחדיו וכו'. וישב עשו 'בהר שעיר' וגו'. הרי לנו שרק אחר שיעקב הגיע לארץ ישראל הלך עשו לגור בארץ שעיר. ולפי דברי הרמב"ן (שם ד"ה ויקח עשו) א"ש, שבתחילה הלך עשו לשעיר והיה לשר ההולך עם ארבע מאות איש, ויתכן שהיה לו אחוזה שם 'בשדה' אדום במישור. אבל בני שעיר לא נתנו לו לעלות ל'הר' ששם היו המבצרים, ובני ביתו ומשפחתו נשארו בארץ כנען. ולכן שלח יעקב מלאכים ארצה שעיר 'שדה' אדום, דשם היה עשו. ורק לאחר שיעקב הגיע לארץ ישראל, נטל עשו את כל משפחתו, ונלחם בחורי וירש את 'הר' שעיר וישב שם, וזש"כ בסוף הפרשה וישב עשו 'בהר' שעיר'.

ב נחלקו הרמב"ם ורבינו מפני מה נתחייבו כל אנשי שכם מיתה, הרי רק שכם לבד חטא. דעת הרמב"ם שבני נח מצווים על הדינים, והוא להושיב דיינים, ומאחר שלא הושיבו דיינים, נתחייבו כל אנשי שכם בהריגה. ודעת רבינו מפני שהיו עובדי עבודה זרה.

והנה האור החיים הק' (פרק לד סוף פסוק כו), הביא מחלוקת הרמב"ם ורבינו, ומסיים וז"ל "ושני המאורות לא נתנו טעם ללקיחת ממונם והונם". והאוה"ח הק' מבאר שלכן לקחו את ממונם, שהיה דמי בושת, והלואי שיספיק כל חילם לדמי בשת בת יעקב המיוחד בעולם ברום המעלות מחמור הנבזה עד מאד, עיי"ש.

ואפשר לומר טעם הדבר שלא כתב רבינו הטעם שלקחו ממונם והונם, לפי המבואר בכמה מקומות ברמב"ן שמצות שכליות הנהיגו עצמם גם בבני נח. וכן היו נוהגים לפני קבלת התורה. כגון מש"כ רבינו (לעיל פרשת נח פ"ו פסוק יג) שנחתם גזר דינם של דור המבול משום גזל, אע"פ שעדיין לא ניתנה התורה, "והטעם מפני שהיא מצוה משכלת, אין להם בה צורך לנביא מזהיר" עכ"ל. וכ"כ רבינו (לעיל פרק כה פסוק ו) שאע"ג שכתובה היא מדברי סופרים גם נהגו כן לפני קבלת התורה.

וכן כתב רבינו (לעיל כה לד) שלכן קנה יעקב את הבכורה מעשו, אע"פ שענין שהבכור נוטל פי שנים היה רק לאחר קבלת התורה, מ"מ "הבכור היה נוחל מעלת האב ושררתו ושיהיה לו כבוד ומעלה על צעירו... ואולי היה נוטל גם בנחלה יותר מעט".

וכן כתב רבינו (לקמן פרק לח פסוק ח) לענין יבום, שהיה נוהג כבר קודם מתן תורה, וז"ל "והיו החכמים הקדמונים קודם התורה יודעים כי יש תועלת גדולה ביבום האח וכו', והיה נוהגים לישא אשת המת".

וא"כ מסתבר לומר שכן היה נהוג מאז ומקדם שבאונס ומפתה משלמים על בשת ופגם, כיון שהוא מצוה משכלת, ואין צורך לנביא להזהיר בזה. ולכן פשוט היה לרבינו שהיה מגיע להם כל ממונם והונם, לכפר על מה שעשו. ולכן לא הוצרך לכתבו כלל. ורק כתב לבאר למה היו חייבים מיתה.

ג דעת רש"י שיעקב קבל הברכות בבאר שבע, דיצחק היה גר אז בבאר שבע, כמו שכתוב (בסוף פרשת תולדות כו כג) 'ויעל משם באר שבע וגו' ויט שם אהלו'. ולכן בפרשת ויצא שכתוב 'ויצא יעקב מבאר שבע', היה קשה לרש"י שלא היה צריך לכתוב 'ויצא יעקב מבאר שבע', שהרי היה גר שם. לכן תירץ 'מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם'.

וַיִּהְיוּ יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה: וַיִּגְוַע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בָּנָיו: (פרק לה פסוקים כח–כט)

ויהיו ימי יצחק. אין מוקדם ומאוחר בתורה, מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק, לשון רש"י. וכבר כתבתי (לעיל יא לב) **שזה מנהג הכתוב בכל הדורות, יספר ענין האדם ותולדותיו ומיתתו, ויתחיל בתולדות הדור האחר. וראוי היה להקדים מיתת יצחק לתולדות יעקב, כאשר עשה באברהם ובכל דורות הראשונים.** [ד] **אבל יתכון הכתוב להגיד כי יצחק מת בשיבה טובה זקן ושבע ימים אחרי ששב אליו בנו המבורך, הנוחל מעלתו.** [ה] **וקברוהו בכבוד עשו ויעקב בניו גדולי העולם. ולא הוצרך להזכיר כי קברוהו במערת המכפלה, בעבור שהזכיר כי היה בעיר ההיא, ואנה יקברוהו רק בקבר אביו.**

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר:
(פרק לג פסוק יח)

ויבא יעקב שלם מפדן ארם. כאומר לחברו יצא פלוני מבין שני אריות ובא שלם, אף כאן ויבא יעקב שלם מלבן ומעשו, זה לשון רש"י. אבל רבי אברהם פירש שבא בשלום ולא אירע לו שום מאורע, כי עתה יחל לספר מאורע דינה [ו]**. ולפי דעתי אמר הכתוב כן, כי בסוכות היה מתפחד מעשו, כי סכות בעבר הירדן מזרח במלכות סיחון, אם הוא המוזכר בספר יהושע** (יג כז)**. ואם הוא אחר, הנה הוא יותר קרוב לשעיר. ועד היותו בארץ כנען לא שקט לבו, כי אז ידע שלא יגע בו כי אביו קרוב משם. או שיעזרוהו אנשי הארץ, כי אביו נשיא אלהים בתוכם. או שזכות הארץ תצילהו. ולכן אמר עתה שבא שלם אל ארץ מגורי אביו. כי הצילו אלהים בדרך מכף כל אויביו** [ז]**.**

מעשה חש"ב

ולפי"ז קשה שהרי כאן כתיב 'ויבא יעקב וגו' אל 'חברון' אשר גר שם אברהם ויצחק'. וצריך לומר שיצחק אבינו לא היה יושב במקום אחר, אלא פעם גר בבאר שבע ופעם גר בחברון. ואמנם בשעת הברכות גר בבאר שבע, עכשיו שחזר יעקב אבינו מחו"ל כבר גר בחזרה בחברון. ואין התורה מספר תמיד כשהיה עוברים ממקום למקום.

וכן מצאנו אצל אברהם אבינו שקודם היה גר בחברון, כ"ה שנים, ואח"כ היה גר בבאר שבע כ"ו שנים, ושוב חזר לחברון כדמפורש ברש"י (וירא, כא לד).

אמנם דעת הרמב"ן (ויצא כח יב ד"ה כי אם) שיצחק היה גר אז בחברון, ושם קבל יעקב את הברכות, והביא ראיה מקרא דידן שכתוב שיעקב בא לחברון אחר שחזר מחו"ל 'אשר גר שם אברהם ויצחק'. [ומש"כ ויצא יעקב מבאר שבע, לכאורה מחרן יצא, ע"ז מתרץ דהלך שם ליטול רשות וכו'].

ד פירוש, דלכאורה היה צריך לכתוב מיתת יצחק בפרשת 'ויצא', לפני שהתורה מתחיל לספר התולדות של יעקב אבינו. ולמה המתין הכתוב מלומר מיתת יצחק עד כאן.

ה פירוש, לכן המתין הכתוב מלומר מיתת יצחק עד כאן, דכאן מבואר בכתובים דיעקב חזר מבית לבן, ובא אל יצחק אביו, וכאן נגמר השליחות, ששלחו יצחק אביו ללבן. וכל זמן שלא חזר יעקב אבינו אל יצחק אביו, עדיין לא היה אצל יצחק בבחינת 'זקן ושבע ימים', כמו שכתב רבינו (לעיל כה ח ד"ה זקן ושבע) לפרש כוונת הכתוב 'ושבע ימים', **'ששבעה נפשו בימיו, ולא יתאוה שיחדשו בו הימים דבר".** ורק אחר שראה שחזר יעקב אבינו, הנוחל מעלתו, אז נתקיים אצלו כל משאלות לבו, ושוב לא היה מתאוה שהימים יחדשו לו דבר, אז שפיר אפשר לומר על יצחק 'זקן ושבע ימים'.

ו לפי רש"י 'שלם' הכוונה, שלם בממונו, שלם בגופו, שלום בתורתו. לפי האבע"ז שעד עכשיו לא אירע שום מאורע רע. ועתה מספר מאורע של דינה. הנפ"מ בין רש"י לאבהע"ז. שלפי רש"י אינו מיירי מיעקב בעצמו, רק מהפרטים של יעקב, מהגוף, מהממון, ומהתורה. ולפי האבע"ז מיירי מיעקב בעצמו, שלא אירע לו מאורע רע.

ז אפשר לפרש כוונת רבינו, שהכתוב בא להשמיענו, שעכשיו התקיים הנדר שנדר יעקב אבינו, (פרק כח כ–כא) 'וידר יעקב נדר לאמר וגו', ושבתי בשלום אל בית אבי". דכיון שהגיע לעיר שכם אשר בארץ כנען, התקיימה הנדר של 'ושבתי בשלום אל בית אבי". ואע"פ שלא הגיע עדיין לחברון, עיר מגורי אביו. מ"מ נתקיימה כבר נדרו, שהגיע לארץ ישראל, כמו שכתב רבינו שכיון שהגיע לארץ ישראל שוב לא ירא מעשו, כי ידע שיעזרוהו אנשי הארץ.

והנה לקמן (פרק לה פסוק א) 'ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם וגו', מפרש רבינו וז"ל "ואולי צוה ושב שם, לפנות מחשבתו לדבקה בקל". פירוש שתיישב שכלך ומחשבתך לדבוק בהשי"ת.

ואפשר לומר שדברי רבינו כאן לשיטתו למש"כ לעיל (כח כא) שהנדר של יעקב אבינו 'והיה ה' לי לאלקים', "אם אשוב אל בית אבי, אעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת במקום האבן הזאת, שתהיה לי לבית אלקים".

ולפי"ז מבואר הכתובים כדלהלן, "ויבא יעקב שלם, היינו שנתקיים נדרו שהגיע בשלום לארץ כנען. ולכן הגיע הזמן שצריך לקיים את נדרו, והיה ה' לי לאלקים, שאעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת, ולכן אמר לו הקב"ה 'ושב שם', היינו לפנות מחשבתו לדבקה בקל.

בהקהל כל העדה השלימה בחגיגת המשכת הקדושה במוסדות רבינו הקוה"ט זי"ע:

מקהלות הרבבות זקנים עם נערים וועט

לויבן און דאנקן

שלחן הטהור הודאה טיש

בכבוד'דיגער אויסשטעל

פאַר כל קהלא קדישא, יעדן איינציגן מעדת סאַטמאַר

פילאַנטראָפּן • נגידים • תומכי המוסדות • זקנים
נכבדים • אהבת קדומים • בעלי בתים • אברכים
יקרים • רבני ולומדי הכוללים • בחורי הישיבות

אויף 82 יאָר אָרגינעלע

אידישקייט על אדמת אַמעריקא!

אָן קיינע פּשרות; אָן קיינע שינויים;
גענוי אויפן דרך המייסד זי"ע!

'קול היובל' האַטליין
שמועסן • זכרונות • דעטאַלן •
אָנווייזונגען • טראַנספאָרטאַציע
718.305.5060

סעודת הודאה — דינער השנתי

ב' וישב כ"א כסלו

WATERFRONT SQUARE

בהתאסף כל קהלא קדישא "סאטמאר"

ביום הצלת רבינו הק' והטהור זי"ע"א

492 KENT AVENUE, BROOKLYN NEW YORK 11249

בנערינו ובזקנינו נלך כי חג ה' לנו

וַיַּעֲנוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שְׁכֶם וְאֶת חֲמוֹר אָבִיו בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֶת דִּינָה אֲחֹתָם:
(פרק לד פסוק יג)

... וְרַבִּים יִשְׁאֲלוּ, וְאַיֵּה עָשׂוּ בְּנֵי יַעֲקֹב הַצַּדִּיקִים הַמַּעֲשִׂים הַזֶּה לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי. וְהָרַב הַשִּׁיב בְּסֵפֶר שׁוֹפְטִים (מלכים פ"ש הי"ד) **וְאָמַר, שֶׁבְּנֵי נֹחַ מְצֻוִּים עַל הַדִּינִים, וְהוּא לְהוֹשִׁיב דַּיָּנִים בְּכָל פֶּלֶךְ וּפֶלֶךְ לְדוּן בְּשֵׁשׁ מִצְוֹת שֶׁלָּהֶם, וּבֶן נֹחַ שֶׁעָבַר עַל אַחַת מִשֵּׁשׁ מִצְוֹת נֶהֱרַג בְּסַיִף. רָאָה אֶחָד שֶׁעָבַר עַל אַחַת מֵהֶן וְלֹא דָנוּהוּ לְהָרְגוֹ, הֲרֵי זֶה הָרוֹאֶה יֶהֱרַג בְּסַיִף. וּמִפְּנֵי זֶה נִתְחַיְּבוּ כָּל בַּעֲלֵי שְׁכֶם חֲרִיגָה, שֶׁהֲרֵי שְׁכֶם גָּזַל, וְהֵם רָאוּ וְיָדְעוּ וְלֹא דָנוּהוּ.**

וְאֵין הַדְּבָרִים הָלְוּ נְכוֹנִים בְּעֵינַי וְכוּ'. וּמַה יְבַקֵּשׁ הָרַב בְּהֵן חִיּוּב, וְכִי אַנְשֵׁי שְׁכֶם וְכָל שִׁבְעָה עֲמָמִים לֹא עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה וּמְנַלֵּי עֲרָיוֹת וְעוֹשִׂים כָּל תּוֹעֲבוֹת הַשֵּׁם חָיוּ[א] **וְכוּ'.**

מעשה חש"ב

א

נחלקו הרמב"ם ורבינו מפני מה נתחייבו כל אנשי שכם מיתה, הרי רק שכם לבד חטא. דעת הרמב"ם שבני נח מצווים על הדינים, והוא להושיב דיינים, ומאחר שלא הושיבו דיינים נתחייבו כל אנשי שכם בהריגה. ודעת רבינו מפני שהיו עובדי עבודה זרה.

והנה האור החיים הק' (פרק לד סוף פסוק כו), הביא מהלוקת הרמב"ם ורבינו, ומסיים וז"ל "ושני המאורות לא נתנו טעם ללקיחת ממונם והונם". והאוה"ח הק' מבאר שלכן לקחו את ממונם, שהיה דמי בושת, והלואי שיספיק כל חילם לדמי בושת בת יעקב המיוחד בעולם ברום המעלות מחמור הנבזה עד מאד, עיי"ש.

ואפשר לומר טעם הדבר שלא כתב רבינו הטעם שלקח ממונם והונם, לפי המבואר בכמה מקומות ברמב"ן שמצות שכליות הנהיגו עצמם גם בבני נח. וכן היו נוהגים לפני קבלת התורה. כגון מש"כ רבינו (לעיל פרשת נח פ"ו פסוק יג) שנחתם גזר דינם של דור המבול משום גזל, אע"פ שעדיין לא ניתנה התורה, "והטעם מפני שהיא מצוה משכלת, אין לחם בה צורך לנביא מזהיר" עכ"ל. וכ"כ רבינו (לעיל פרק כה פסוק ו) שאע"ג שכתובה היא מדברי סופרים גם נהגו כן לפני קבלת התורה.

וכן כתב רבינו (לעיל כה לד) שלכן קנה יעקב את הבכורה מעשו, אע"פ שענין שהבכור נוטל פי שנים היה רק לאחר קבלת התורה, מ"מ "הבכור היה נוהל מעלת האב ושררתו ושיהיה לו כבוד ומעלה על צעירו... ואולי היה נוטל גם בנחלה יותר מעט". וכן כתב רבינו (לקמן פרק לח פסוק ח) לענין יבום, שהיה נוהג כבר קדם מתן תורה, וז"ל "והיו החכמים הקדמונים קודם התורה יודעים כי יש תועלת גדולה ביבום האח וכו', והיה נוהגים לישא אשת המת".

וא"כ מסתבר לומר שכן היה נהוג מאז ומקדם שבאונם ומפתה משלמים על בשת ופגם, כיון שהוא מצוה משכלת, ואין צורך לנביא להזהיר בזה. ולכן פשוט היה לרבינו שהיה מזניע לחם כל ממונם והונם, לכפר על מה שעשו. ולכן לא הוצרך לכתבו כלל. ורק כתב לבאר למה היו חייבים מיתה.

הרמב"ן כפשוטו

ביאור הכתוב לפי' רבינו

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם:

הטעם שהתורה מספרת לנו מה שהיה עם יעקב ועשו: כתב רבינו "נכתבה הפרשה הזאת, להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו, וגאלו מיד חזק ממנו, וישלח מלאך ויצילהו. וללמדנו עוד שהוא לא בטח בצדקתו, והשתדל בהצלה בכל יכלתו. ויש בה עוד רמז לדורות, כי כל אשר אירע לאבינו עם אחיו עשו, יארע לנו תמיד עם בני עשו, וראוי לנו לאחז דרכו של צדיק, שנזמין עצמנו לשלושת הדברים שהוא הזמין את עצמו, לתפלה, לדורון, ולהצלה כדרך מלחמה לברוח ולהנצל".

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו – הטעם למה דוקא עכשיו שלח מלאכים אל עשו, היא משום שהלך בדרכו אל אביו שגר בארץ הנגב [חברון], ועשו אף הוא ישב בארץ הנגב, שהרי ארץ אדום בנגב היא, נמצא שצריך יעקב לעבור בארץ אדום או בקירוב אליה, וחשש שמא ישמע עשו שהוא עובר בקרבתו ויצא לקראתו בחרב, על כן הקדים לפייסו תחילה.

אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם[א] – הטעם ששלח המלאכים אל שעיר, והלא ביתו של עשו היתה בארץ כנען, כמו שנאמר אחרי שחזר יעקב לארץ ישראל (להלן לו ו): 'ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו ואת מקנהו ואת כל בהמתו ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען', אלא הטעם הוא שבאותה שעה היה עשו גר בשדה אדום והיה שר על ארבע מאות איש, ובניו ובני בניו היו בארץ כנען, ואחר שחזר יעקב הלך להתיישב שם.

הטעם שלא אמר **'הר** שעיר' הוא משום שבאותו זמן, קודם שהוריש עשו את בני שעיר החורי, לא נתנה לו רשות לעלות בהר, משום שפחדו ממנו, ולא היו מניחים אותו לבוא בגבולם בהר שעיר, שהיו שם המבצרים. והייתה לו שם אחוזה במקום אחד במישור ולא בהר. ורק כשחזר יעקב לארץ כנען והלך עשו להתיישב בשעיר, נלחם בבני שעיר החורי יושבי הארץ, ואז נתיישב ב'הר' שעיר[ב].

[א] הנה לכאורה יש סתירה בפסוקים היכן גר עשו קודם שחזר יעקב לארץ כנען. דהנה בפסוק כאן משמע שעשו היה גר בארץ שעיר עוד לפני שחזר יעקב לארץ ישראל, שהרי יעקב שלח שם את המלאכים לעשו. ואילו לקמן (פרק לו פסוק ו) נאמר: "ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו ואת מקנהו ואת כל בהמתו ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו', משמע שקודם שחזר יעקב לארץ כנען היה עשו גר בארץ כנען, ורק אחר שחזר יעקב הלך עשו לגור בהר שעיר.

ומיישב רבינו, שבניו וביתו של עשו קודם שיעקב חזר גרו בארץ כנען, ורק עשו לבדו הלך לשעיר בימי אלופי החורי, והיה שם לשר המהלך עם ארבע מאות איש. וכשחזר יעקב לארץ כנען, אז הלך עשו להתיישב בשעיר ביחד עם כל בני משפחתו, משום שידע שארץ כנען היא נחלת אחיו אשר נתן לו אביו בברכתו.

[ב] ולכן נאמר (דברים ב פסוק ה) "כי ירשה לעשו נתתי את 'הר' שעיר".

וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר גָּר שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק׃
(פרק לה פסוק כז).

וַיִּהְיוּ יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה: וַיִּגְוַע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בָּנָיו: (לה כח– כט)

וַיִּהְיוּ יְמֵי יִצְחָק. אֵין מֻקְדָּם וּמְאֻחָר בַּתּוֹרָה, מְכִירָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף קָדְמָה לְמִיתָתוֹ שֶׁל יִצְחָק, לְשׁוֹן רַשִׁ"י[ב]. וּכְבָר פָּתַבְתִּי (לְעֵיל יא לב) שֶׁזֶּה מִנְהַג הַכָּתוּב בְּכָל הַתּוֹרוֹת, יְסַפֵּר עִנְיַן הָאָדָם וְתוֹלְדוֹתָיו וּמִיתָתוֹ, וְיַתְחִיל בְּתוֹלְדוֹת הַדּוֹר הָאַחֵר. וְרָאוּי הָיָה לְהַקְדִּים מִיתַת יִצְחָק לְתוֹלְדוֹת יַעֲקֹב, כְּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּאַבְרָהָם וּבְכָל דּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים. אֲבָל יִתְפַּנֵּן הַכָּתוּב לְהַגִּיד כִּי יִצְחָק מֵת בְּשֵׂיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשָׂבַע יָמִים אַחֲרֵי שֶׁשָּׂב אֵלָיו בְּנוֹ הַמְּבֹרָךְ, הַנּוֹחֵל מַעֲלָתוֹ[ג]. וּקְבָרוּהוּ בִּכְבוֹד עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בָּנָיו.

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר:
(פרק לג פסוק יח)

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם מִפַּדַּן אֲרָם. כְּאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ יָצָא פְּלוֹנִי מִבֵּין שְׁנֵי אֲרָיוֹת וּבָא שָׁלֵם, אַף כָּאן וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם מִלְּמָן וּמֵעֲשָׂו, זֶה לְשׁוֹן רַשִׁ"י. אֲבָל רַבִּי אַבְרָהָם פֵּירֵשׁ שָׁבָא בְּשָׁלוֹם וְלֹא אֵרַע לוֹ שׁוּם מַאֲרָע, כִּי עַתָּה יֵחַל לְסַפֵּר מַאֲרָע דִּינָהּ[ד]. וּלְפִי דַּעְתִּי אָמַר הַכָּתוּב בֵּן, כִּי בַּפְּעָמִים הָיָה מִתְפַּחֵד מֵעֵשָׂו, כִּי סָמוּת בְּעֶבְרֵי הַיַּרְדֵּן מִזֶּרַח בְּמַלְכוּת סִיחוֹן, אִם הוּא הַמְּזַכֵּר בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ (יג כז). וְאִם הוּא אַחֵר, הִנֵּה הוּא יוֹתֵר קָרוֹב לְשָׂעִיר. וְעַד חֲיוֹתוֹ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לֹא שָׁקַט לִבּוֹ, כִּי אָז יָדַע שֶׁלֹּא יִגַּע בּוֹ כִּי אִבְיו קָרוֹב מִשָּׁם. אוֹ שֶׁיַּעְזְרוּהוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ, כִּי אִבְיו נְשִׂיא אֱלֹהִים בְּתוֹכָם. אוֹ שֶׁזְּכוּת הָאָרֶץ תַּצִּילֵהוּ. וְלֵב אָמַר עַתָּה שָׁבָא שָׁלֵם אֶל אֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו. כִּי הַצִּילוּ אֱלֹהִים בַּדֶּרֶךְ מִכַּף כָּל אוֹיְבָיו[ה].

מעשה חש"ב

א דעת רש"י שיעקב קבל הברכות בבאר שבע, דיצחק היה גר או בבאר שבע, כמו שכתוב (בסוף פרשת תולדות כו כג) 'ויעל משם באר שבע וגו' ויט שם אהלו'. ולכן בפרשת ויצא שכתוב 'ויצא יעקב מבאר שבע', היה קשה לרש"י שלא היה צריך לכתוב 'ויצא יעקב מבאר שבע', שהרי היה גר שם. לכן תירץ 'מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם'.

ולפי"ז קשה שהרי כאן כתיב 'ויבא יעקב וגו' אל 'חברון' אשר גר שם אברהם ויצחק'. וצריך לומר לדעת רש"י שיצחק אבינו לא היה יושב במקום אחד, אלא פעם גר בבאר שבע ופעם גר בחברון. ואמנם בשעת הברכות גר בבאר שבע, עכשיו שחזר יעקב אבינו מחו"ל כבר גר בחזרה בחברון. ואין התורה מספר תמיד כשהיה עוברים ממקום למקום.

וכן מצאנו אצל אברהם אבינו שקודם היה גר בחברון, כ"ה שנים, ואח"כ היה גר בבאר שבע כ"ו שנים, ושוב חזר לחברון כדמפורש ברש"י (וירא כא לד). אמנם דעת הרמב"ן (ויצא כח יב ד"ה כי אם) שיצחק היה גר או בחברון, ושם קבל יעקב את הברכות, והביא ראיה מקרא דידן שכתוב שיעקב בא לחברון אחר שחזר מחו"ל 'אשר גר שם אברהם ויצחק'. [ומש"כ ויצא יעקב מבאר שבע, לכאורה מחרן יצא, ע"ז מתרץ דהלך שם ליטול רשות וכו'].

ב פי' דלכאורה קשה שהתורה הקדימה את המאוחר, שהרי מכירתו של יוסף האמורה בפרשת וישב, קדמה לפטירתו של יצחק שנים עשרה שנים, על זה מיישב רש"י שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

ג רבינו לשיטתו שסובר שכל התורה כסדרן נכתבו, אינו יכול ליישב כמו רש"י שאין מוקדם ומאוחר בתורה, לכן מיישב הטעם שנכתבו כאן פטירת יצחק, משום שכן דרך הכתוב כשמתחיל לספר ענין גומר הענין עד הסוף, וכשמתחיל לספר מאדם מספר ענין האדם תולדותיו ומיתתו, ואח"כ מתחיל לספר תולדות בנו. כמו שבסוף פרשת חיי שרה כתיב פטירתו של אברהם אבינו 'ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי וגו', אע"ג שאברהם עוד היה חי ט"ו שנים אחר לידת יעקב ועשו הנאמרות בפרשת תולדות, והטעם כיון שבפרשת תולדות מתחילים לספר מתולדות יצחק, לכן גומר קודם עם אברהם. הכא נמי כתוב פטירתו של יצחק כאן, אע"פ שהיה עוד חי במכירתו של יוסף.

ד לפי רש"י 'שלם' הכוונה, שלם בממונו, שלם בגופו, שלום בתורתו. לפי האבע"ז שעד עכשיו לא אירע שום מאורע רע. ועתה מספר מאורע של דינה. הנפ"מ בין רש"י לאבהע"ז. שלפי רש"י אינו מיירי מיעקב בעצמו, רק מהפרטים של יעקב, מהגוף מהממון, ומהתורה. ולפי האבע"ז מיירי מיעקב בעצמו, שלא אירע לו מאורע רע.

ה אפשר לפרש כוונת רבינו, שהכתוב בא להשמיענו, שעכשיו התקיים הנדר שנדר יעקב אבינו, (פרק כח כ-כא) 'וידר יעקב נדר לאמר וגו', ושבתי בשלום אל בית אבי". דבין שהגיע לעיר שכם אשר בארץ כנען, התקיימה הנדר של 'ושבתי בשלום אל בית אבי". ואע"פ שלא הגיע עדיין לחברון, עיר מגורי אביו. מ"מ נתקיימה כבר נדרו, שהגיע לארץ ישראל, כמו שכתב רבינו שכיון שהגיע לארץ ישראל שוב לא ירא מעשו, כי ידע שיעזרוהו אנשי הארץ. והנה לקמן (פרק לה פסוק א) 'ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם וגו', מפרש רבינו וז"ל "ואולי צוה ושב שם, לפנות מהשבתו לדבקה בקל". פירוש שתיישב שכלך ומחשבתך לדבוק בהשי"ת. ואפשר לומר שדברי רבינו כאן לשיטתו למש"כ לעיל (כח כא) שהנדר של יעקב אבינו 'והיה ה' לי לאלקים', "אם אשוב אל בית אבי, אעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת במקום האבן הזאת, שתהיה לי לבית אלקים". ולפי"ז מבואר הכתובים כדלהלן, "ויבא יעקב שלם, היינו שנתקיים נדרו שהגיע בשלום לארץ כנען. ולכן הגיע הזמן שצריך לקיים את נדרו, והיה ה' לי לאלקים, שאעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת, ולכן אמר לו הקב"ה 'ושב שם', היינו לפנות מהשבתו לדבקה בקל.

מאמר המשך

מדוע נענשה רחל אמנו?

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בשבוע העבר פתחנו בחקירה אלימתא במעשה דרחל אמנו שגנבה את התרפים אשר לאביה (בראשית לא, יט) כדי להפרישו מעבודה זרה; האם שייך בזה איסור גזילה, ובכלל, האם מותר לאדם לעבור על איסור גזל כדי להציל ולהפריש את חבירו מן העבירה. לאחר שביארנו את דברי הזוה"ק בזה, ניגש כעת לברר את גדר הדין בשיטות הפוסקים; כיצד הותר לרחל אמנו ליטול ולגנוב את התרפים אשר לאביה, והלא בן נח מוזהר ועומד על איסור גזל, ואף חייב מיתה ונהרג עליו (סנהדרין נ:; עירובין סב.). ובכלל יש לברר, האם מותר לעבור על איסור גזל להפריש אדם מעבירה.

הנה בשו"ת 'שבות יעקב' (ח"ג סי' ל"ח) כתב בא"ד ליישב עניין זה, וז"ל: "פשוט דעיקר הטעם הוא כיון שעומד לבערו כדכתיב (דברים ז', ה') 'ואשריהם תשרפון באש' הפקר ועומד הוא ואין כאן גזל כלל, **ורחל גנבה את התרפים יוכיח דודאי לא לקחתם באופן גזל וגניבה**" וכו', עי"ש. הרי מבואר בדבריו דאין כאן איסור גזל כלל, כיון דעבודה זרה הוי הפקר ועומד הוא.

אולם בעל כלי חמדה בספרו 'חמדת ישראל' (נר מצוה דף פז:) תמה על דבריו, וז"ל: "ומה"ט אני תמה על הגאון בעל שבות יעקב ז"ל בח"ג סי' ל"ח, דפשיטא לי' דמותר לגזול עבוד"ז מעכו"ם אפי' למ"ד גזל עכו"ם אסור מה"ת דכתיב ואשריהן תשרפו באש, ורחל אמנו שגנבה התרפים יוכיח דליכא איסור בזה, עי"ש. לענ"ד איני יודע שום היתר בזה, כיון דלעכו"ם מותר ליהנות בו וה"ה ככל ממונו, ואמאי יהי' מותר לגזול ממנו, הא אינו מצוה על ישראל שיבער העבוד"ז של עכו"ם, וכיון שכן ה"ה גזל גמור וכו'. ומ"ש הראי' מרחל, הנה באמת מבואר בזוה"ק דעברה על לא תגנוב, אך כוונתה הי' להציל את אבי' מעכו"ם ואעפ"כ נענשה ע"ז. ועי' בפנים יפות לבעל הפלאה ז"ל שם דג"כ פשיטא לי' דאיכא איסור גניבה. וזה בודאי אין לומר לפמ"ש החכ"צ (שו"ת חכם צבי סי' כ"ו) דאפי' למ"ד גזל עכו"ם אסור מה"ת היינו רק משום שלא ירגיל לגזול אצל ישראל, א"כ בעכו"ם דאצל ישראל בוודאי מותר לגזול הימנו שוב גם אצל העכו"ם מותר - ז"א, דמ"מ שייך שלא ירגיל על דברים המותרים לישראל וכו'. הכלל כי לענ"ד ד' השבו"י אינן ברורין בזה וצ"ע", עי"ש.

בביאור דברי ה'פנים יפות' שהזכיר החמדת ישראל, כוונתו לדבריו בפ ויצא על הפסוק 'ועתה הלך הלכת' וגו' (בראשית לא, ל'), שביאר שם מדוע אמר יעקב ללבן 'עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה נגד אחינו הכר לך מה עמדי וקח לך' וגו' (שם פסוק ל"ב), דמשמע דעל גניבת התרפים יש חיוב מיתה. והטעם לכך הוא מפני שאמרו חז"ל (עירובין סב., ע"ז עא.) **שבן נח נהרג על הגזל ואינו ניתן להישבון**, עי"ש שהאריך בדרוש, וכ"כ גם ב'הגדת הפלאה'.

אולם, במה שכתב בחמדת ישראל שבזוה"ק

מבואר 'דעברה על לא תגנוב', כבר עמדנו ע"ז בשבוע העבר דאינו מבואר כן בזוה"ק (זוהר ח"א פ' ויצא דף קס"ד ע"ב) שעברה על איסור 'לא תגזול' או 'לא תגנוב', אלא כל עונשה היה רק משום 'צער אביה' ופגיעה במצוות כיבוד אב. וכבר העיר ע"ז בספר 'פרדס יוסף' (פ' וישלח, עה"פ ויטמון אותם יעקב, בראשית לה, ד'), וז"ל: "ועיין בקול תורה סימן מ"ו שכתב על החמדת ישראל בשם זהר דרחל עברה אלא תגנוב, עיין בזהר ויצא קפ"ד דלא נזכר כלל שעברה אלא תגנוב רק דנענשה משום דציערה לאביה" עי"ש.

ומעתה יש לדון ביסוד הנחתו של החמדת ישראל, שכתב בפשיטות דגוי מותר ליהנות מעבודה זרה (ולכן נחשבת היא כממונו לכל דבר):

- ב'טורי אבן' (חגיגה יג. ד"ה אין מוסרין) מבואר כן להדיא, שכתב דאין בן נח מצווה שלא ליהנות מעבודה זרה, עי"ש.

- וכן כתב הגאון הגדול ר' מנחם זעמבא ז"ל בשו"ת 'זרע אברהם' (סי' כ' סק"ה), וז"ל: "וראיתי בתשובת שבות יעקב דהגוזל ע"ז מן העכו"ם לית בי' איסור גזל, וכבר תמהו עליו דכיון דממונו הוא אמאי יהי' מותר לגוזלו. אולם זה תליא בספק האחרונים אם העכו"ם מוזהר על איבוד ע"ז, והביאו מדברי הרמב"ם (פ"ט מהל' מלכים ה"ב) ואין מניחין אותו להקים מציבה ולא ליטע אשרה דמשמע שמחויבין לאבד ע"ז של העכו"ם וכו', **אבל אינו מבואר אם העכו"ם עצמו מוזהר שלא ליהנות. אמנם נראה ראי' מע"ז (סד.) דשרי רבה בר אבוה להני דמגיירי לאיזבוני איסורים שלהם, ומבואר דהעכו"ם מותר ליהנות מע"ז**" וכו', עי"ש.

- גם בספר 'משך חכמה' (פ' כי תשא, עה"פ והזנו את בניך אחרי אלהיהן, שמות לד, טז) ביאר יסוד זה, וז"ל: "וזנו בנותיו אחרי וכו' והזנו את בניך אחרי אלהיהן, דישראל לא קני בעו"ג דאסורה בהנאה, ויעוין מג"א סימן תקפ"ו ואכמ"ל, **רק דעו"ג לא אסור ליה ליהנות מע"ז ולגבי דידיה ממון גמור הוי, וכמו דשרי רבה בר אבוה להני דמגיירי לאיזבוני איסורים שלהם** וכו', ולכן לעולם מקרי אלהיהן בלשון נקבה ולא אלהיהם במ"ם דמוסב על הבנות אף כי יזנו בניך", עי"ש.

- וכ"כ בפשטות ב'מנחת חינוך' [מצוה תכ"ח] (איסור הנאה מע"ז), וז"ל: "ונוהגין בכל אישי ישראל, אבל גוי אע"פ דמצווה על עבודה זרה היינו על עבודתה, **אבל על איסור הנאה של עבודה זרה אינו מצווה** וזה פשוט", עי"ש.

- ובאמת ה'כלי חמדה' עצמו (פ' וישלח אות ד') דן בדברי הרמב"ן (דמשמע מדבריו דאם לא ביטל העכו"ם ע"ז נאסר בהנאה), וכתב ע"ז, וז"ל: "וקשה אמאי, הא ברור הדבר דנהי דב"נ אסור בעכו"ם היינו רק בעבודת ע"ז, אבל באיסור הנאת עכו"ם אין ב"נ מצוה כמבואר במס' ע"ז וכו'" עי"ש.

אולם מאידך גיסא, מצינו פוסקים דס"ל להיפך:

כבר העירו דב'חידושי הר"ן' (ע"ז נט:) מבואר להדיא דגם עכו"ם אסורין באיסור הנאה של עבודה זרה, דמבואר שם בר"ן דיין שנתנסך לע"ז אסור מדין תקרובת ואסור בהנאה וכו' עי"ש, ומבואר להדיא דעכו"ם ג"כ אסורין בהנאה.

וכן הביא בספר 'פרדס יוסף' (וישלח, עה"פ ויטמון אותם יעקב, בראשית לה, ד) שהאריך בזה, ובסו"ד כתב: "ועיין עוד בדעת תורה יו"ד סימן י"ד [ובקונטרס אחרון סימן קס"ו אות י"א] שכתב בפשיטות להיפך דאיסור הנאה מעבודה זרה גם לבן נח נאמר. ובבית יצחק יורה דעה ח"ב סימן קס"ו אות י"א כתב דמותר, וכן כתב באבן העזר סוף ח"ב במפתחות לח"א אות ד', ומשום הכי העלימה רחל התרפים להציל אביה וכו'" עי"ש.

המשך המאמר בגליון שבוע הבא בעז"ה

אומנער זכות צום ליל ההודאה!

אומנער חוב צום הייליגן רביץ ז״ע!

אומנער אחריות פאר חינוך הבנים והבנות!

$1,800

להחזקת ממלכת "תורה ויראה" בטהרה בדרך רביה"ק זי"ע

$5,000

ניי ארויס פון דריק:

זמירות דברי יואל החדש

אין א מלכותדיג-לעדערנעם באנד

רבינו הגדול אמרו:

יגדל הממון לכל התומכים!

וילך הלך וגדול שהצליח בהרחבת גבולי הקדושה, עד כי גדל מאוד, "די געלט איז אויך מיטגעוואקסן", דככל שנתרבה ונתגדל כח התורה והקדושה, גדל עמו גם הממון, וכן יעזור הבוכ"ע לכל אלו היהודים הנוטלים חלק בההחזקה, שיהיה באמת עד כי גדל מאוד, שיגדל אצלם גם ממונם.

(מסיבה השנתית, א' ויצא תשכ"ז)

מאת הג"ר יחזקאל שרגא שטיין שליט"א מרבני בוללינו וומסב"ג

להודות ולהלל

אף שנושא מאמרנו מיוסד על ימי החנוכה הממשמשים ובאים, מכל מקום, היות שאנו עומדים בימים אלו ערב היום הגדול והנשגב כ"א כסלו – שבו נתגלה חסדיו של השי"ת להציל את איתן אדונינו רביה"ק זי"ע, ועל הכלל כלו יצא מיד ולדורות, ועיקר ענינו של יום זה הוא להרבות בשבח והודאה לפניו יתברך – ראינו לנכון להקדים ולפתוח בבירור עניינים אלו כבר בעת הזאת. שכן יסוד ההודאה העומד ברומו של חג כ"א כסלו, הוא – הוא גם שורש קדושתם של ימי החנוכה, שעליהם תקנו חז"ל (שבת כא:) **"וקבעם בשיר ובהודאה", ונמצאו הדברים מכוונים וראויים לשעתם.**

פתיחה כללי לחנוכה

בכללות עבודת ימי החנוכה מצינו ה' עבודות המכוונות כנגד ג' ענינים שנעשו בו:

ה' העבודות הן: א' הדלקת הנרות. **ב'** הלל. **ג'** על הניסים. **ד'** קריאת התורה של חנוכת המזבח ע"י הנשיאים, **ה'** סעודת חנוכה.

והן כנגד ג' ענינים שנעשו בו: א' נס שמחוץ לדרך הטבע דנרות. **ב'** נס המלובש קצת בדרך הטבע דניצחון המלחמה – ובכללו עיקר היו"ט, והוא הגאולה מגלות וקליפת יון. **ג'** חנוכת המזבח לאחר שטימאוהו ושברוהו היוונים.

וההקבלה ביניהם: נגד **ענין א'** מדליקין נרות. נגד **ענין ב'** קוראין הלל ומודים להשי"ת באמירת ועל הניסים. נגד **ענין ג'** קוראים בחנוכת המזבח דנשיאים – ועושים סעודות (כמ"ב סי' תר"ע)

עשאום יו"ט בהלל והודאה

כ"ה לשון הגמרא (שבת שם): "ועשאום ימים טובים בהלל והודאה". ומשמע מלשון הגמרא דעיקר היו"ט הוא בהלל והודאה; ואף שיש מצות הדלקת נרות, מ"מ מבואר בספה"ק (עיין דברי שמואל להרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל) שהדלקת הנרות היא להמשיך ולהתחיל את קדושת היו"ט, אולם לאחר שכבר נעשה יו"ט – עיקר העבודה היא להודות ולהלל.

וידוע מה שהפליגו בספה"ק במעלת ההלל של חנוכה שהוא מצוות היום ממש, דוגמת מקרא מגילה בפורים ותקיעת שופר בראש השנה. וכעת נאריך בענין ה"הודאה": אף שעפ"י פשט פירש רש"י (ד"ה בהלל והודאה) דהכוונה להודאה שבאמירת "על הניסים" בשמונ"ע, מ"מ מבואר בספרי חסידות, וכ"ה עפ"י האריז"ל, דבחנוכה נתקן ענין ומידת ההוד בכלליות, והתוצאה הנמשכת מזה היא שמודים להשי"ת על כל הענינים.

ההודאה – שורש ויסוד ביהדות

כלל גדול הוא, שבכל מועד ויו"ט עובדים על ענין עיקרי ביהדות הנוגע לכל ימות השנה, אלא שבעת הזאת הזמן מסוגל ביותר לקנות מידה זו. לדוגמה: מידת היראה שייכת בכל השנה, ומכל מקום בימים הנוראים משקיעים בה ביותר; מידת השמחה – בחג הסוכות; ולענינינו, מידת ההודאה היא שורש גדול ביהדות, ובימי החנוכה משקיעים בה כדי לרכוש אותה לכל השנה.

וכשם שאדם זקוק ליטול סממני חיזוק (זויטאמינען) כדי לשמור על בריאות גופו, כך מקבלים בכל אחד משבעת מועדי השנה כוח וחלק מעמודי עולם, כדי להיות בריאים ושלמים בעבודת השם לאורך כל השנה.

ומכך שנתייחד אחד משבעת המועדים על ענין ההודאה, מוכח גודל חשיבותה של מידה זו – שהיא מיסודות הדת ממש, כשאר הענינים היסודיים שעבורם נתייחד אחד ממועדי השנה, כגון: יראה, אהבה, שמחה ואמונה.

תכלית ההודאה – שורש גדול ביהדות

א) תכלית הבריאה: כדברי הרמב"ן הידועים בסוף פרשת בא (שמות י"ג, ט"ז), וז"ל: "ואין לא–ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו".

ב) תכלית בחירת עם ישראל: בכל יום אנו אומרים בברכת "אהבה רבה": "וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול סלה באמת – **א'** להודות לך, **ב'** ולייחדך באהבה". וכשם שייחוד השם הוא יסוד היהדות, כך גם "להודות לך" הוא מיסודי היהדות ממש.

ג) תכלית בריאת הפה: במגן אברהם (או"ח סי' ס' סק"ב) בשם האריז"ל כתב לכוון בעת אמירת "להודות לך" בברכת אהבה רבה, שהפה לא נברא אלא להודות לה', ולא לדבר לשון הרע.

ד) מצוה וחובה על האדם: בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ג' אות י"ז) מנה בין המצות החיוביות: "זכרון חסדיו ולהתבונן בהם, שנאמר (דברים ח', ב') וזכרת את כל הדרך" וגו'.

ובספר חרדים (פרק ט' אות כ"ג) מעתיק דברי רבינו יונה הללו, ומבאר שהדברים נלמדים מקל וחומר: אם נצטוינו לזכור את הניסים והחסדים שעשה השי"ת עם אבותינו, כש"כ שצריך לזכור ולהודות על החסדים שעשה עמנו.

וכן ידוע מאמר הזוהר הקדוש (ח"ב פרשת בא דף מ' ע"ב) שאומרים בליל פסח אודות שבח סיפור יציאת מצרים, ומוסיף שם: "כגוונא דא חובא על בר נש לאישתעי תדיר קמי קוב"ה ולפרסומי ניסא בכל אינון ניסין דעבד" [תרגום: כעין זה חובה על האדם לספר תמיד לפני הקב"ה ולפרסם את הנס בכל אותם ניסים שעשה עמו].

ה) עניין מקיף לאורך כל היום: ההודאה היא הדבר הראשון והאחרון שאדם עושה בכל יום. היום מתחיל באמירת "מודה אני לפניך" (שו"ע או"ח סי' א' סעיף א'), עוד לפני נטילת ידים. וכן בסוף היום: במשנה (ברכות כ"ח ע"ב) ובשו"ע (או"ח סו"ס ק"י) איתא שהיוצא מבית המדרש אומר: "מודה אני לפניך ה' אלוקי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש", וכתב המגן אברהם (שם ס"ק ט"ו) שהלומד בכל יום אומר תפילה זו בערב.

יתירה מזו, בכל פעולה ופעולה במשך היום תקנו חז"ל (ברכות ס' ע"א) ושו"ע (או"ח סי' ר"ל) להודות: הנכנס לכרך מודה שהגיע לכרך, וכן הנכנס למוד את גרנו מודה להשי"ת.

היוצא מזה, שההודאה היא יסוד גדול ביהדות. וככל הענינים היסודים, צריכים אנו לחזור וללמוד אותה מחדש כשמתבגרים, שאם לא כן נשארים בהבנה של קטנות ('קינדערישע בליק'). וצריכים ללמוד זאת בבהירות גמורה, שכן הלב שלנו דומה לתינוק קטן: כשמדברים עמו דברים ברורים, הוא מבין – ואף שעדיין זקוקים לסייעתא דשמיא שיציית, מ"מ ללא בהירות התינוק רק ינענע בראשו ולבסוף לא יעשה מאומה. כך ממש עלינו לברר לעצמנו את כל נקודות היסוד שביהדות בבהירות ובדיוק, וכולי האי ואולי יועיל הדבר שנהיה יהודים יראים ושלמים.

יסוד מדת הודאה

יש לבאר שתי נקודות יסודיות:

א') מהות ההודאה: בפשטות נראה שההודאה היא חלק מאופני התפילה – דהיינו עבודה שבפה; אולם אין הדבר כן, שכן מידת ההוד היא אחת משבע המידות שבנפש האדם, ונמצא שההודאה היא מידה ותכונה פנימית, ולא דיבור בלבד.

ב') הקושי המעשי בהודאה: כל אחד יודע את גודל החובה והזכות להודות להשי"ת על כל הטובות שהגדיל לעשות עמנו, ולמעשה רואים אנו שיש קושי בדבר. יעשה

נא כל אחד חשבון הנפש: מתי לאחרונה ייחד זמן לעצמו להודות להשי"ת על החסדים שקיבל ממנו.

והתשובה לשתי נקודות אלו היא; שכיון שההודאה היא הרגש, תכונה ומידה בנפש, כל זמן שלא נתקן מידה זו – יחסר לנו בעבודת ההודאה.

ולפני שנבאר את מהותה של מידת ההוד, נקדים ענין כללי בנוגע למידה זו.

פגם מידת ההוד

בעומק יותר נראה, שמה שחסר לנו הרגש ההודאה, יש לו שורש עמוק והוא ענין יסודי מאוד:

א') ידוע ששורש כל הפגמים נמשך מחטא עץ הדעת של אדם הראשון. ואחת מההגדרות שמצינו בחז"ל הק' לגדור את חטאו של אדם הראשון, מובאת ברש"י בפרשת נח (בראשית י"א, ה') **אצל דור הפלגה** (ומקורו בעבודה זרה ה' ע"א): שחלק מפגמו של אדם הראשון היה שכפר בטובה, כשאמר "האשה אשר נתת עמדי" (שם ג', י"ב), ולא החזיק טובה להשי"ת שנתן לו עזר כנגדו. וידוע שכפיות טובה היא ההיפך הגמור ממידת ההודאה.

ב') ועוד ידוע שיעקב אבינו תיקן את חטא אדם הראשון, ולפיכך אמרו חז"ל (בבא מציעא פ"ד ע"א) "שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון". אולם הס"מ לא הניחו להשלים את התיקון עד תומו; וכשהיה ממש סמוך לחזרתו לארץ ישראל, עם כל נשמות ישראל שהיו גנוזות אצל צאן לבן, נאבק עמו שרו של עשו כל הלילה. ואף שיעקב אבינו גבר עליו בכללות, מכל מקום עלה ביד המלאך לפגום בכף ירכו – שמבואר בזוה"ק (ח"א פרשת וישלח דף ק"ע ע"ב) שהיא ירך שמאל המרמזת על ספירת הוד.

ומחמת אותו פגם יש אחיזה לס"מ בבני ישראל עד היום הזה, רח"ל. וכתב האריז"ל שבשביל כך אירע החורבן והגלות באלף החמישי, כיוון שהוא כנגד ספירת הוד שהיא המידה החמישית (מתוך שבע המידות), ובמידה זו יש אחיזה ויניקה לסטרא אחרא.

<u>נמצא, שעיקר הפגם בזמן הגלות מכל שבע המידות הוא במידת ההוד.</u>

וידוע שבימי החנוכה מאיר אורו של משיח – בבחינת "ערכתי נר למשיחי" (תהלים קל"ב, י"ז), והוא המועד המאיר לתוך חושך הגלות דייקא; ולפיכך מצותו בחול ובלילה, כמבואר בספה"ק.

והעניין מובן היטב על פי ההקדמה הנ"ל: ששורש הגלות שאנו נמצאים בתוכה הוא מחמת שמידת ההוד נפגמה; וממילא, בימי החנוכה שבהם אנו עוסקים לתקן מידה זו – הרי זה הכנה ישירה לגאולה השלמה.

מדוע פגם במידת ההוד הוא שורש הגלות

כיון שראינו ששורש הגלות הוא פגם מידת ההוד (הן מצד אדם הראשון והן מצד שרו של עשו – הס"מ), יש לעיין כיצד הדברים קשורים זה בזה, ומדוע תוצאת פגם מידת ההוד גורמת גלות לישראל. והביאור בזה מיוסד על שני יסודות:

יסוד א' – מהות הגלות והגאולה: גלות פירושה הסתר פנים, והסתר פנים פירושו שהכל נמצא כאן אלא שאינו נראה לעין. לעומת זאת, גאולה פירושה שרואים בגלוי את האמת שהייתה מוסתרת מתחילה.

יסוד ב' – מהות מידת ההוד: במידת ההוד מצינו שתי משמעויות, ושורשן הוא עניין אחד עמוק: **א'** מודה על טובה שקיבל [כמו "מודה אני לפניך"]; **ב'** מודה לבר-פלוגתא שלו (וכ"ה בספר עבודת ישראל ובליקוטי תורה בשם המגיד ממעזריטש זי"ע). ושורש שתי המשמעויות הוא ביטול והכנעה למי שראוי להתבטל אליו.

היוצא מזה, שמובן היטב מדוע הגלות תלויה בפגם מידת ההוד.

ביתר ביאור: כיצד שלימות ההודאה באה רק על ידי ביטול והכנעה נבאר כעת ביתר עומק כיצד שלימות ההודאה תלויה דווקא במידת הביטול וההכנעה – לזכות לראות את האמת כפי שהיא באמת, ולא כפי שהיא נראית לעין בחיצוניות.

למה קשה לנו להודות

האדם מוגבל בכוחות הנפש שלו, ועל פי רוב מוחו ולבו מרוכזים במקום אחד ששם מחשבתו מונחת. וכיון שאנו

עסוקים בכל יום לשנות את מצבנו לטובה – אם בדרכי הטבע על ידי השתדלות, ואם על ידי תפילה, תיקון המעשים וסגולות, כל אחד כפי דרגתו באמונה – הרי שמכל מקום האדם מקושר תמיד למה שאין לו וחסר לו, ודבר זה גורם שהוא שוכח מכל מה שיש לו.

נפתח בדוגמה אחת: אדם שיש לו חוסר נחת מאחד מצאצאיו, כגון בעניני שידוכים – באותה שעה יש לו ב"ה בריאות ופרנסה, וגם משאר יוצאי חלציו הוא רואה נחת ב"ה, ואפילו מאותו בן עצמו יש לו נחת לפי ערך מה שהיה עלול להיות חלילה. מ"מ, הוא מרוכז בכל כוחו בנקודה היחידה שחסרה לו; עם מחשבה זו הוא שוכב לישון ועמה הוא מתעורר, על כך הוא משתדל ועל כך הוא מתפלל, ומרוב הנקודות הטובות שיש לו – הוא שוכח לגמרי.

הסיבה שאינו מתבונן במה שיש לו היא, שהדבר פשוט בעיניו שכך הוא סדר הטבע. ואפילו אם הוא מאמין שהכל מאת השי"ת, אינו מכיר בכך שזוהי מתנת חינם שאינה מגיעה לו, ושנדרשת השגחה פרטית מיוחדת כדי שיקבל זאת. שכן כשם שאדם מאמין שעוגמת הנפש שיש לו היא בהשגחה מאת השי"ת, כך ממש עליו להאמין שכל מה שיש לו הוא בהשגחה פרטית.

במצב זה נתונה לאדם הבחירה: האם להביט על המאורע רק כפי שהוא נראה בחיצוניות, או להסתכל עליו כפי שהוא באמת – מתוך מבט של ביטול ואמונה. ההעלמה מראיית האמת הזו באה מחוסר הארה במידת ההוד והביטול, וממילא נמנעת ממנו ההודאה.

ובפרטיות יותר, יש לפרט שלושה חשבונות שעלינו לשנן לעצמנו בשעה שיש לנו מצבים קשים:

א') רובא דרובא של הענינים אצלנו מסודרים ברוך ה', וכנ"ל.

ב') גם באותם ענינים שחסרים לו, השי"ת מתנהג עמו בחסד וברחמים – בבחינת "ברעב זנתנו" (מתוך תפילת נשמת), וישנה הנהגה מיוחדת של "צעקת דל תקשיב ותושיע" (שם), שהשי"ת עוזר לו ומסייע בידו לעבור את הדרך.

ג') גם עצם החיסרון שיש לו – "גם זו לטובה" (תענית כ"א ע"א), שכן כל קושי מביא תועלת בעולם הזה ובעולם הבא:

- הוא מביא קירבה להשי"ת, על ידי התפילה ועל ידי שמכיר שתלוי הוא לגמרי ביד הקב"ה.
- הוא שומרו מן החטא, מתוך שמכיר שזקוק הוא לזכויות כעת.
- הוא הכנה לדברים טובים שיבואו לאחר מכן – משל למי שנקרע שקו ונפלו ממנו הזרעים, והיתה לו עגמת נפש מרובה מכך, ולבסוף צמחה משם גינה נאה, והכל בזכות אותה קריעה.

הכרה בטוב

<u>שני תנאים יסודיים נדרשים שאדם יוכל להודות באמת:</u>

א') להכיר שכל תנועה קלה שבעולם באה רק ממקור אחד – והוא מאת השי"ת לבדו; והוא העיקר הראשון מי"ג עיקרי האמונה.

ב') להכיר ולהאמין שהכל לטובה.

ושני תנאים אלו מרומזים ב"מזמור לתודה" (תהלים ק') – המזמור שמכל ק"נ מזמורי תהלים נתקן במיוחד על עניין ההודאה: מתחילה נאמר בו "דעו כי ה' הוא אלוקים" (שם פסוק ג'), ללמדנו שתחילה על האדם לשנן ולהחדיר בלבו שהכל מאת השי"ת; ורק לאחר מכן יכול הוא להודות ולומר "כי טוב ה' לעולם חסדו" (שם פסוק ה').

ועל יסוד זה מובנים כל הלשונות שמצינו בתורה ובחז"ל הקושרים את עניין ההטבה עם ההודאה, שכן ההודאה נולדת מתוך הכרה שהשי"ת מטיב לנו תמיד:

- "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" – פסוק המוזכר בספר תהלים חמש פעמים (פעמיים בהלל: ק"ז, א' וקי"ח, א' וכן כ"ט שם; ובמזמורים ק"ו, א' וקל"ו, א'), וכן מצינו בדברי הימים (א' ט"ז, ל"ד; ב' ה', י"ג; ב' ז', ג') נוסח דומה לזה.
- לאחר אריכות לשון ההודאה שבברכת "מודים", מסיימים: "**הטוב כי לא כלו רחמיך**", וכן בברכת מודים דרבנן: "וכל החיים יודוך סלה ויהללו את שמך באמת... כי טוב", וחותמים: "**הטוב שמך ולך נאה להודות**".

- בברכת "ישתבח" ובמזמורי תהלים: "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, יודוך ה' כל מעשיך וחסידיך יברכוך" (תהלים קמ"ה, ט'-י'); וכן במזמור לתודה: "בואו שעריו בתודה חצרותיו בתהלה הודו לו ברכו שמו, כי טוב ה' (שם ק', ד'-ה'); וכן סיום מזמור נ"ד: "אודה שמך ה' כי טוב" (שם נ"ד, ח').

סוף דבר: כאשר האדם מתבונן בטוב האמיתי על ידי מידת ההוד, נעשה הוא אדם טוב ובעל לב רך, ומודה לנותן הטובה בטבעיות, מבלי שירגיש בכך טורח ועבודה, אלא מתוך שמחה והכרה מעומק לבו.

הרה"ח ר' נטע ציינווירט זצ"ל מזקני ירושלים, מספרים עליו שבכל חג הפורים היה מייסד חבורה בשם "ס'איז מיר גוט" [טוב לי], ועל חברי החבורה היה מוטל לשנן ולהגות משפט זה פעמים רבות באותו יום, וכן לקבל על עצמם לחזור במשך כל השנה על נוסח זה: "ס'איז מיר גוט".

והסביר את טעם הדבר כנ"ל: שטבע האדם לשקוע תמיד במחשבות על הדברים שחסרים לו, ועל ידי שיבטא בפה מלא "ס'איז מיר גוט" – יזכה מתוך כך להפנים ולהרגיש באמת את הטוב שבחלקו.

ההודאה ממשיכה שפע טוב

לפעמים חוששים בני אדם לומר שטוב להם, מחשש שמא השי"ת יתרצה במצב זה וישאיר אותם בצרה שבה הם נתונים, כביכול שמאחר שבלאו הכי טוב להם – אינם זקוקים לישועה. מחשבה זו נובעת ממה שמורגלים אצל בשר ודם, שעל ידי שאדם מגדיל ומכביד את מצבו לפני אחרים, הוא סבור שיקבל מהם יותר. אולם האמת היא להיפך גמור: דוקא על ידי שמודה להשי"ת על כל הטובה, נשפע עליו שפע רב וישועה.

וכן מצינו במקורות רבים בספה"ק שההודאה ממשיכה את השפע:

- "הודו לה' כי טוב" – על ידי שמודים לה', נמשך "כי לעולם חסדו" (ספר אור לשמים פרשת פנחס בשם הרה"ק הרבי רבי אליעלך מליז'ענסק זי"ע; ומרומז כבר בחובת הלבבות).
- "בורא רפואות" – מתעורר ונמשך על ידי "נורא תהילות" (ספר נועם אלימלך בליקוטי שושנה).
- "יודו לה' חסדו" (תהלים ק"ז, ח') – ועל ידי ההודאה על חסדיו מתעורר ונמשך "ונפלאותיו לבני אדם" (של"ה הק', מסכת פסחים).
- אצל יוסף הצדיק נאמר: "וירא אדניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו" (בראשית ל"ט, ג'); וביאר המהר"ל עפ"י המדרש (תנחומא וישב ח') שהיה מברך ומודה לה' תמיד, ובזכות זה "ה' מצליח בידו" (נור אריה למהר"ל, פרשת וישב שם).
- בסוף ברכת "מודים" אנו אומרים: "הא-ל ישועתנו ועזרתנו סלה" – וביאר בספר בני יששכר (מאמרי חנוכה, מאמר ד' אות קכ"ט) שישועה ועזרה זו נעשות דוקא בזכות שהודה בכל ברכת מודים שלפני כן.
- וכן ביאר שם (אות קל"ט) על הפסוק "מהולל אקרא ה'" – שעל ידי שמהלל ומודה לה', זוכה ל"ומאויבי אושע" (תהלים י"ח, ד'); וכן "אודך כי עניתני" (שם קי"ח, כ"א) –שהיה מודה לה' אפילו בעת העינוי, ועל ידי זה נמשך לו "ותהי לי לישועה".

כמה הנהגות למעשה המובאות בספה"ק

א') להודות להשי"ת בפה מלא על כל דבר קטן ובשפה המדוברת – כמבואר בשל"ה הק' (שער האותיות, אות ה' – הלל והודאה) ובספר יסוד ושורש העבודה (בצוואתו, באריכות).

ב') לקבוע זמנים קבועים להודות על כלליות הטובות שברכו השי"ת – כגון בני, חיי ומזוני, רוחניות וגשמיות; וכן לעבור בסוף היום במחשבה ובדיבור על כל ההטבות שקיבל באותו היום.

ג') לחפש גם בתוך עניני עוגמת הנפש שיש לו את אופני ההטבה שבבחינת "ברעב זנתנו", וכן להתבונן בתועלת הצומחת לו מעצם החיסרון והקושי.

יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹ"ן

באותות הזקרה וחיבה, נשגר בזה ברכת מזל טבא, קדם מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, מסור בלב ונפש חפיצה למענינו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בבואו תמיד לעזרת מוסדותינו הק' בארה"ק, וה' ברך את אברה"ם בכל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, עושה ומעשה לפרט ולכלל, איש חמודות רב תבונות, שמו הטוב מהללים בשפתי רננות, ה"ה

הרבני החשוב הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מז"ה

בן ציון אברהם כהן

הי"ז

אבן יקרה בקרית יואל יע"א

מנהל האפיס של מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה החשובה תחי' למזל טוב בשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב הנודע לתפארה, מז"מ בתורה וביראה טהורה

כמר **שמואל יודא זאלדאן** הי"ז

בן ידידינו החשוב והנעלה, נודע לשם ולתהילה

מזה"ר **גדלי' דוד זאלדאן** הי"ז

אב"י בקרית יואל יע"א

וזאת הברכה, יוסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעליך הכבירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לראות ולרוות מכל יו"ח רב תענוג ונחת, בנים ובני בנים כגפן פורחת, ויתאחדו אצלך תורה וגדולה במקום אחת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

יחלקאל רמללער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק

חוקים להורותם
הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני בל תשחית בכלים [פכים קטנים]

בפרשתן ויותר יעקב לבדו (לב, כה), וברש"י שכח פכין קטנים וחזר עליהם, ומקורו בגמ' (חולין צא.) אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם ויותר מגופם, וכ"כ למה לפי שאין פושטין ידיהם בגזל.

ובמאירי ביאר הטעם, וז"ל: תלמידי חכמים מתוך שאין פושטין ידיהן בגזל, ואין מטכסים שלהם [ואין דרכם] לבקש טרפם בדברים שאינם מהוגנים, ראוי להם לצמצם בממונם, ומה ששייך להם יהא חביב בעיניהם עכ"ל.

ובחת"ס ביאר הטעם שצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, דצדיקים שכל דרכיהם ביושר אין בנכסיהם שום גזל, אלא אדרבה הכל בקדושה ובטהרה, ולכן חביב עליהם ממונם.

ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פר' בא ד"ה וגם מקנינו) מביא מזקינו מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שכל מה שיש לאדם הן עבדיו ומשרתיו ובהמותיו ואפילו כל הכלים שלו כולם הם ניצוצות שלו השייכים לשורש נשמתו וצריך להעלותם לשורשם.

ומכאן תוכחת מוסר לאלו שאינם חסים על ממונם ומשאירין חפציהם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כמו ספרים, מחזורים, סליחות, ונחשב אצלם כפכים קטנים, ונשאר שם לזמן מרובה עד שנחשב להפקר.

ובעיקר יש לעורר בחורים בישיבה, ילדים שבת"ת, בנות בבית חינוך, שמשאירים שם בסוף השנה, ספרים שלמדו בהם במשך השנה, ועפ"י רוב הם ספרים יקרי ערך הראויים עדיין לשימוש (קובץ מפרשים, גמרות, ובבנות מצוי ספרי לימוד), וצריך לעוררם שיש בזה משום בל תשחית, חוץ מזה שהם גורמים לאיבוד ממון של הוריהם,ויש לחנכם על זה.

וכן מצוי במקוואות שמשאירים שם מגבות (האנטי"ך) חליפות ושאר בגדים, וכשנזכרים ששכחו אותם אינם טורחים לשוב לחפשם ולקחתם.

ועתה בימי החורף מצוי שבעת הגשם כשלובשים מעיל [מאנט"ל] ולוקחים שירע"ם יש להקפיד לכתוב עליהם שם וסימן בכדי שיוכלו לשוב ולקחתם.

השחתת כלים

כשם שצריך להזהר בגופו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו, כך צריך להזהר במאודו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו, וכל המשבר כלי או קורע בגדים או הורס בנין או סותם מעיין, וכן המקלקל שאר כל דבר הראוי בו בני אדם, עובר בלאו שנאמר לא תשחית את עצה וגו'. (דברים יט כ).

לשון שועה"ר חו"מ דיני שמירת גוף ונפש ובל תשחית סעי' י"ד (עפ"י הרמב"ם מלכים פ"ו ה"י).

שורש המצוה

בכדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו ומתוך כך תדבק בנו הטובה, ונרחיק מכל דבר רע ומכל השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה, אוהבים שלום ושמחים בטוב בבריות ומקרבין אותן לתורה, ולא יאבדו אפי' גרגיר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו, ואם יוכלו להציל יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם.

ולא כן הרשעים אחיהם של מזיקין שמחים בהשחתת עולם,

והמה משחיתם במדה שאדם מודד מודדין לו, כלומר בה הוא נדבק לעולם, וכענין שכתוב "שמח לאיד לא ינקה רע" והחפץ בטוב ושמח בו נפשו בטוב תלין לעולם, זה ידוע ומפורסם. לשון ספר החינוך סי' תקכ"ט.

איסורו מן התורה או מדרבנן

נחלקו הפוסקים אי איסורו מן התורה או מדרבנן.

די"ל דדוקא קציצת אילן אסור מן התורה אבל שאר דברים אסור רק מדרבנן, בשדי חמד ח"א נ"ז ע"א האריך להביא מחלוקת ראשונים בזה, ומלשון השועה"ר שהבאנו משמע שאיסורו מה"ת דילפי' מהפסוק הנ"ל, ועי' שו"ת אמרי יושר ח"א סי' ק"ג ד"ה והנה.

השלכת בגדים וכלים

מי שיש לו בגדים ומנעלים הרבה שאין לו צורך בהם, ואין לו מקום להחזיקם, ואינו מוצא מי שרוצה לקחתם יכול להוציאם לרחוב דרך הפקר, ואין זה בכלל השחתה.

שו"ת שבה"ל ח"ט סי' קנ"ט ב', דאף אי בל תשחית בשאר ענינים הוי איסור דאו', לא שייך גדר בל תשחית אלא בעושה מעשה השחתה, אבל במפקיר כליו ומוציאם לרחוב דרך הפקר, נהי דיכול להיות השחתה, אבל אינו מוכרח דקירוב שיבואו אחרים ויקחו.

כהיום שמצוי הרבה מקומות שאפשר למסור בגדים ישנים, נכון למוסרם שם ולא לזורקם בדרך הפקר.

בגדים ישנים

כנראה דבגדים ישנים כל כך שקרוב לודאי שרוב אנשים לא ישתמשו בהם, לא שייך לאסור לזורקם לגמרי, דהרי ממילא הם אינם ראוים לשימוש.

וכן משמע מל' השועה"ר שהבאנו שכתב המקלקל שאר כל דבר "הראוי ליהנות בו בני אדם" עובר באיסור, ומבואר דדוקא דבר הראוי ליהנות, ולכן בפשטות בזמנינו בכל אופן של בגד שרוב אנשים אינם משתמשים בהם אין בזה האיסור.

השחתת כלים לצורך תיקון

השחתה בכדי לתקן איזה דבר או לצורך השתמשות בו מותר, ולכן מותר לשרוף כסא ושולחן ושאר כלים בכדי להתחמם בהם, ומותר רק כשאין לו עצים אחרים, אבל כשיש לו עצים אחרים אסור לשרוף כלים.

שועה"ר שם, ומקורו בגמ' (שבת קכ"ט ע"א) דמי שהקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה, ואם אין לו עצים למדורה אפשר לקחת כסא או שולחן ולהסיקם למדירה. וכן מצינו בגמ' (ביצה לא) ונפסק בשו"ע (סי' תק"א סעי' י') דמסיקין האש ביו"ט בכלים, ובאחרונים כתבו שם דזהו דוקא כשאין לו עצים אחרים לצורך תבשילו, אבל כשיש לו עצים אחרים ולוקח כלים הריהו עובר בבל תשחית.

השחתת כלים לשכך חימה

המקרע בגדיו מחמת כעס, והמשבר כליו מחמת כעס, והמפזר מעותיו מחמת כעס, כעובד עבודה זרה.

שבת קה:, שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה. ובס' החינוך (מצוה תקכ"ט) כתב דכל אדם חייב לגעור ביצרו ולכבש תאותו, עד שיגביר נפש המשכלת על נפש המתאוה, ולכן שיצרו אומר לו שמתוך חמה ישחית כליו לא יאמין לו.

השחתת כלים להטיל אימה

להשחית כלים בכדי להראות כעס וחימה ולהטיל אימה על בני ביתו שאינן נוהגים כשורה, נחלקו הפוסקים בזה, וראוי שלא להתרגל בזה.

דבגמ' שבת ק"ה ע"ב מובא דמותר לשבור כלים בכדי להטיל אימה על בני ביתו ואינו נחשב כעובד ע"ז, ונחלקו הפוסקים התם אי מיירי דוקא בכלים שבורים, או אפי' בכלים שלימים ואין בזה איסור בל תשחית כיון ששובר לצורך הטלת אימה, הרי"ף והרא"ש העתיקו הגמ' כנוסחתו ולא חלקו בין כלים שלימים לשבורים, ומזה משמע דבכל ענין מותר, וכן מבואר כדבריהם בתוס' קידושין לב. לגבי אב שזורק ארנקו של בנו, וכתבו התוס' דעושה כן להטיל אימה, דאל"ה הריהו רשע דעובר משום בל תשחית, ומשמע דאפי' בכלי שלם ליכא בל תשחית, אולם בסמ"ק חולק וס"ל דהגמ' איירי דוקא בשבורים ובשלמים באמת יהא אסור, וכ"כ במהרש"א שם, ועי' שדי חמד ח"א דף רי"ט ע"ב שהביא את כל הנ"ל באריכות. ובשו"ע הרב (שם) פסק להחמיר דאסור.

ובמאירי כתב וז"ל: ואף על פי שהתרנו לקרוע בגדים ולשבר כלים בכדי להטיל אימה, והרבה מן החכמים היו נוהגין כן, ראוי לכל חכם שלא ירגיל עצמו בכך, שמא ילמדו ממנו אנשים שאינם מהוגנים, ובשדי שם העתיקו, וכתב שאפשר דחומרת השועה"ר בזה על אף ששאר הראשונים שהקילו בזה לכאו' נקט היפך רוב הראשונים, אלא דיסוד דבריו הוא מדברי המאירי וקטן נתלה בגדול, ובס' החינוך (מ' תקכ"ט) כתב דבגמ' הביאו מעשים בקצת חכמים שמראים עצמם כעוסים כדי ליסר בני ביתם ומשליכין מידם שום מאכל או שום דבר, ומכל מקום השגחתם היתה בהם לעולם שלא ישליכו דבר שיהא נשחת בזה. (ומשמע שם שדעתו ג"כ שאין לעשות כן).

שבירת כלים לצורך מצוה או מנהג

מצינו בכמה מקומות ששוברים כלים לצורך מצוה או ענין:

שבירת כלי בתנאים ובחופה

המנהג לשבור כלי בתנאים ובחופה כדמובא בשו"ע (סי' תק"ס סעי' ב' ברמ"א ובאחרונים שם) ובפמ"ג (משב"ז ד) כתב דאין בזה משום בל תשחית כיון שעושין כן לרמז ומוסר למען יתנו לב ולזכור את ירושלים.

והוא כתב שם דלכן תחת החופה לוקחים כוס שלם ובתנאים לוקחים קערה של חרס שבורה, כיון דבחופה לוקחים בכדי לזכור חובן ירושלים לכן לוקחים שלם זכוכית, משא"כ בתנאים שעושים בזה להבהיל ולמעט השמחה ראוי ליקח קדירה שבורה חרס מחרסי האדמה, עיי"ש עוד באריכות, ובאחרונים כתבו דלא יפה עושים בני אדם החסים על ממונם ומחזירים אחר פחים קטנים ושבורים כי אין ראוי לעשות כן כי הוא זכר לחורבן וצריך שיהיה כוס יפה לערך בעל השמחה כדי שידאג עליו בעל השמחה, שדי חמד מ' זיי"ן אות י"ב.

שבירת כלי בכדי למעט שמחה יתירה

בגמ' ברכות (ל' ע"ב) מביאה עובדא בנישואין שהיו שמחים בה הרבה יותר מדי והביאו החכמים כלי יקר ששוה ד' מאות זוז ושברוהו ונפסק השמחה.

ובתוס' שם דמכאן המנהג לשבור זכוכית בנשואין, ובמהר"ץ חיות וכן בשו"ת תורה לשמה (סי' ת') כתבו דלכן אין בזה משום בל תשחית כיון שעשו כן לצורך מצוה בכדי להעציבם, אולם מהפמ"ג הנ"ל מבואר דבאמת לצורך מצוה מותר, אולם בכדי למעט השמחה עדיף לקחת כלי שבור, וכן כתב בס' בן יהוידע שהכלי ששברו היה כלי סדוק ועומדת לישבר, משום איסור בל תשחית. וכנראה דכולם מודו שמותר לשבור לצורך מצוה, אלא דהיכא דאפשר בענין אחר, הם סוברים דעדיף להשחית באופן היתר.

שריפת בגד משום צניעות

בשו"ת תורה לשמה (סי' ת') השיב לגבי בעל שחושש שבגד אשתו, אינו ראוי לפי דרכי הצניעות, והבעל חושש שאשתו תלבש הבגד, יכול הבעל לשרוף הבגד, כיון שעושה כן לאפרושי מאיסורא דחושש משום צניעות.

עיי"ש באריכות שיעשה כן באופן שלא יבואו לידי קטטה.

שריפת בגדים בל"ג בעומר

כידוע הנידון אצל גדולי עולם בענין המנהג של שריפת בגדים בל"ג בעומר, ואותם שקיימו המנהג דעתם היתה דאין בזה משום איסור בל תשחית כיון שעושין כן מחמת המנהג.

דבשו"ת שואל ומשיב (מהדורא ה' סי' ל"ט) קורא תגר ע"ז שעוברין בבל תשחית ועוד טעמים, אמנם הגאון רבי שמואל העליר זצ"ל אב"ד צפת כתב בקונטרס מיוחד בשם "כבוד מלכים" אשר בו הוא מברר שאין בזה איסור בל תשחית ואדרבה מצוה הוא, וכ"כ בשו"ת תורה לשמה (שם) דזה נחשב לצורך מצוה, וכמו שמדליקים נרות בביהכ"נ אפילו ביום.

ליתן כלים לקטן שישחק בהם וישברם

מותר ליתן לקטן כלים שישחק בהם וישברם, שזהו צורך הקטן, ויש שכתבו שזהו דוקא בכלים שאין דמיו יקרים או בכלים סדוקים כבר, מצוי שנותנים לקטנים דפים וניירות לעסוק בהם, שיש להם תענוג לקרוע ניירות ולחתכם לחתיכות קטנות.

בגמ' יומא ע"ח ע"ב מובא עפ"י רש"י דרבא קנה עבור בניו כלים סדוקים של חרס בדמים קלים שישחקו בהם וישברו אותם, ובגמ' מביאו שם הטעם כיון דזהו רבותיה של קטן, דהיינו שזהו גידולו של קטן שהוא צריך לזה בכדי לגדול, ובפשטות מבואר דליכא בזה בל תשחית, אולם בפי' היעב"ץ כתב דלכן לקח כלים סדוקים משום איסור בל תשחית, ובשו"ת תורה לשמה סי' ת"א כתב דההיתר שם כיון ששוים היו בדמים קלים, והיה תענוג לקטנים בשבירותם לכן אין בזה משום בל תשחית, ושם השיב כן לגבי השאלה ליתן לקטנים ניירות שיש בהם מעט לכלוך לשחק בהם.

חקירה בענין בל תשחית לקטן

ויש לחקור במי שנותן כלי לקטן שיודע ודאי שישברנו, אי זה נחשב כמי שהגדול שנתנו עובר בבל תשחית דהוא גרם שיהא כאן השחתה, או כיון דהקטן הוא זה ששבר החפץ הרי זה נכשל כבכל האיסורים בתורה שאסור לגדול ליתנם לקטן שהגדול עובר על איסור ספיה לקטן.

והנפק"מ בין הסברות הוא לפי דעת הרשב"א שסובר שאיסור דרבנן מותר ליתן לקטן לצורך הקטן, א"כ לפי הפוסקים הסוברים שאיסור בל תשחית בכלים אינו אלא איסור דרבנן, א"כ יהא מקום להתיר ליתן לקטן כלים אף שישברם דהוי לצורכו, ומהרה"ג ר' שלמה זלמן אולמאן זצ"ל ראה"כ שמעתי דזה נחשב כספיה לקטן ולא כמי שעובר בעצמו בבל תשחית, כיון דדרך השחתה הוא כשהוא בעצמו משחית, משא"כ כשהוא נותן לקטן אין זה דרך השחתה וזו רק בכלל ספיה, ולמעשה אין נפק"מ בזה דממילא דעת רוב הפוסקים שזהו איסור דאורייתא.

משיב כהלכה
תלמיד השיעורי הלכה שנאמרו בבית מדרשנו
ע"י הרב הגאון רבי יהושע צבי יוושעף שליט"א
מו"ץ קהילתינו הק'

דיני קריאת שנים מקרא ואחד תרגום (כה)

אמירה לפני הקריאה

א. קודם שיתחיל קריאת הפרשה יאמר פסוק ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום [א] ונוסח לשם יחוד קוב"ה [ב].

קריאת פסוק אחרון של הפרשה

ב. לאחר שסיים לקרוא הפרשה שמו"ת יחזור ויקרא את הפסוק האחרון פעם אחת מקרא כדי לסיים בפסוק של תורה [ג].

הקורא כל יום קצת מהפרשה יסיים בתורה

ג. וכן מי שנוהג לקרוא בכל יום מקצת מן הפרשה ראוי שלא יסיים לקרוא בתרגום אלא יחזור ויקרא שוב את הפסוק האחרון [ד].

קריאת פסוק מפרשה הבאה

ד. יש שכתבו שאחר שמסיים את קריאת הפרשה ימשיך לקרוא פסוק אחד מפרשה הבאה וי"א שיקרא ג' פסוקים מפרשה הבאה [ה].

ביאורים והוספות

(א) כ"כ בספר לקוטי צבי (שער ו') ובטעם הדבר כתב בספר שפתי חכמים (ברכות ח') דהיינו משום שעל ידי קריאתו זוכה לחיים כמבואר בגמרא שהמשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו ובספר מטעמים הביא עוד טעם שבא לרמז כי בשעת קריאתו יהיה דבוק בתורת אלוקים חיים ושלא יפסיק בדיבור ולא יסיח דעתו מהלימוד.

(ב) ועי' יסוד ושורש העבודה (ח"ב שער שמיני שער העליון פ"א) שכתב "וקודם קריאת הפרשה יאמר בשמחה עצומה הריני רוצה לקרות התורה הקדושה בכדי לקשר נפשי אל שרשה וכל טעם ואות ותיבה שאוציא מפי בזה הקריאה אני מכוון בזה לעשות תיקונים בעולמות העליונים הקדושים התלויים בהם וכל כוונתי לעשות בזה נחת רוח ליוצרי ובוראי ית"ש ואני מאמין באמונה שלימה שכל הטעמים והנקודות והתגין והאותיות שבתורתינו הקדושה אף בסיפורי התורה שבהם תלויים עולמות עליונים קדושים ונאמנים לאין קץ ומספר ותכלית לשם יחוד קוב"ה וכו' ויהי נועם וכו' עיי"ש.

(ג) מג"א (רפ"ה סק"א) כמו שמבואר בטור (או"ח סי' קמ"ה) שכן היה המנהג בזמן שהיו מתרגמין בעת קריאת התורה שלאחר שסיימו לקרוא בתורה ותרגמו את הפסוק האחרון היו חוזרים וקוראים את הפסוק האחרון שנית כדי שיסיימו בפסוק של תורה, וכן פסק בשו"ע הרב (ס"ג) ובקיצור שו"ע (ע"ב י"א) ועיי"ש שכתב שא"צ לסיים דווקא בפסוק אחרון של הפרשה אלא העיקר שיאמר פסוק אחד בתורה, ועי' בכף החיים (ס"ק ל"ג) שהביא דברי החיד"א (מורה באצבע סי' ד' אות קל"א) שיחזור לומר ב' פעמים את המקרא ויש אומרים שפסוק אחרון יקרא פעם אחת מקרא ותרגום ואח"כ שוב מקרא עי' לבושי שרד בפירוש דברי המג"א ובא"ר (סק"א) ובספר אורחות חיים (לוניל דיני שמו"ת) כתב בשם הר"ם שחוזרין שוב על הפסוק האחרון דהוא כמו הדרן עלך עיי"ש.

(ד) שו"ת שרגא המאיר (ח"ו סימן קס"ג) ובספר שש"כ (ח"ב פמ"ב הע' קכ"ו) וכן הוא עפי"מ שכתב בשל"ה (מסכת שבת כ') בשם הרמ"ק שיש להשלים תמיד בתורה לחזור ולחבר השמאל בימין עיי"ש.

(ה) כ"כ החוות יאיר במקור חיים (סי' רפ"ה) ובספר דרכי חיים ושלום (אות ס"ה) כתב שכן היה מנהגו של הגה"ק בעל דברי חיים זצ"ל ועי' באוצר החיים (אות קל"ג) שמנהג הדברי חיים היה להוסיף כמה פסוקים מפרשה הבאה ובספר פתח הדביר (סי' רפ"ט) מביא המנהג לקרוא ג' פסוקים וביאר הטעם כדי שלא לתת פתח למקטרג לומר שסיימו את קריאת הפרשה ואין בדעתם לקרוא עוד וכמו שמצינו לענין הקריאה בשמחת תורה שאחר שמסיימין לקרוא וזאת הברכה מתחילין מיד פרשת בראשית כדי שלא לתת פתחון פה למקטרג אך כתב שם דלפי מה שכתב באורחות חיים דפסוק אחרון של הפרשה שאומרים שוב אחרי התרגום פירושו כמו הדרן עלך א"כ כבר נסתם בזה המקטרג שהרי לא סיים אלא התחיל שוב לחזור בפסוק האחרון ועי' בשו"ת רב פעלים (ח"ד או"ח סימן מ"ד) שראוי לסיים בדבר טוב ולכן אם הפרשה אינו מסיים בדבר טוב ימשיך לקרוא פסוק מפרשה הבאה או פסוק אחד ממה שקרא כבר ועי' בשו"ת שיח יצחק (סי' קנג) שכתב "כשעולה שבת במנחה וכן בשני וחמישי הבא וזאת הפרשה עדיין לא

אמירת מזמור אחר קריאת הפרשה והפטרה

ה. יש הנוהגים שאחר קריאת ההפטרה שהיא נביאים, קורים מזמור משיר של יום שהוא כתובים [ו] ואח"כ ילמד משנה אחת [ז] והרבה לא נהגו כן [ח].

ניגון הטעמים הוא הלכה למשה מסיני

ו. הניגון של הטעמים הוא הלכה למשה מסיני ואין לשום אדם לשנות הניגון שמסור לנו מדור דור [ט].

יש לקרוא בתורה ובנביאים כל אחד לפי טעמו

ז. לא יקרא את התורה בטעמי הנביאים ואת הנביאים בטעמי המקרא אלא יקרא כל אחד לפי טעמו כפי הניגון המסור איש מפי איש עד משה רבינו [י].

קריאת שמו"ת בחזרת הש"ץ ואמירת קדיש

ח. אין לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום בשעת חזרת הש"ץ וכן בשעת אמירת קדיש [יא] ובדיעבד אם קרא אז שמו"ת יש לעיין אם יצא [יב].

ביאורים והוספות

סידר והאיך יעלה לקרות על כן נוהגים לקרות גם פרשה מסדר שבת הבא למען שגם פרשה זו תהא סדורה ולפי"ז בפרשה שקורים בשני וחמישי מפרשה ראשונה צריכים לקרות עד מקום הפרשה שיקראו בבית הכנסת" ובספר זכרון יהודה למהר"ם א"ש כתב שנהג לקרות פרשה ראשונה משבוע הבא ועי' במקור חיים שכתב שאם הפרשה הבאה מתחיל בפסוק "וידבר ה' אל משה לאמור" אין פסוק זה נחשב מן המנין וימשיך לקרוא פסוק נוסף.

(ו) כ"כ השל"ה בשם הרמ"ק הביאו במג"א (סקי"א) וביום שישי אומר מזמור ה' מלך גאות לבש ובשבת אומר מזמור שיר ליום השבת.

(ז) כ"כ השל"ה ומג"א ובספר מטה יהודה כתב שיקרא משנה אחת ממס' שבת והחיד"א בספר מורה באצבע (סי' ד' אות קל"ג) כתב שיקרא משנת במה מדליקין והוסיף שם עוד שיאמר ג"כ מאמר הגמ' בברכות (ח' ע"ב) "אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שמו"ת שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו" ואח"כ יקרא מאמר מהזוה"ק שאז נמצא שלמד תורה נביאים כתובים גמרא זוהר" ועי' כף החיים (רפ"ה אות ל"ח) שעתה נסדר בחק לישראל המסודר ליום ו' משנה וגמרא מסדר טהרות וזוהר ליום שישי ועי' בזכרון יהודה למהר"ם א"ש שכתב "שלמד פרק ראשון משניות של מסכת שבת ומאמר חייב אדם להשלים פרשיותיו עם הצבור ומאמר מהזוהר זכור את יום השבת ר' יצחק פתח עד וביומא דשבתא נמי ומשנה הראשונה של ספר יצירה והמשניות והגמרא המסודר בחק לישראל ליום השישי" ובקיצור שו"ע כתב יש נוהגין עוד לומר אחר כך שיר השירים עיי"ש.

(ח) דלא נזכרו דברים אלו בש"ס וראשונים ושו"ע ובערוך השולחן (סי"ג) כתב דלא נהגו כן.

(ט) עי' בשו"ת חתם סופר (ח"ו סי' פ"ו) שיצא חוצץ כנגד אותו משכיל שפער את פיו כנגד נגינת הטעמים ורצה לומר שיהיו יכולים לנגן את החומש והמקרא בניגונים חדשים למיניהם שעל ידיהם העם נותנים אל לבם יותר להבין את הדברים ואין ענין לקרוא דווקא בטעמים המסורים לנו מדור דור וע"ז כתב החת"ס שהם דברי הבל שהרי מבואר בש"ס שהטעמים ניתנו בהלכה למשה מסיני עיי"ש ובספר צרור החיים (לר' אברהם לוונשטאם תק"פ) כתב שהניגון ניתן למשה רבינו בסיני ונמסר בע"פ במסורת איש מפי איש ואנשי כנסת הגדולה באו ועשו סימנים וצורות הטעמים האיך צריך לנגן עיי"ש ועי' במחזור ויטרי (סימן ק"כ) שכתב "ואע"פ שניתנו פסוקי טעמים ונגינות הקריאה מסיני במסורת על פה נאמרו ולא בסימני נקידה בספר" עיי"ש.

(י) בספר חסידים (סי' ש"ב) כתב "לא תשיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים שתקנו הנגונים שלא יאמר נגון של תורה לנביאים ולכתובים ושל נביאים לתורה ולכתובים ושל כתובים לתורה ונביאים אלא כל ניגון כמו שהוא מתוקן שהכל הלכה למשה מסיני שנאמר יעננו בקול".

(יא) שהרי בחזרת הש"ץ יש לשתוק ולכוין לברכות החזן ולענות אמן כמבואר בסי' (קכ"ד ס"ד) וה"ה בשעת אמירת קדיש כמבואר בסי' נ"ו במשנ"ב (סק"א בשם הפר"ח) ובספר יש נוחלין כתב "ועל פי הדברים האלה לא טוב הדבר אשר עושין הרבה בני אדם שאומרים תחינות ובקשות או דברי שבח ותהלות בשעה שהש"ץ חוזר התפלה ובשעת הקדיש וכן בשבתות משלימין וקורין הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום" ועי' בספר ארחות יושר (להגרח"ק ערך תפלה) שכתב בזה דברים כדרבונות "אסור לדבר בשעת חזרת הש"ץ ואפילו לומר תחנונים או ללמוד והלומד או קורא הפרשה בשעת חזרת הש"ץ וקדיש לא יד שלא יקבל שכר רק יקבל עונש על כך ועל זה נאמר הוי מושכי העוון בחבלי השוא ותורה כזו לא תצליח כמו שכתוב במדרש פרשת מטות".

(יב) באורחות יושר שם כתב "ואפשר אפילו בדיעבד לא יצא ידי חובת שנים מקרא ואחד תרגום דהוי מצוה הבאה בעבירה" עיי"ש אך יש לצדד דיש פוסקים דבמצוה דרבנן לא חיישינן למצוה הבאה בעבירה ובפרט בדידן שהעבירה אינה בחפצא אלא הגברא עבר איסור ובכה"ג לא אמרינן מצוה הבאה בעבירה עי' ירושלמי שבת (פי"ג ה"ג) שהקשה על ההלכה דקורע על מתו בשבת יצא חובת קריעה ומאי שנא ממצה גזולה שאינו יוצא בה בפסח ותירץ שם שבמצה הפסול הוא בגוף המצה שנעשה בה עבירה משא"כ קריעת הבגד שהאיסור הוא רק על הגברא ולא על החפצא.

וועד קרן הבנין

דקהל ומוסדות
יטב לב ד'סאטמאר

בעיה"ק ירושלים תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ברכת ה' מציון

מהררי ציון קרתא קדישא, נשגר ברכותינו בנהורא נפישא, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, עומד לנס עמו, מה טוב טעמו, מכבד את ה' בהונו, נודע בצדקת פזרונו, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, עושה ומעשה במדת הגודש, פועל פעולות גדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.

הרבני הנגיד המפואר

מוה"ר

יואל זופניק

הי"ן

מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו בשעטומ"צ
בסימן טוב ובמזל טוב

עב"ג החתן **יצחק פישער** ני"ז

בן ידידינו החשוב והנעלה כש"ת
הרה"ח ר' **שלמה משה פישער** הי"ו

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בהוקרה והערכה

וועד קרן הבנין

פעיה"ק ירושלים תובב"א

שני אנשים באים לשאול אותו שאלה, לאחד אומרים שמותר, ולאחד אומרים שאסור משום ריבית:

השואל רכב מחבירו כשהיה בתוכו רק חצי שיעור דלק [גאז] האם מותר להחזירו מלא?

שאלה:

ראובן ושמעון שאלו רכב מחבירם, כשמכל הדלק היה מלא רק עד חציו, ושניהם רוצים להחזיר את הרכב עם מכל דלק מלא לגמרי. ובאו לשאול אצל רב מומחה בהלכות ריבית, האם מותר להחזירו מלא, או שמא אסור משום איסור ריבית, שהרי קיבל חצי מכל ומחזיר מכל מלא?

תשובה:

הרב בירר אצלם האם המשאיל התנה עמם שצריכים להחזיר הדלק שהשתמשו בו:

ראובן ענה, שלא דיברו כלל בעניין זה. לכן הורה הרב שמותר לראובן להחזיר מכל מלא דלק. כיון שלא דיברו על הדלק, אמרינן שמן הסתם נתן לו את הדלק במתנה, ואי"צ שיחזיר לו את הדלק. לכן מותר לו למלא את המכל כולו. כיוון שלא הייתה כאן הלוואה, אין כאן 'אגר נטר', ומותר.

ומאידך, שמעון ענה שהמשאיל התנה עמו בפירוש שיחזיר לו את כמות הדלק שהשתמש בו, נמצא שחוץ ממה ש'השאיל' לו הרכב, 'הלווה' לו גם את הדלק שהשתמש בו, ולכן אסור לו להחזיר יותר דלק ממה שהשתמש[1], דזה נחשב לריבית שלווה ממנו דלק ומחזיר לו יותר דלק.

אמנם באופן שאינו יודע בדיוק כמה דלק השתמש, ורוצה לצאת מידי ספק ולמלא עד שיצא הספק מלבו – מותר.

וייעץ הרב לשמעון כי יוכל להחזיר את הרכב עם מכל דלק מלא, וזאת בתנאי שיאמר למשאיל בפירוש שמחזירו לו מכל מלא, כהכרת הטוב על השאלת הרכב [ולא מחמת הלוואת הדלק] דאז מותר להוסיף[2].

כפי הכלל הידוע שאיסור ריבית יש רק בהלוואה ולא בשאלה, ולכן הרכב שמחזיר לו אותו רכב נחשב לשאלה, ואין בזה איסור ריבית. ורק על הדלק, שזה בגדר הלוואה, שהרי אינו מחזיר לו אותו דלק בעצמו, יש בזה איסור ריבית, ואסור להוסיף על הכמות שנלקחה.

---

1 אמנם יש צד לומר דיש כאן רק פעולה אחת של שאלת רכב, ובמקרה יש בו גם דלק, אבל אין כאן הלואה כלל על הדלק, ולכן אין בו משום ריבית כשמחזיר יותר.

2 איתא בשו"ע (יו"ד סימן קס ס"ד) דבשעת פרעון חוב אסור ללוה ליתן למלוה אפילו דבר מועט יותר מחובו, ואפילו אינו מתכוין בשביל ההלואה, ואפילו היה רגיל ליתן לו קודם, משום שכל מה שנותן בשעת פרעון נראה כריבית. אמנם כתב בברית יהודה (פ"ה הערה ד) שאם יש לו סיבה מיוחדת למה הוא נותן יותר ומפרש לו הסיבה שבגללה הוא נותן לו יותר, תו לא מיחזי כריבית, שהרי מפרש לו למה הוא נותן לו יותר, ומותר לתת יותר אפילו בשעת פרעון, דהוי כאומדנא ורגילות.

תורת שעשועי
שבילי העירוב
מסע נפלא באופן עשיית העירוב בזמנינו
לרגל לימוד מס' עירובין במסגרת חברותינו
נו"נ ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל כראך שליט"א
מו"ץ בקהלתינו הק'

דיני מחיצות [א]

כדי שיהיה מותר לטלטל, צריך שיהיה המקום רשות היחיד. וכדי שייחשב לרשות היחיד, צריך שיהיה המקום מוקף מחיצות, או צורת הפתח הנחשבת כמחיצה. והנה בס"ד במאמר זה נעסוק בדיני מחיצות.

גובה המחיצה

צריך שיהיה גובה המחיצה עשרה טפחים[3]. ובמדות של זמנינו[4], לשיעור רבי חיים נאה הוא 80 ס"מ. ולשיטת החזון איש הוא 98 ס"מ. ונוהגים להקפיד שיהיה הגדר בגובה מטר אחד.

גובה המחיצה נמדד מהקרקע הסמוכה לגדר, לפי ד' טפחים שלפניה[5].

מחיצה תלויה

צריך שהגדר תתחיל בתוך ג' טפחים מהקרקע, אבל אם יש חלל של ג' טפחים תחת המחיצה – אינה מחיצה, וכאילו ליכא גדר כלל. ולפי ר"ח נאה צריך שתתחיל הגדר בגובה פחות מ–24 ס"מ.

כאשר רוב הגדר מתחיל תוך ג' טפחים לקרקע, ורק במקום מסוים הוא מתחיל למעלה מג' טפחים, יש אופנים שנחשב כמחיצה מדין 'עומד מרובה על הפרוץ', ובתנאי שהחלל שלמעלה מג' טפחים יהיה פחות מעשר אמות.

חומר המחיצה

המחיצה יכולה להיות מכל חומר, כגון: קיר, ברזל, ע"ץ, קרטון, ובכל דבר שאינו מתנדנד ברוח.

---

3 שו"ע (או"ח סימן שמה ס"ב) "איזהו רשות היחיד, מקום המוקף מחיצות גבוהות עשרה טפחים, ויש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יותר".

4 ענין השיעורין ארוכה מארץ מד"ה, ואין אנו נכנסים בזה כלל. והעתקנו השיעורים לפי מה שמקובל בזה. והנה בשנים האחרונות התחדש שיעור חדש קטן יותר משיעור ר"ח נאה, שהטפח הוא רק כ 7.5 ס"מ. ולכתחילה יש מחמירים בזה.

5 משום שאין מחיצה לפחות מד' (רש"י עירובין דף ה.).

העירוב המהודר בקרית מלך רב: בעיר קרית יואל [א]

בשבוע העל"ט נזדמנה לי הזכות לבדוק חלקים מעירוב העיר קרית יואל והגלילות בלוויית רבני ועד העירוב דשם, במהלך הסיור, שנמשך כשעתיים, נוכחתי לראות מקרוב את גודל ההשקעה המושקעת בעשיית ובתיקון העירוב בקרית יואל והגלילות, כדי שיהיה מהודר בתכלית ההידור. כמו כן, דנו יחד בשאלות העולות בענין העירוב, ובס"ד נביא בתוך המאמרים כמה מהנידונים והפתרונות שהועלו על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן. אמנם פטור בלא כלום אי אפשר ע"כ אעלה על גבי הגליון את התרשמותי לטובה ממה שראו עיני.

א. שלא תשתכח תורת עירוב

במקומות רבים שבהם דרים בעיר שיש בה עירוב ורגילים לטלטל בה, עלול להישכח לעיתים מהמון העם עצם מושג העירוב, שהרי המודעות לעירובין אינה מצויה, ומי שאינו בקיא במלאכת עשיית העירוב, יכול לעבור כל ימי חייו, ולא ישים על לבו כלל עניני צורת הפתח וכיו"ב'.

אמנם בעיר קרית יואל ניכרת מודעות חזקה לענייני העירוב. מפני שמצויים שם הרבה שטחים פתוחים שדינם כ'קרפף', המצריכים הקפת מחיצות כדי שלא יפסלו את העירוב הכללי, לא הסתפקו שם בבניית המחיצות בלבד, אלא ציינו על המחיצות באותיות גדולות את המילה 'קרפף', למען ידעו שזהו קרפף, ואסור לטלטל בתוכו. וכן בשטח בית החיים כתוב שזהו 'קרפף' ואסור לטלטל שם. כמו כן, במקומות רבים מסומן 'עד כאן העירוב' וכדו'. וכל זה גורם שעניין העירוב יהיה חלק בלתי נפרד מחיי היום יום של תושבי העיר.

כמו כן מפורסמות בתמידות מודעות בבית המדרש על 'תיקוני העירובין' שנעשו בשבוע העבר, בכל שכונה ושכונה מפורט כמה תיקונים הוצרכו לעשות [לצורך אסיפת כספים עבור 'פרנס העירוב'], דבר זה מעורר את מודעותם של כלל התושבים – אף אלו שאינם בקיאים בהלכות עירובין, ואינם נמנים עם בודקי העירובין – לדעת כי נעשים תיקונים בכל עת, ושישנם בודקים בכל ערב שבת כדי שיוכלו לטלטל. ודבר פשוט הוא שהרי זה נכלל בכלל התקנה 'שלא תשתכח תורת עירוב', שכן כשיוצאים למקומות אחרים יודעים להיזהר שחס ושלום לא יכשלו באיסור הוצאה. כמו כן לומדים הם להיזהר שאפילו במקומות שיש בהם עירוב, צריכים לבדוק בכל מקום האם העירוב אכן מגיע עד שם.

וכמו כן ענין 'עירובי תחומין' מצוי שם ביותר, כיון שהעיר התפשטה מאוד מכל צדדיה, וצריכים לדעת איזו שכונה נכללת בתוך העיר, או בתוך אלפיים אמה של העיר. ואיזו לא. ולכן צריכים לעשות עירובי תחומין. ורבני ועד העירובין עורכים מפות לדעת את הדרך אשר ילכ"ו בה.

לבוד

אם חסר חלק קטן בגדר, אם הרווח הוא פחות מג' טפחים – דהיינו לפי רבי חיים נאה פחות מ–24 ס"מ, נחשב כסתום מדין לבוד, והמחיצה כשרה.

עירוב כשני השיעורים

הרוצה שהעירוב יהיה כשר בין לפי ר"ח נאה ובין לפי החזו"א[6], המחיצה צריכה להתחיל פחות מ–24 ס"מ מהקרקע [שיהיה לבוד לפי ר"ח נאה], ולהגיע בגובהה עד 98.2 ס"מ מהקרקע [שיעור עשרה טפחים לפי החזו"א].

המציאות למעשה

בדיקת גובה עשרה: כשבאים לבדוק אם מקום מוקף מחיצות כהלכה, לפעמים נראה המקום מוקף וסגור, ובודקים בכמה מקומות את גובה המחיצות ורואים שיש גובה של עשרה טפחים, אין לסמוך על כך שמסתמא כל הגדר גבוהה עשרה טפחים, אלא יש לעבור על פני כל הגדר ולבדוק את כולה. מפני שיכולים להיות בכך מכשולים רבים, כגון: 1. מצוי מאוד שמתאסף חול או אדמה במשך הזמן סמוך לחלק מהגדר, ודבר זה ממעט מגובה עשרה טפחים. 2. בסוגי גדרות רבים קורה שהגדר מתעקמת במשך הזמן, אם ע"י פגיעת רכבים, ואם מחמת בני אדם שרצו לעבור שם, ובאותו מקום שהתעקמה הגדר שוב אינה גבוהה עשרה טפחים. 3. בפרט בגדר חיה, שגוזמים אותה מפעם לפעם ויכול להיחסר השיעור. לכן יש לבדוק את כל המתחם או השכונה, ולוודא שכל גדרותיה גבוהים עשרה טפחים.

גדר חיה שנפחתה מי' טפחים מחמת הגיזום

גדר שהוגבהה ע"י לבוד והרווח 23 ס"מ

בדיקת סמוך לקרקע: כמו כן, כשבדוקים אם מקום מוקף מחיצות, יש לבדוק בכל היקף המקום אם המחיצות מתחילות בתוך ג' טפחים להקרקע. ומכך שרואים בכמה מקומות שהמחיצה מתחילה סמוך לקרקע, אין ללמוד שכל המחיצות כך, ויש לבדוק את כל המחיצות מפני שהמכשולים מצויים בזה, כגון: 1. בכניסה לשכונה או למתחם, מצוי הרבה פעמים שהשערים שדרכם נכנסים גבוהים משלושה טפחים מהקרקע, או שבחלק מהשער הגובה הוא יותר משלשה טפחים. 2. מצוי שיש פרצות בתחתית הגדר, מפני שבעלי חיים נכנסים שם ופורצים את הגדר מלמטה, ואם מחמת סיבות אחרות. לכן יש לבדוק בכל המקום את תקינות המחיצות הן מלמטה – שהמחיצות מתחילות בתוך שלושה טפחים לקרקע, והן מלמעלה – שגובהן הוא עשרה טפחים [כמטר].

---

6 ולפי השיעור החדש צריך שתתחיל המחיצה מפחות מ- 22.5 ס"מ.

בס"ד

שירו לו שיר ציו"ן

אילו פינו מלא שירה, אין אנו מספיקים להביע ברכותינו כדת וכשורה, קדם האי גברא יקירא, עומד בראש הפעולות דמוסדותינו לעבדה ולשמרה, אפס קצהו ממעשיו הכבירים מי יוכל לשערה, ותהי ידיו אמונה כחשיכה כאורה, ברוח ובנפש מסורה, בעוז ובגבורה, לעמוד בראש מוסדותינו המעטירה, זה חלקו מכל עמלו לעמוד לפני העדה לשרתו, וזה חפצו ותשוקתו, להרבות פעלים לטובת בנ"י ציו"ן היקרים, לעשות נחת רוח לרבותינו עצי התמרים, מנצח על מלאכת בית ה' מהחל ועד גמורים, עליו תלוי כל שלטי הגיבורים, ע"כ נברך אותו בשבחות ושירים.

כ"ה הרה"ח המפואר, כהן שדעתו יפה

מוה"ר

בן ציון אברהם כהן

הי"ו

מנהל האפיס דמוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחת אירוסי בתו למזל טוב

עב"ג החתן המושלם והנעלה, פאר המעלה,
שמו מפארים, בהילולים ותוארים, ה"ה

כמר **שמואל יודא זאלדאן** נ"י

בן ידידינו הרה"ח ר' **גדלי' דוד זאלדאן** הי"ו
אב"י בקרית יואל

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי ד'
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רויחי אושר ועושר וכ"**ט**
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולט**ב**
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכל**ל**
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתו**ב**
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון ו**ירושלים**

הנ"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות בעיה"ק ירושלים תובב"א

יעקב יואל

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

י"ט כסלו

הגה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע

צור קודש מחצבתו

המגיד הק' ממעזריטש נולד בשנת תס"ח בעיר לוקאטש לאביו הרה"ק ר' אברהם שהי' נצר קדוש לאחרון הגאונים רב האי גאון והתנא ר' יוחנן הסנדלר מצאצאי דוד המלך. מסופר, שכשהי' ילד קטן בן חמש נפלה דליקה בבית אביו וראה הילד את אמו בוכה, שאלה כלום יש על מה להצטער כל כך על אבידת הבית, ענהו אמו לא על הבית אני מקוננת אלא על שריפת מגילת היוחסין שלנו המתחלת מר' יוחנן הסנדלר, ענה לה הילד: "אל תצטערי אני אמצא לך שלשלת יוחסין חדשה שתתחיל בי, ואכן קיים הבטחתו ויצר שלשלת יוחסין חדשה לאות ולמופת".

מתולדותיו

כבר מילדותו ראו בו סימני קדושה וטהרה, ועשה לילות כימים בעבודת הקודש בקדושה ובטהרה, בלוקאטש קיבל תורה מפי המרא דאתרא הגאון ר' שלמה דוב בער שניהל ישיבה במקום, ובהדרכתו השתלם במעלות התורה, וגדל מיום ליום עד כי הפך לת"ח גדול, כעבור מספר שנים עבר לעיר לבוב אצל ישיבת הגאון בעל ה"פני יהושע" שחיבבו וקירבו מאוד והחשיב לו כתלמיד חבר.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את בתו של ר' שלום שכנא מטירטשין זצ"ל ועבר לגור שם בטירטשין ליד חותנו, וחותנו העמיד לו בית מיוחד כדי שיוכל לישב שם ולעבוד את בוראו באין מפריע כאשר עם לבבו, לימים התמוטטה פרנסת חותנו וכבר לא הי' יכול לפרנס אותו כי פרנסתו הי' מצומצמת מאוד ובגלל זה הי' חי חיי צער בדחקות נוראה, ופע"א נגע דחקותו לנפשו ונאנח אנחה, וגילו לו מן השמים, היות כי מדקדקים עם צדיקים כחוט השערה, ובגלל אנחה זו אבד חלקו בעולם הבא, כשמוע המגיד הכריז בשמחה גדולה ואמר: "מעתה אעבוד את ה' באמת שלא על מנת לקבל פרס", וגילו לו מן השמים שבגלל שעמד בנסיון קשה כזה מחזירין לו את חלקו בעוה"ב רק מהיום והלאה יהא נזהר שלא יעשה כזאת כי אין לך רחמנות מרובה מרחמנותו ית"ש.

עקב מצבו הדחוק נאלץ לעבור לכפר הסמוך ולהתפרנס שם כמלמד דרדקי, וכל תלמיד שהביאו אליו העמידו על במתי התורה בהשגה גדולה, ומסופר שכל ילד שבא אצלו ללמוד שאל אם עוד זוכר מעמד הנבחר של הר סיני שהי' שם כל נשמות ישראל, ובשאלתו צלל למעמקי נשמת הילד עד שנזכר הילד במעמד הנבחר, ואחרת לא הי' מקבל את הילד כתלמיד.

אח"כ עבר להתגורר בעיר קאריץ, שם נתמנה למגיד מישרים, ומשם עבר לכהן במגידות ראוונא, ומני אז התחיל לנדוד על פני ערים ועיירות להוכיח את העם ולקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

לאור שבעת הימים נסע ונלך

כשהתחיל להתפשט שמו ודרכו של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, וגם הוא המגיד הק' שמע את שמעו של הבעש"ט וכל העם נוסעים אליו, והנה בהיותו חריף גדול ובקי בש"ס ופוסקים וגם הי' לו עשר ידות בחכמת הקבלה, והי' מתמיה מאוד מדרכו של הבעש"ט ורצה לנסוע אליו לראות

ימי ההילולא

י"ט כסלו

- **רבי דוב בער** (המגיד) **ממעזריטש ב"ר אברהם זצ"ל - תקל"ג**
- **רבי שמואל יהודה לייב ב"ר גדליהו מלינין - תקע"ח**
- **רבי ישע' בנעט אב"ד קאליב ב"ר מרדכי בנעט אב"ד ניקלשבורג - תרכ"ו**
- **רבי אלעזר רוקח** (אב"ד סקאהל) **ב"ר שלום מבעלזא זצ"ל - תרמ"ב**
- **רבי מנחם נחום מטאלנא ב"ר מרדכי זצ"ל - תרע"ו**

כ' כסלו

- **רבי משולם פייביש מקרעמניץ ב"ר דוב בעריש** (משנת חכמים) **- תקל"ה**
- **רבי בנימין זאב וואלף הלוי מבאלטא ב"ר שמואל** (תלמיד הר"פ מקאריץ) **- תקפ"ו**
- **רבי דוב בעריש מאושפיצין ב"ר משה** (דברי צדיקים, תלמיד החוזה) **- תקצ"ח**
- **רבי ברוך מווייזניץ ב"ר מנחם מענדל - תרנ"ג**
- **רבי חיים משה צבי מראחמסטרייווקא ב"ר מרדכי דוב מהארנאסטייפל - תרצ"ד**

ולהווכח מסמוך, אבל היות כי הי' מתמיד גדול בכל פעם תיכף כשהתחיל לנסוע ביום א' או ב' התחרט על נסיעתו כיון שמתבטל מלימודו, עד שלבסוף בא אל הבעש"ט ע"י מעשה שהי': דהנה דרכו של המגיד הק' היתה להתענות ז' או ח' פעמים משבת לשבת רצופים, וחלה מאוד, פע"א בא ר' מענדל מק"ק באר לק"ק טארטשין, ונתאכסן אצל פרנס החודש, והמגיד הי' דר בבית קטן סמוך להפרנס, ונכנס ר' מענדל לפרוזדור להבעל הבית שלו, ושמע דברי המגיד שלמד עם תלמיד אחד, והוטבו בעיניו הדיבורים שלו, ונכנס אליו וראה שהוא חולה מאוד, ואמר לו: האם לא שמעתם שיש בעש"ט בעולם, יסע מעלתו אליו וירפא אותו, והשיבו: טוב לחסות בה' מבטוח באדם, וכשבא ר' מענדל להבעש"ט, סיפר בשבחו של המגיד, ואמר: "הייתי בק"ק טארטשין וראיתי כלי יפה", אמר הבעש"ט: "ראיתי אותו מכמה שנים, ויש לי געגועים אליו שיבוא אלי".

ואכן לבסוף החליט המגיד לנסוע להבעש"ט כדי לנסותו וכשנכנס אליו סיפר לו סיפורי מעשיות מופלאים כגון איך שנסע דרך כמה ימים ולא הי' לו עוד לחם ליתן להערל שלו בעל העגלה, ונזדמן לו גוי עני אחד עם שק לחם וקנה ממנו הלחם כדי לפרנסו, ועוד סיפורים כאלו, וכך הי' שני ימים שהי' שם, ויהי ביום השלישי כשבא לבית מלונו אמר למשרתו שהוא חוזר הביתה, בחצות הלילה כשהכין לנסוע שלח הבעש"ט את משרתו אל המגיד שיבוא אליו, והלך אל הבעש"ט, ושאלו הבעש"ט אם הוא יכול ללמוד, וענהו כן, אמר לו הבעש"ט וכן שמעתי עליך שאתה יכול ללמוד, שוב שאלו הבעש"ט: האם יש לך ידיעה בחכמת הקבלה, ענהו כן, נטל הבעש"ט ספר עץ החיים, והראה לו מאמר אחד שיפרש אותו לו, המגיד עיין בו ואמר איזה פשט, אמר לו הבעש"ט הק' אינך יודע כלום, חזר ועיין בו, ואמר הפשט שאמרתי נכון הוא, ואם יודע מעלתו פשט אחרת יאמר לי, אמר לו הבעש"ט הק' עמוד על רגליך, ועמד, והנה במאמר הזה הי' כמה שמות מלאכם, ומיד נתמלא הבית כולו אורה, ואש הי' מלהטת סביבותיהם, וראו בחוש המלאכים, ואמר הבעש"ט הק' אמת הפשט היא כמו שאמרת אבל הלימוד שלך היא בלי נשמה, ותיכף ומיד ציוה המגיד למשרתו שיסע הביתה, והוא נשאר שם ללמוד אצל הבעש"ט הק' חכמות גדולות ועמוקות עד שנעשה ונהי' גדול תלמידי הבעשטה"ק.

מרן הבעש"ט הראה לו חיבה יתירה ועיכבו אצלו למשך תקופה ארוכה, בכל פעם שרצה לחזור לביתו מנע ממנו זאת, וכששאל אותו המגיד למה הוא מעכבו, ענה לו: שמוחו הוא כמעין הנובע, והמעין יותר ויותר ששואבין ממנו הוא נובע יותר, והבעש"ט אכן מסר לו ממעיינות חכמתו ולמד אתו סודות שמות הק' ויחודים וגם ספר "מעין החכמה" למד אתו, ואמר לו פירוש על כל תיבה וגם הראה לו בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים, וכן למד אתו שיחת עופות ודקלים.

רק שתי פעמים ביקר המגיד הק' אצל רבו הק' במעזיבוז, ובנסיעתו השניה שהה למעלה מחצי שנה בבית הבעש"ט, ובכל ערב שבת היו הבעש"ט והמגיד הק' מתיחדים בחדר סגור כמה שעות, וכשנפרד ממנו בירכו הבעש"ט, ואח"כ הרכין הבעש"ט את ראשו שיברך אותו ולא רצה, ולקח הבעש"ט את ידו של המגיד ונתן על ראשו ובירך אותו.

על כס ההנהגה

אחרי פטירתו רבו הבעש"ט הק' הוסכם בין גדולי התלמידים כי התלמיד שיספר איזה עובדא מרבם אשר שום תלמיד לא יודע מזה הוא יהי' המנהיג, עמדו וסיפרו בזה אחר זה עובדות אך איש אחד לא חידש כלום, עד שעמד המגיד וסיפר כי במו עיניו ראה בכל ערב שבת לפנות ערב כשהבעש"ט הק' זי"ע הכין עצמו לכבוד שב"ק, שהי' מתפשט מגופו ומתלבש בגוף אחר של שבת, וראה על הקיר למעלה ממטתו של הבעש"ט תלוי גופו של הבעש"ט, כמו שאחד תולה כתנתו על הקיר, והי' תלוי ועומד עד מוצש"ק, ולא נמצא מבין התלמידים אשר ידעו מענין המופלא הזה, מיד

ימי ההילולא

כ"א כסלו

- **שמעון בן יעקב משבטי יה - ב"א שי"ד**
- **רבי יעקב מאניפולי** (חתן ר' צבי בן הבעש"ט) **ב"ר מנחם מן** (ר' מנלי) **מקארלין- תקצ"ד**
- **רבי יעקב מאיר פאדווא אב"ד בריסק ב"ר חיים - תרט"ו**
- **רבי נפתלי ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא - תרכ"ד**

כ"ב כסלו

- **רבי אליעזר אשכנזי** (מעשי ד') **ב"ר אליהו - שמ"ו**
- **רבי משה רוקח אב"ד זלאטשוב ב"ר אלעזר רוקח מאמסטרדם - תקי"ד**
- **רבי פנחס מאוסטראה ב"ר יעקב יוסף** (ייבי) **מאוסטראה - תקס"ו**
- **רבי יואל אשכנזי מזלאטשוב ב"ר משה דוד מטאלטשאווא** (שו"ת מהר"י) **- תרמ"ו**
- **רבי יחזקאל פאנעט מדעעש ב"ר משה** (מסת יחזקאל) **- תר"ץ**

כ"ג כסלו

- **רבי דוד טעבלי כ"ץ שיף אב"ד לאנדאן ב"ר זלמן** (לשון זהב)**- תקנ"ב**

כ"ד כסלו

- **רבי משה פאנעט מדעעש ב"ר מנחם מענדל - תרס"ג**
- **רבי חיים חזקיה מדיני ב"ר רפאל אליה** (שדי חמד) **- תרס"ה**
- **רבי יוסף נתן מוואלברום ב"ר אלטר מאיר דוד - תרע"ח**

דבקו בו התלמידים, והכתירוהו כמורם ורבם, אבל בעיניו הי' זה לעונש מן השמים שהוצרך להתגלות שלא הי' יכול יותר לעבוד את בוראו בהצנע לכת, ופע"א נצטער על זה מאוד וגילו לו מן השמים, שפע"א נסע בחול המועד דרך שלא הי' צריך כל כך והיות כי הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, לכן חשבו לו זה כמבזה את המועדות ולכך נענש ונעשה מפורסם. וידוע שהרה"ק מפולנאה אמר פעם: כיון שנסתלק הבעש"ט הק' נטלה השכינה את מקלה ואת תרמילה ונדדה לבית מדרשו של המגיד הגדול למעזריטש.

אחרית ימיו

חדשים ספורים לפני הסתלקותו עבר לאניפולי, על סיבת עזיבתו את עירו מסופר כי לאחר שפרצה מגיפה רח"ל במעזריטש וכן בכל הסביבה גזר הדוכס מושל העיירה אניפולי שלא יתנו להכנס לאיש באניפולי, משום שבה לא שלטה המגיפה, הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהי' גר באניפולי שכר עגלה שהסיע את המגיד ממעזריטש לאניפולי בכדי להוציאו ממקום המגיפה, ומאחר שהעגלון חשש לנסוע בגלל איסור המושל והשמירה הרבה שהקיפה את אניפולי הפציר בו הרבי ר' זושא והבטיח לו כי איש לא ידע על כך, ובוודאי לא יזיק לו הדבר ולא יצא חלילה שום רע מזה, ואכן כך הוה, אלא שמלשין אחד שנודע לו הדבר מיהר להלשין ולמסור למושל, הלה הזמין את הרה"ק ר' זושא ושאלו אם הוא יודע על גזירתו שלא יבוא שום אדם, וכשענה לו שידע, שאלו שוב אם האמת היא שהבאת את רבכם לכאן, והודה לו על כך, חזר המושל ושאלו: האם ידעת שגזרתי כי העובר על כך יתחייב בעונש מיתה ר"ל, נענה הרבי ר' זושא ואמר: הנני מבטיח לך שאם חלילה ינזק איזה אדם באניפולי אזי תעשה כמו שגזרת, ואף הוסיף: בכוונה תחילה הבאתי לכאן את מורי ורבי בכדי שיגן בזכותו על העיר, המושל פטר אותו לשלום, ומסורת הי' בידי זקני אניפולי כי בכל אותה תקופה שבה גר המגיד באניפולי עד הסתלקותו לא מת שם אדם, ויהי לנס, ולעומת זאת המלשין והמוסר כשהגיע שוב להמושל, גירשו הלה בטענה שריחו רע ואינו יכול לשהות במחיצתו, והועד כי דבקה בו ובזרעו קללת חכם של הרבי ר' זושא, ואיש לא היה יכול לעמוד בקרבתם בגלל הריח הרע שהי' נודף מהם.

בתקופה זו גברה המחלוקת על רבותינו הק' המגיד ותלמידיו, והגיעו מים עד נפש כאשר הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע שכיהן כרבה של פינסק גורש ממקום רבנותו, ובכך לא הסתפקו הרודפים אלא הציקו למשפחתו, באותה שעה נסע הקדושת לוי לרבו הגדול, ובני ביתו שלחו אליו אגרת, ובה פירטו את הרדיפות, כשנודע הדבר להחבריא קדישא החליטו כי בסעודת יום השבת יקרא הרה"ק ר' לוי יצחק את האגרת לפני המגיד, וכן עשה אלא שהמגיד שתק ולא הגיב מאומה על כך, במוצאי שבת נתוועדו החבריא קדישא והחליטו לעשות כדין וכהלכה ולהפוך את החרמות שהחרימו אותם הרודפים עליהם, מאחר שהחרמות היו שלא כדין, נמנו וגמרו לצרף אליהם בתור עשירי (כי אז היו רק תשעה תלמידים) את הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע, אמנם כיו שחששו שלא יסכים עמהם, פנו אליו בשאלה להלכה מה דינם של אלו הרודפים את חבירם רבה של פינסק, וכשהשיב שבוודאי חייבים לנדותם, אמרו לו: קרינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, ולכן הצטרף לנידוי שהטילו על הרודפים אותם, בלילה ההוא שכבו התלמידים לישון ובתוכם גם הרה"ק הבעל התניא זי"ע, אך הוא הבין שבוודאי יתחדש כאן משהו הערב, ולכן לא נרדם והמתין לקראת הבאות, בתוך כך נשמעו פסיעותיו הכבדות של המגיד (שבסוף ימיו חלה ברגליו והלך עם קביים) מיד עשה עצמו כאילו הוא ישן, רבם הגדול נכנס ובידו נר, וכך עבר מתלמיד לתלמיד והסתכל בפני כל אחד מהם, וכשהגיע אליו אמר כמתפלא: יהודי קטן זה (הוא הי' הצעיר שבחבורה) עתיד להיות רבה של רייסין וכו', בינתיים הקיצו התלמידים, ואז נשאלו על ידו מה עשו הלילה, והשיבו כי כשל כח הסבל ולכן עשו מה שעשו, נענה המגיד זי"ע ואמר: "תדעו כי שבכך הפסדתם ה"ראש" שלכם כי נגזרה הגזירה על הסתלקותו, אך זאת הרווחתם שבכל עת שתהי' מחלוקת בין החסידים ומתנגדיהם תהי' יד החסידים על העליונה".

הסתלקותו לחיי העוה"ב

ואמנם באותה שנה ביום י"ט כסלו תקל"ג עלתה נשמתו הטהורה של המגיד הק' למקרומים, לפני שנסתלק מן העולם התעטר עצמו בתפילין, ופניו היו בוערים כלפיד אש, והחבריא קדישא הקיפה את מיטתו ודממה שררה בחדר, ואילו בחוץ הי' קולות של יללות ותחנונים שהתחננו לחייו, ודבריו האחרונים היו: "בניי ראו והשגיחו אשר אהבה ואחווה אמיתית תשרור ביניכם ובכח זה תתגברו על הכל, ואז יקויים הכתוב (איוב כ"ג, י"ג) והוא באחד ומי ישיבנו, היינו אם תהיה ביניכם אחדות אזי לא תשוב עבודתינו לאחור, אלא נלך בכל עת רק לפנים, כלומר, מעלה מעלה".

כ"א כסלו

הרה"ק רבי נפתלי הלבערשטאם זי"ע

מתולדותיו

הגה"ק ר' נפתלי האלבערשטאם זי"ע בעל "אילה שלוחה" היה בנו בכורו של הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע.

מסופר שכאשר נולד היה הגה"ק משינאווא משתוקק

מאוד לקרוא את שם הרך הנולד ע"ש הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיטץ זי"ע, שהיה רבו המובהק של אביו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע, אך בעת הזאת ישב הגה"ק משינאווא סמוך על שולחן חו"ז הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע (בזיוו"ר היה חתנו של הגה"ק בעל ארי' דבי אילעי זי"ע חתן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע), והיה הסדר נהוג בעיר אוהעל שכיבדו את מרן הישמח משה בסנדקאות וגם בברכות ודרכו היה לתת שם לילד מבלי שאלת אבי הבן איך לקראו, לכן התפלל הגה"ק משינאווא להשי"ת שיתן בדעתו של הישמ"מ לקרוא את שמו "נפתלי".

בעת הברית כשאמר הישמח משה הברכות "ויקרא שמו בישראל" הסיב פניו אל הרה"ק משינאווא ושאלו: נו, כלומר איזה שם בדעתו לקרוא להילד, דבר שלא היה דרכו בכך כאמור, אך כאשר חו"ז שאלו כבר ענה שבדעתו לקרוא אותו נפתלי, ואחרי הברית אמר לו הישמח משה: כן היה בדעתי ג"כ לקרוא אותו "נפתלי", ע"ש הגה"ק מראפשיטץ זי"ע, (אולם פלא הוא שהרי שם הגה"ק מראפשיץ היה "נפתלי צבי" והוא קרא אותו רק "נפתלי").

הגה"ק רבי נפתלי היה גר בעיר טשערקאס (כי זוגתו הרבנית היתה אחות הגה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע, ומכיון שהם נתייתמו בילדותם נתגדלו בבית זקינם הגה"ק מטשערקאס), שם למד בחברותא יחד עם דודו הגה"ק מהארנאסטייפל זי"ע, ובשו"ת דברי חיים מובא כמה תשובות שכתבם לשניהם, וז"ל: אל כבוד חתני היקר ר' מרדכי דוב, ונכדי ר' נפתלי.

נסתלק ביום כ"א כסלו בעיר טשערקאס שברוסלאנד אשר כידוע שרר אז בעת ההוא קור גדול עד שכל הימים והנהרות קפאו מכפור, ולא היו מקוואות חמות מן המוכן כמו היום, רק אם רצה מאן דהו לטבול עצמו במים חמים היה צריך לפנות אל האיש הממונה על המקוה (בעדער) שיחמם לו את המקוה, אשר היה עבודה קשה מאוד כי היה צריך מקודם לשבור את הקרח ולהפשירו בעצים ואש (העצים היה דבר יקר בימים ההם), וכך ארך החימום זמן רב וגם דרש סכום גדול על זה, וכאשר נסתלק ר' נפתלי בפתע פתאום (בספר מאחד מגדולי רוסיא כותב שם את כל השתלשלות פטירתו של ר' נפתלי כותב שם ג"כ בענין פטירתו הפתאומי שהיה באמצע הלילה) ולא היה פנאי להכין את המקוה, אך מ"מ רצו לעשות את הטהרה כדבעי ולטבול אותו במקוה כראוי לאדם גדול כמוהו, והחליטו לנסות לשאול את ה"בעדער" אולי הזמין איש אחד שיחממו את המקוה וכך יוכלו לטבול גם את גופו הק' של ר' נפתלי, מה מאוד הופתעו לשמוע מה"בעדער" שאכן הזמינו אצלו להכין את המקוה באמצע הלילה, והיות שכל הדבר הזה היה פלא בעיניהם, שאלוהו מי הזמין את המקוה, ענה להם שר' נפתלי בעצמו בא ודפק על דלת ביתו ופקד עליו לחמם את המקוה בשבילו, דרשו וחקרו הדבר ונתברר להם שזה כבר היה לאחר פטירתו.

היה נשמה גבוהה מאוד, ונסתלק בדמי ימיו בהיותו בן כ"ח שנה, אביו הגה"ק משינאווא הוציא לאור ספרו בשם "אילה שלוחה" על שמו כמאמר הכתוב "נפתלי אילה שלוחה", אביו הק' כותב שם בהקדמה דאיתא בירושלמי שרבי בון היה חי כ"ח שנה והשלים עצמו כמו אחרים במשך מאה שנה, וכן ממליץ עליו שאע"פ שחי כ"ח שנה השלים עצמו כמי שחי שנים הרבה.

כאמור נסתלק ר' נפתלי בחיי אביו ולא הניח אחריו זש"ק והיו צריכים לקיים מצות חליצה, והגה"ק רבי משה משינאווא בנו של הגה"ק משינאווא זי"ע נסע יחד עם אביו לעיר טשערקאס לחלוץ אלמנת אחיו, בשעת החליצה כנהוג ברוב עם ישבו שם הבית דין, זקינו הגה"ק מטשערקאס זי"ע, אביו הגה"ק משינאווא, ועוד, באמצע מעמד החליצה אירע איזה שאלה בהלכה והגדולים שנכחו שם התפלפלו בדבר זה עד באו לידי החלטה, באותו זמן נכח שם גם דודו הגה"ק ר' מרדכי דוב מהארנאסטייפעל זי"ע ולא לקח חלק במלחמתה של תורה רק ישב על מקומו אחוז שרעפים, אחרי שקיימו מצות החליצה פנה הגה"ק משינאווא לגיסו הגה"ק מהארנאסטייפעל זי"ע למה לא השתתף ברייתא דאורייתא שהיה שם, השיב לו הגה"ק מהארנאסטייפעל שלא שמע כלל שהיה שם משא ומתן בהלכה, תמה הגה"ק משינאווא ושאלו איך יתכן שלא שמע כלום הלא היית נוכח כאן ושקלו וטרו בקול רעש גדול, ענה לו הגה"ק מהארנאסטייפעל: ראיתי את הגה"ק ר' נפתלי שעמד כאן בעת מעמד החליצה ופניו זהרו כזוהר הרקיע והייתי כ"כ משוקע לראות את צורת פני קדשו ולא יכולתי להסיר את עיני ממנו על כן לא שמעתי כלל מה שדיברו ודנו בהלכה.

על אודות אותו נסיעה לקיים מצות החליצה היו צריכים כסף רב כי נסיעה כזו בימים ההם היה כרוך בהוצאות מרובות, ובפרט לאשר היה הרה"ק ר' משה משינאווא איש חלוש היו צריכים לקחת עגלה נוחה עם כמה גבאים וכדו' ע"כ פנה אביו הגה"ק משינאווא זי"ע לכמה נדיבים לבקש את תרומתם למצוה רבה ונשגבה זו.

ויסופר שפע"א נכנס הגה"ק משינאווא זי"ע בביהמ"ד וראה אנשים משוחחים ניגש אליהם ושאלם על מה המדובר, והרהיב איש אחד עוז בנפשו וסיפר להגה"ק משינאווא שהם מדברים מהנגיד ר' ברוך שהיה לו קפידה מהגה"ק רבי אלימלך רודניק'ער זי"ע (בנו של הגה"ק רבי מענדל בער מפשעווארסק בהגה"ק רבי אלעזר בהגה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע) כי פע"א פנה הגה"ק רבי אלימלך רודניק'ער לר' ברוך הגביר מפשעמיש שילוה לו סכום כסף גדול וסירב, הקפיד עליו הגה"ק ר' אלימלך מרודניק ואמר: כתיב (תהלים ל"ג ט') "הוא אמר ויהי", הקב"ה אמר ונהיה עושר, "הוא ציוה ויעמוד", הוא יצוה ויעמוד דהיינו שיופסק עשירותו, וידוע שר' אלימלך קילל אותו בקללה נמרצת שלא יהיה לו כסף עבור התכריכים שלו, אך כבר עבר כ"כ הרבה זמן ולא נתקיים קללת חכם וצדיק.

אמר להם הגה"ק משינאווא: "עטס וויסט טאקע נישט אבער איך וויס יא", הבה ואספר לכם גופא דעובדא היכי הוה: כאשר נלב"ע בני רבי נפתלי ז"ל בדמי ימיו, והיו צריכים סכום

כסף גדול בכדי לנסוע לרוסלאנד לקיים מצות חליצה לאשתו הרבנית, הלכתי לדפוק על פתחי הנדיבים בעם, בין השאר מצאתי את ר' ברוך הנ"ל וביקשתי ממנו את תרומתו היות שבני צריך לנסוע לדבר מצוה לסדר החליצה ואין לי כסף לזה, ע"כ יואיל נא לבוא בעזרתי.

וסיפר לי אז את כל העסק ביש שהיה לו עם הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע, ואכן כן הוה שאחר פטירתו של רבי אלימלך רודניק'ער התחיל הלה לירד מנכסיו ל"ע, ולעת עתה לא נשאר לו מחוט ועד שרוך נעל מעשירותו, רק תכשיטי אשתו היא מה שנשאר לו מכל עושרו, אך באם יבטיח לו לבטל הקפדתו של הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע, ימכור את התכשיטים לצורך המצוה, אך אני אמרתי לו שאיני יכול להכניס ראשי באשלי רבבי ולהסיר את הקפדתו של האי צדיק וקדוש.

ויהי בלילה נתגלה אלי הגה"ק רבי אלימלך רודניק'ער בחלום ואמר לי שאקח את התכשיטים מהגביר הנ"ל, ושהוא מוחל לו את הקפדתו, כי מפני מצוה גדולה כזו אני מתחרט על הקפדתי, (פאר אזא גרויסע זאך טרעט איך אפ), ואכן למחרת הלכתי לר' ברוך הגביר הנ"ל וסיפרתי לו כל ענין החלום, ומכר אז את התכשיטים וקיבלתי ממנו הכסף ונסעתי עם בני לרוסיא לסדר החליצה.

באותו יום הגיעו שני אברכים ממרחקים לקנות יער גדול והציעו לר' ברוך להיות שותף עמהם, כי עדיין לא התפרסם מצבו הרע, אמר להם ר' ברוך שאין לו כסף על אתר, ענו לו שיכתוב להם שטרות לעתיד, ר' ברוך ראה בזה יד ה' וכתב להם, ואמנם הרויח הרבה ונתעשר שוב מאוד, ואכן נתבטל ההקפדה. וסיים הגה"ק משינאווא: עכשיו תבינו כבר למה לא פגעה בו קללתו של הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע.

כ"ב כסלו

הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע
[בעל "מעשי ה'"]

מתולדותיו

הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע בעל מעשי ה' נולד בשנת רע"ג לאביו ר' אלי' הרופא ז"ל, גדול בענקים היה בדורו שהיה דור דעה כהבית יוסף והרמ"א המהר"ל מפראג ועוד, מסכת חייו מאחדת בתוכה מזרח ומערב, כיהן ברבנות בקהילות רבות בכל רחבי העולם היהודי דאז, החל ממצרים, פוזנא, וכלה בקראקא, כמה השערות נאמרו על סיבת נידודיו ברחבי תבל, והוא בעצמו כותב וז"ל: "וכבר בימי חורפי נכספה נפשי לראות קצת מן הישוב, ורעי ומיודעי אשר ידעו כן שאלוני אם ראיתי או שמעתי אמתת ענין נהר שבתיון".

ואלה תולדותיו למסעותיו בשנת רצ"ט בהיותו בן כ"ו שנים עבר למצרים ונתמנה לרב ולדיין, ושפט כל קהילת מצרים כ"ב שנה, עד שהיה צריך לנדוד משם מפני עלילות דברים, והרבה אגדות נאמרו בסיבות ועלילות אלו.

ובס' ליקוטי חבר בן חיים מביא סיפור הדברים כפי ששמעם מרבו מרן החת"ס זי"ע, וז"ל: וסיפר לנו מרן זצוק"ל כי הגאון בעל מעשי ה' היה מהשרים הראשונים למלך מצרים בימיו ונתן לו המלך טבעת יקרה להראות אהבתו, ויהי היום יום הולדת המלך הלך להביא להמלך את ברכתו, וכשהלך על גשר אחד פגע בו אחד מהשרים, ושאל אותו השר אם לא שכח הטבעת בביתו, והראה לו אותה על אצבעו, והבליעל שלח ידו ורצה להשליכו אל נהר נילוס וכמעט שלא נפלה, תפסה הגאון באוויר ובבואו אל המלך נתכבד ביותרת הכבוד יותר משאר השרים, ובהגיע זמן הסעודה הלך לביתו ולא מצא מנוחה לאמור כי יש "שבר גאון" מאחריו, ולקח אבנים טובות ומרגליות וישב על ספינה קטנה וברח אל הים, וכן היה כי בלילה הזאת הלשינו עליו השרים לפני המלך, ושלח המלך לתופסו ולהענישו ולתת אותו בבית הסוהר, ועל ידי הרגשתו צדיק מצרה נחלץ.

אמנם בעברו על הים נשברה האניה ובנס גדול שט על קרש אחד עד חוף קאנסטאנטינאפל, ובבואו שם בעירום ובחוסר כל פשפש במעשיו ותלה הכל בביטול תורה, וחיפש אחר דירה קטנה ולחם צר לעסוק בתורה, ואלמנה אחת לקחה אותו אל תוך ביתה והאכילתו מלחמה העוני.

ויהי היום הכריזו מבית המלך אחרי כי מת חברו של המלך המשחק בכל יום עם המלך בשחוק שקורין שאך, ומי שבקי בחכמה הזאת יודיע עצמו, והגאון הלך לשם, וכראות המלך רוב חכמתו בשחוק זה, הלבישוהו בגדי כבוד והלך אליו הגאון מדי יום ביומו לשחק איזה שעות, והיה נזהר למלאות שעות אלו בלילה בעסק התורה, ומחמת מניעת השינה בלילה אירע לו פעם אחת אשר בעת זמן המלך בעצה איך לשחק, נרדם הגאון מול פני המלך, ולא לבד אשר המלך לא קנף עליו, כי אם מיד לקח ממיטתו כר אחד ונתנו תחת ראש הגאון ועזב את החדר, וכשהקיץ הגאון וראה זאת, התנחם שוב לאמור: "אין כאן רק למעלה", ועזב את העיר.

אח"כ נתקבל לאב"ד בעיר פוזנא, ואח"כ עבר לקראקא שם שימש כאב"ד עד יומו האחרון יום כ"ב כסלו שמ"ו ונטמן שם בקראקא.

כ"ב כסלו

הגה"ק ר' יואל אשכנזי זי"ע
אב"ד זלאטשוב

מתולדותיו

נולד לאביו הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי זי"ע אבדק"ק טאלטשווא (חותן מרן הייטב לב זי"ע) בערך בשנת תק"ע, ונתעלה בתו"ש על ברכי אביו, וכשנתגדל יצק מים על ידי רבו הגה"ק ר' יעקב מליסא זי"ע בעל חות דעת וממנו סלל לו דרך בלימוד לברר האמת לאמיתו. רבו ראה בו כלי מחזיק ברכה, ובחר אותו לחתן לבת חתנו הגאון ר' צבי הירש

תאומים זצ"ל האבדק"ק קאליש, והי' סמוך על שולחן חותנו כמה שנים אחר חתונתו, במשך שנים אלה עלה ונתעלה עוד יותר, ונתפרסם מאוד בתפוצות ישראל לגאון עולם. גם הי' כוחו גדול בחכמת הקבלה, חכמה זו קיבל מהרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקצ"ה נתקבל כרבה של גאליגארי, ובערך בשנת תרכ"ה נתקבל לאב"ד בעיר חאדרוב לאחר מכן בשנת תרט"ו נבחר לכהן כרב ואב"ד זלאטשוב, עיר רבת מסורת של גאונים וצדיקים ומלאה לומדים מופלגים, ועל שם העיר הזאת נקרא, ושמו יצא למרחקים כגדול בתורה ומנהיג לעדתו, הקדיש את עצמו ללמוד וללמד, ובחורי חמד נהרו אל ביתו לשמוע לקח מפיו, והוא השמיע לפניהם את שיעוריו שהצטיינו בבהירותם ובצלילותם ובעמקותם, ולא פסק ישיבה מביתו. אחד המיוחד שבתלמידיו הי' הגאון הגדול ר' שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל רבה של ברזאן המפורסם על שם ספרו שו"ת המהרש"ם, ומרבו זה קבל גם התרת הוראה.

קולו ברמה נשמע

הי' נחשב מגדולי המשיבים בדורו, ונודע בספרו שו"ת מהר"י אשכנזי, בנו הגאון ר' אשר אנשיל ז"ל כותב בהקדמתו שהרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע אמר שכמו שפוסק המהר"י אשכנזי כן פוסקים בשמים. רבנים גדולים וגאונים מופלגים שבדורו העבירו אליו שאלותיהם, מספרו אנו רואים שפלפל עם שלשה גיסיו הגאונים ר' אברהם תאומים מח"ס שו"ת חסד לאברהם, הגאון ר' יוסף יואל דייטש אב"ד מאניסטשארץ, וכן עם גיסו מרן הייטב לב זי"ע וגם בא בדין ודברים עם הגאון ר' מרדכי זאב איטינגא זי"ע מלבוב, וגם ישנם תשובות בשו"ת דברי חיים המופנות אליו.

זרעו אחריו

הניח אחריו דור ישרים רבנים צדיקים, הגאון ר' ישראל שהי' אב"ד סערעט שלא על מנת לקבל פרס. הה"ג ר' אשר אנשיל זצ"ל שהי' חתן הרה"ק ר' חנוך העניך מאלעסק זי"ע (חתן מרן הק' השר שלו' מבעלז זי"ע) ר' משה דוד אב"ד בכמה קהלות ודיין בסערעט, ר' אפרים יוסף דוב מלא זמן מה את מקום אביו בזלאטשוב עד שעלה לאה"ק, ונפטר שם בצפת.

שמו הנערץ

מבין בנותיו היתה מפורסמת בתו הגדולה מרת חנה שהיתה אשת חבר של מרן הגה"ק בעל קדושו"ט זי"ע – ואת שם בנם ה"ה רבינו הקוה"ט זי"ע קרא אותו אביו על שם חותנו המהר"י אשכנזי שהתפרסם בכל אפסים בשמו הנערץ והנקדש יואל זי"ע.

אשכבתי' דרבי

בשנת תרמ"ב כ"ב כסלו השיב נשמתו הטהורה ומנוחתו כבוד בעיר זלאטשוב, העיר שכיהן בה בתור רב ואב"ד למעלה משלושים שנה. השאיר אחריו הרבה כתבי ידות וממנו נדפס ספרו שו"ת מהר"י אשכנזי כששהה רבינו הקדוש פה בארי' בא אחד ובידו תכריך מאת מהר"י אשכנזי והציע להר"ר יוסף אשכנזי הי"ו משמש בקודש אצל רבינו הק' שיקנהו מאתו מאחר שהוא נכד המחבר, וכן עשה וכשאמר לרבינו שקנה כתבי ידות מזקינם אמר לו רבינו שגם הוא רוצה להיות שותף בזה ונתן לו מעות ע"ז והודפס לאחרונה בשם ספר מהר"י אשכנזי עה"ת.

כ"ד כסלו

הגאון רבי חיים חזקיהו מדיני זי"ע ["שדי חמד"]

ואלה תולדות

נולד בז' חשון תקצ"ג בירושלים בין החומות לאביו הגאון רבי אליהו רפאל הלוי שהי' תלמיד חכם גדול ודרשן מובהק, גם הי' שד"ר (מטעם רבני כוללות ירושלים, ופוק חזו מה דמסהיד עליו גברא רבא ה"ה רבי חיים פלאג'י זצ"ל שכותב אודותיו (בהסכמה לספר של בנו "מכתב לחזקיהו") "מנקיי הדעת בירושלים מעלת הרב הכולל מלאך רפא'ל... אוצר כל כלי חמדה פלפולא חריפתא... פה מפיק מרגליות..." ואצל אביו זו למד חכמתו ובינתו, והוא הי' רבו המובהק, וז"ל בהקדמתו לספרו הנ"ל: הרב מר אבי זצוק"ל א"א הראש רב בנייא הרבה להטיב חסדו עמי, הגדיל תושי'ה, הלא לאמונה, זו משנה ראשונה, תורה דיליה הוא, הביאני המלך לחיי העוה"ז והעוה"ב, הנחני בדרך אמת במעגלי צדק, החזיק כל בדק, הלא הוא אמר לי, ועתה בני שמע בקולי, מרבה ישיבה מרבה חכמה, ביראת השם כל היום בחיבה יתירה... השכם והערב בבית המדרש, ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, לשמוע בקול ד' ולדבקה בו, ועלי מזונייכי וכסותייכי", גם למד אצל ה"חכם באשי" ה"ה הגאון רבי יצחק קוביו ואצל רבי יוסף נסים בורלא זלה"ה.

האיש מקדש

בגיל צעיר בא בברית הנישואין, ובהיותו ידוע לרבים בחכמתו, באו כמעט כל גדולי הדור בא"י, כמי שכותב בספרו "שדי חמד" וז"ל: ואני מעיד על עצמי שנכנסתי לחופה בעיה"ק ירושת"ו בחודש אלול, והי' הכנסת כלה בבית הרב הגדול והמפורסם מוהר"ר יצחק פרחי, והיו על החופה כמעט כל גדולי הדור, רבני גאוני תקיפי דארעא דישראל זיע"א, ע"כ, לאחר חתונתו הי' סמוך על שולחן אביו עד שנת תרי"ג שאז נתייתם מאביו, ונפל על שכמו עול הוצאות ביתו ואמו ושני אחותיו הקטנים שהגדילם עד שהשיא אותם.

בארץ נוד

כשראה רבי חיים נסים אבולעפי' (הראש"ל) את דחקותו יעצו ליסע לעיר קושטא, ועשה כדבריו ונסע לשם, קרוביו קיבלוהו בסבר פנים יפות ותמכו בו ברוח נדיבה כמו שמזכיר את חסדם לברכה: אשר היו בעוזרי, הביאוני אל חדרם, מפתם אכלתי ומכוסם שתיתי, בסבר פנים יפות מטה כסא שולחן ומנורה, ולמדתי תורה בביתם ובחומתם בשובה ונחת... ע"כ, ביקש לישב בשלווה קפץ עליו רוגז החולי כמו שכותב: מאז באתי פה העירה נתיישבתי נהייתי ונחליתי במראות נגעים מכף רגל ועד ראש פצע וחבורה... לולא ד' שהי' לי, גמלני מאז טובות, הקרה ד' לפני... ידיד נפשי מעלת החכם המרומם, והנה שולם כה"ר יוסף הלוי נר"ו (מר ניהו חד מרבני קושטא, ולעתות כאיל שם ביתו בעי"ת ברוסא יע"א) הזיל זהב מכיסו למאות ולאלפים, על הרפואות ועל הרופאים (מכתב לחזקיהו),

עוד ניתוסף לו צרה על צרתו, כי לאחר שנתרפא הרחיקו אותו קרוביו מסיבה לא ידועה, ונאלץ ללמוד שיעורים פרטיים בבתי יחידים, כלשונו בהקדמה הנ"ל: כי בעוונותי שרבו לא נזדמן לי מקום קבוע ללמוד בכל ימי השבוע, כי אם יום אחד בבית בעל הבית אחד, ויום אחר בזולתו, ע"כ, עם כל תלאותיו שעבר הוציא לאור בשנת תרכ"ה ספרו הנזכר "מכתב לחזקיהו" על ששה סדרי משנה, וחידושי גפ"ת על מסכת ברכות וסדר מועד, שבו מראה בקיאות עצומה בכל חדרי תורה והפליאו חכמי דורו.

לצבי חמד

מאוד הי' געגועיו לשבת בארץ הצבי, וקשתה עליו מאד מגורתו בארץ העמים וכמאונן בשירותו: נער הייתי בצאתי מירושלים, בעצבון רוח וברפיון ידים, עזבתי את עיר מולדתי ציון היא ארץ חמדה תאוה היא לעיניים, אוירה מחכים לא יערכנה הזב פריוים... נמס כל לבי ורפו כל ידים, דמי עלי כעובר על תרי"ג מצות, והי' קשה מאד בעיני פרידתה כחומץ לשינים וכעשן לעינים..., ותפלתו היתה שלפחות יזכה להקבר בארץ הקודש: ...וכל יום כי יעבור אוחיל ומצפה בכליון עינים, כי ישקיף ה' לטובה ויזכנו לשוב ולהתיישב בתוככי ירושלים, ואני זקנתי, ואת יום מותי לא ידעתי, אנא ד' שם תהא מנוחתי, שם תהא קבורתי בעיר הקודש ירושלים, ואם שלש אלה במוטב תלתא כחדא שריין, חברון צפת וטבריא דין הניין, לכולם בשם אקרא ארצות החיים...

למחי' שלחני

בשנת תרכ"ז כשביקר בקושטא אחד מעשירי ארץ קרים (דרום רוסיא) הפציר בו שיקבל את כתר הרבנות בעיר קראַ סובזאַר, ולא נח ולא שקט עד שהביאו לשם, שם הי' כמלאך המושיע להחזיר עטרה ליושנה ללמוד את העם הדרך ילכו בה, כי הי' שם שכחה גדול, כמו שכתוב בשנת תרנ"א בחלק תשיעי מספרו "שדי חמד" וז"ל: זה לי שנת עשרים וארבעה בתוך עמי אנכי יושב עיר הזאת קרסובזאר, לשרת בקדש להורות להם את הדרך ילכו בה לשמור ולעשות את כל התורה, ואחרי כי נוכחתי לדעת כי אינם בני תורה, וזמן זמנם זמניהם לא הי' להם מרביץ תורה כראוי להם, כי הרבנים שקדמוני שפת בני העדה מוזר להם, ולא יכלו לקרב דעתם עמהם ולדעת מעשיהם ותהלוכותיהם, בדברים העומדים ברומו של עולם שבני אדם הללו מזלזלים בהם, לא במרד ולא במעל ולבית יעקב חטאתם מחסרון ידיעה, ידעתי כי למחי' שלחני אלקים, להרים דגל תורתינו הקדושה לשמור גדרי' וסייגי' בעזרתו יתברך, ע"כ,

שם חיבר ספרו "אור לי" לזכר בנו יחידו שמת בימי עלומיו בשנת תרכ"ח, והדפיסו בעלם שמו לגודל ענוותנותו, ובהקדמה מאונן על פטירת בנו: כל בית ישראל יבכו על האי שופרא דבלי עיילת בלא בר... במסתרים תבכה נפשי עיני נגרה..., על ספר זה התבטא גאון אשכנזי רבי בצלאל הכהן זצ"ל מווילנא דאלמלא ידע שהמחבר חי אתנו היום הייתי חושב שאחד מן הראשונים הוא,

בשנת תר"ל עלה לארץ ישראל להשתטח על קברי צדיקים, ובשובו משם הביא עמו מעפרה כלשונו: חיובא רמיא להשתדל להשתטח על קברי צדיקים כי זכות גדול הוא... וכ"ש כשהולך להשתטח על קברי הצדיקים שבא"י, בשנת תרל"ח חלה מחלה קשה על עיניו ואף לאחר שנתרפא לא חזר אליו מאור עיניו כבתחלה, ואז הוסיפו השם חיים בסגולה לרפואה.

חכמה וענווה

בימים ההם כשישב על מי מנוחות החל בעבודתו הנפלאה להוציא ספרו "שדי חמד" על עניני הלכה, להגיש למעיינים כל דין והלכה על שורשיהם יסודותיהם וענפיהם המקור מהתלמוד עד לאחרונים, בלשון צח יקרה מפנינים, עם כל זאת כתב בהקדמתו: שום אדם לא יסמוך להלכה ולמעשה על מה שכתבתי בספרי, כי אני לא באתי לפסוק דין ולהכריע בדבר שיש בו מחלוקת, רק העתקתי מה שמצאתי באיזה ספרים לזכות את מי שאין בידו הספרים,

לא ארכו הימים ונתפרסם בכל המדינות, אשר לו שוגרין אגרות שאלות ותשובות מכל קצוי תבל מכל שבטי האומה לקבל דעתו המכרעת, גם זאת נודע כבעל מידות נעלות שונא בצע ומסתפק במועט היו שולחין לו נדבות כמו שכותב בהקדמתו לשי חמד חלק שישי: האמנתי כי אדבר מידי שבוע בשבוע יביא הבי דואר טומוס מכתבים מינים ממינים שונים, מאשר נכבדתי בעיניהם יחזיקוני לאיש אמונים שונא בצע כסף ומדנים, שולחים צרור כספיהם לידי לקיים מצות שלוח לארבע ארצות החיים (א"ה כנראה כוונתו לערי אה"ק) לכוללים או לפרטים..., עוד כותב על מכביר אגרות ...שאלת חח"ם להורות הלכה למעשה באיסור והיתר, דיני קידושין וגירושין, ריבים ופטפוטים מאנשי מדנים שובי"ם ורבנים ... ועוד מקבל בקשות ... להתפלל על כל צרה וחולה וחבוש במאסר ואשר

יד ד' נגעה בו בזעם ובעברה..., ובענוותנותו כותב: נפשי יודע מאד דלותי ושפלותי, ולהתפלל על עצמי איני כדאי, הלא טוב לנו לפנות אל ימין מי מקדושים צדיקים 'אדמורי"ם' שבדורינו יחיו, המתאמצים בתפלתם וכו' אשר אין לקוות זה מאנשים אשר משוקעים בטרדות שונות מעניני העולם, או כי עומק תלמודם טורדם בעת תפלתם....

ארי עלה מבבל

בשנת תרנ"ט אחרי שמלאו ל"ג שנים לכהונתו בקראסובאר גמר בלבו להשתקע בא"י, בקיץ של אותה שנה יום ג' פרשת שלח יצא לדרכו, בני עירו ועדתו נפרדו מעליו פרידה נרגשת, ובאו אנשים למאות ולאלפים אל החוף ועמדו על רגליהם עד אשר נעלמם הספינה על מימי הים, ויהי ביום השלישי ה' בתמוז הגיע לעיר יפו שהתקבל ע"י יהודי המקום בהערצה, בתוך דבריו באגרת שהריץ לפני העיר בצאתו מיפו כותב: והנני מברך ברכה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לראות נוה היפה ביפו ת"ו ב"ב, וברוכים יהיו כל האנשים הנכבדים פה אשר ענותם תרבני וקבלו פני בספ"י והראו לי כל בית נכאתה שלהעיר וכו',

מיפו עלה לירושלים עיר מולדתו ונתקבל בחביבות גדולה, והתכוון לישב במנוחה בלי משא הקהל לגמור חיבורו הגדול 'שדי חמד' כלשונו: ידעתי כי בואי אל הארץ הקדושה לא תהי' פרנסתי מרווחת כבראשונה, אבל יודע ריבוני כי על דעת כן באתי להתנהג כאחד העם וכו', כי רק כאחת מדלת העם תהי' כל הנהגת ביתי בלחם לאכול ובגד ללבוש, לא אכילת מעדנים ולא לבושי שנים, וחלילה מלקבל עלי שום משרה גדולה או קטנה, למען תהי' דעתי פנוי' לעסוק במלאכתי בסדור המערכות וכו', אולם לאחר זמן קצר שישב בין החומות רצו חכמי ירושלים שיכהן כה"ח באשי' שהתפנתה, כששמע רצונם מיד ברח מן הכבוד לעיר חברון שיוכל לישב על התורה ועל העבודה בלי מפריע, אמנם כשנפטר רבה של חברון רבי רחמים יוסף פראנקי זלה"ה נתנו בו ז' טובי העיר את עיניהם להכתירו כאב"ד חברון, וכיון שראה שאנשי העיר הם כצאן בלי רועה, נטה שכמו לסבול את משא העם, רק התנה עמהם שלא יטרידוהו בעניני יום יום של הקהלה, רק העמיס על עצמו הפיקוח על החינוך בדור הצעיר.

רועה צאן

שם בחברון לא הי' הת"ת על תיקונה, והיו הרבה ילדים הולכים ללמוד במוסדות ה'ליאנס', אזר כגבור חלציו וביחד עם חכמי אשכנז הובא מלמדים מומחים חברונה, וסידר את הילדים לפי הגילים, וקבע סדר לימודים מסודרים, גם יסד כולל לאברכים וישיבה לצעירים, ובשבת היו כולם מתכנסין אצלו ומסר להם שיעור בהלכה ואגדה משולבים אהדדי, אחד משומעי לקחו כותב את מסירתו לעניני החינוך וז"ל: במעונו הפרטי בחדרים מרווחים מליאים אור ושמש, היו הצעירים מתכנסים והוגים בתורה, הסביבה הנעימה והכלים נאים, כל אלה הרחיבו את דעתם של הלומדים, בהרגישו את סכנת השכלה שארבה לתלמידים, הי' נוהג להכנס אתם בדברים כדי לבחון מדבריהם באיזו מדה הם חדורים בהכרה תורני ועד כמה הם מסוגלים לעמוד מפני הרוחות המציות,

אז הי' בירושלים המלחמה נגד ויצמאן וסייעתו להקים בי"ס העברי ואף זממו להקים בי"ס בחברון, והשד"ח קיבל מכתבם מחכמי ירושלים ובראשם רבי שמואל סאלאנט זצ"ל שהקמת בי"ס זה מטרתה להטיף דברי כפירה וניאוץ בתוך לבות הצאן קדים שהי' ידוע להם כוונתו, והשד"ח יצא להלחם השערה שלא להניח שיקימו בי"ס זה ובחסדי ה' נתבטלה זממו והי' המחנה לפליטה.

הי' נחשב כקדוש וטהור אצל כל בני העיר, וגם אצל הישמעאלים שפחדו ממנו פחד ממות, ובעברו ברחובות עיר נישקו הערביים את גלימתו וביקשו ממנו את ברכתו, ולזאת העדיף לילך בדרכים הצדדים ולא לילך ברחובות קריה בשאון העיר.

זורע צדקות פועל ישועות

נתפרסם מאוד במדותיו הנעלות ענוות חן ענד בראשו הקים 'קופת התלמידים' וקופת ההלוואות 'חן וחסד' שהקים ממה שקימץ מפתו, והי' לווה לכל מי שפנה אליו, אף למי שידוע ל'לוה ולא ישלם' באמרו ד'אל תדין את חבירך עד שתגיע למקום, שאפשר שמחמת דוחק הפרנסה לא עמד בנסיון, עתה נברך אותו בשפע ברכה מעל, ובוודאי ישלם, פ"א נטפל אליו עשיר שביקש שיקבל ממנו מנחתו ארנק מלא דינרי זהב, השד"ח סירב לקבלו, אמר לו העשיר הזה דהנה הגיע לשנות הזקנה, ולא חנן אותו אלוקים בבן זכר, ובאחד הלילות נראה לו אליהו הנביא זל"ט ואמר לו שיעלה לעיר חברון כי שם צוה ד' את הברכה חיים עד העולם, ועשה שאלת חלום ויוגד לו שיעלה חברונה ששם רבי חיים מדיני והוא יצוה עליך את הברכה, ואז נדר שאם יהי' אלוקים עמדי ואזכה לראות פני קדשו ארים מלוא ארנק זה לדבר מצוה, ועתה באתי לקיים נדרו, נענה לו השד"ח ואמר לו שהוא בעצמו יחלק לקופת התלמידים וקופת ההלוואות וכו', וד' ימלא משאלות לבו לטובה, וכן הי' שלתקופת השנה נולד לו בן ויקרא את "חיים חזקיהו".

הסתלקותו לחיי העוה"ב

בחשון תרס"ה נפל השד"ח למשכב אשר ממנה לא קם, ולא הועילוהו כל מאמצי הרופאים שהיו בארץ לרפאותו, ובכ"ד בסליו נסתלק לחה"ק, וקהל גדול של אלפים ורבבות אנשים לוו אותו לחלקו בבודו האחרון, יסופר שגם הערבים השתתפו בהלויה והיו יכולים לראות אותם נוזלים דמעות מעינהים שאדף הם ידוע שהאי שהגן על חברון הלך לבית עולמו, והוטמן בבית החיים בעיר חברון.

הוצאות הגליון בשבוע זו

נתנדב ע"י

הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר זלמן לייב פארקאש הי"ו

מנכבדי קהלתינו בארא פארק יע"א

לעילוי נשמת אביו

הרה"ח

ר' משה שמואל

ב"ר בצלאל ע"ה

מראה"ק בבארא פארק יע"א

כ"ג כסלו תשפ"ב לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

מאפילה לאורה
נס ההצלה של מרן רבינו הק' זיעועכי"א
מציפרני הרשעים - כ"א כסלו תש"ה לפ"ק

בהתקרב עלינו היום הגדול כ"א כסלו, יום הצלת אבינו רוענו מרן רבנו הקדוש והטהור בעל דברי יואל זי"ע, אשר הצלתו היתה הצלת דורו וכל דורות זרע ישראל עד עולם, לב מי לא ימלא רנה דיצה וחדווה, באשר הוא היה המלאך המושיע והמציל את ישראל בדור האחרון מרדת שחת ח"ו, והעמיד להם את עמוד האמונה הצרופה על תלה, והאיר אותה באור מופלא רום מעלה, עד שהזריח את אורה הבהיר בלבבות בני ישואל, ויחד כולם הודו והמליכו ואמרו השם הוא האלוקים, אין עוד מלבדו.

גם בהיותו בתוך החשיכה האפילה, בין שיני האריות ובין ציפרני הרשעים הארורים ימש"ו, הרבה מרן זי"ע פעלים להזריח את אור האמונה בלבבות ישראל, והתאמץ בכל כוחו להשפיע לבני ישראל רפואות וישועות מתוך החשיכה, ועליו יש להמליץ את דבריו הקדושים של התפארת שלמה (שמת ב יא): ויגדל משה ויצא אל אחיו. יבואר עפ"י מ"ש בתנא דבי אליהו פרק ד' מפני מה זכה משה וכו' מפני שכל ימיו היה מתאנח על כבודו ית"ש ועל כבודן של ישראל. כאשר ידוע כי מראשית בריאת העולם ה' הכן רצונו ית"ש שיהיה צדיק הדור אשר על פיו יצאו ויבואו כל השפעות טובות לעולם וז"ש (תהלים קב, ד) חנון ורחום וצדיק. האמנם כי הקב"ה הוא חנון ורחום צריך ג"כ עוד לצדיק ועיקר מעלת הצדיק כשהוא מקושר באהבת ישראל שיהיה כל או"א מבנ"י נדמה לו כאחיו. וכמ"ש (ויקרא ז' י), וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה אש כאחיו. ופרש"י בלולה בשמן זה מנחת נדבה וחריבה זה מנחת חוטא. לכל בני אהרן שהם הממשיכים חסד בעולם בבחי' צדיק הדור. שצריך להיות כל אחד כאחיו אף אם הוא חוטא צריך לכפר עליו ולהשפיע עליו טובות וז"פ הפ' ויגדל משה זה הוא גדולתו של משה במה שיצא אל אחיו שהיה כל אחד מבנ"י בעיניו כאחיו ממש לחוס עליו כנ"ל. עכל"ק.

אשר על כן אמרנו, לרעות בגנים וללקט שושנים, כמה עובדות וסיפורי מופת, אשר הזריח אור בחשכת הצרות והתלאות, למען ידעו דור אחרון צדיק מה פעל.

ועד בשחק נאמן

אחד מני אלף מסופר בספר תפארת ישראל, שחיבר נכדו של הרה"ח ר' ישראל בעקמייסטער ע"ה, וזאת היא גופא דעובדא, תיכף אחרי מלחמת העולם נכנס יהודי אחד בקו"פ אצל רבינו, והזכיר את עצמו בפתקא ופדיון, וגם שאל את חוות דעת קדשו בענין קשה ומסובך שהזמן גרמא, אך רבינו ענה לו כדרכו בקודש בענוותנותו הקדושה, מה אוכל לענות לך ומי אנכי שאוכל לחוות דעה בענינים מעין אלה.

אבל היהודי לא נתן לו מנוח, ואזר עוז בנפשו, ואמר לרבינו כדברים האלה, יהודי אשר יש לו דעה בשמי מעל בוודאי שיש בכוחו לחוות דעה בעניני העולם הזה, ונענה אליו רבינו ואמר לו, אם תוכיח לי בהוכחה ברורה שיש לי דעה בשמי מעל, אענה לך גם בענין הלז ששאלת אותי.

או אז התחיל היהודי לספר לרבינו עובדא אשר בדידיה הוה, וכה סיפר, היה זה בתקופה האחרונה של מלחמת העולם אשר הנאצים הארורים כבר ראו את סופם, וכידוע עשו אז הנאצים מה שביכלתם להרוג כמה יותר יהודים, ומצד השני גם הגבירו את הרעב אצל הבאראקן, והפסיקו כמעט מלתת להם אוכל.

באותן הימים נתוודע לי בדרך לא דרך על מקום מסוים, שיש שם תפוחי אדמה, והחלטתי אני וחברי שנלך לשם יחד באישון לילה לקחת כמה תפוחי אדמה להחיות את נפשינו היבשה, וכן עשינו, ולשמחתינו הגדולה מצאנו את המקום ולקחנו כמה תפו"א לנו ולחברינו ויצאנו חזרה להבאראק שלנו, אך תיכף כשיצאנו מהמקום ההוא תפסו אותנו הנאצים ואת חברי הרגו תיכף, אבל אותי הותירו בחיים, כי אמרו לי שאודות קשרים טובים שיש לי עם איזהו מהנאצים נותנים לי עוד יום אחד לחיות ולמחרת יוציאו אותי להורג, וכמו"כ אמרו לי שאוכל לבקש מהם בקשה אחת לפני מותי ח"ו.

ואמרתי להם שהיות שאמי הזקנה נמצאת קרוב להבאראק שלנו, על כן רצוני עז לראותה עוד לפני מותי, ובקשתי שיוליכו אותי אליה להפרד ממנה, בתחילה לא הסכימו ע"ז, אבל לבסוף גם הסכימו לבקשתי זאת והוליכו אותי לשם, בהיכנסי לאמי אמרתי לה תיכף ומיד, שהיות שהולך אני עכשיו בדרך כל האדם, ע"כ רצוני להפרד ממנה, אמי בשמעה דבר זה התעלפה מיד, והנאצים כשראו זאת רצו להוליך אותי משם, ולא לחכות שתקום מהתעלפותה, אבל התחלתי להתחנן לפניהם שיניחו אותי עוד כמה מינוטין עד שאמי תקום, ולפלא הסכימו אז, כשעבר רבע שעה קמה אמי מהתעלפותה, ואמרה לי, בני אל תפחד תישאר בחיים, עוד לא הספקתי לשאלה מהיכן יודעת זאת והנאצים כבר לקחו אותי משם בכח מאת ה' היתה זאת ובדיוק באותם רגעים התחילו הראפלאנען של אמעריקא וענגלאנד להפציץ את הבאראקן שלנו, וכמובן שהנאצים ברחו לנפשם תיכף ומיד ועזבו אותי, וברחתי משם למקום מחבוא מסוים, ולא ארכו כמה שעות וחיילי אמעריקא וענגלאנד נכנסו לשחררנו, כמובן תיכף ומיד הלכתי לאמי הזקנה ושאלתי אותה מהיכן ידעה שאשאר בחיים.

התחילה אמי לספר כך, כשהתעלפתי חלמתי שעליתי לשמי מעל, וראיתי אז קבוצה של יהודים אשר ראו עליהם שהם בני עליה, אבל אני הכרתי רק את אחד מהם, והוא הרבי מסאטמאר שליטיא (ז"ע) ואזרתי עוז בנפשי, והתחלתי לבכות לפניו ואמרתי לו רבי העלף מיר מען גייט הרג'ענען מיין זון, ענה לי הרבי דער אויבערשטער וועט העלפן ער וועט בלייבן לעבן, ותיכף ומיד קמתי, אז הבנתי שבוודאי הלוא דבר הוא ותשאר בחיים.

והפטיר היהודי את דבריו לפני רבינו ואמר, הרי הוכחה ברורה שיש לרבינו דעה בשמי מעל, ודבריו עושים רושם למעלה ולמטה, ובכן מוכרח רבינו לענות לי על שאלתי, ולפלא היה שרבינו הסכים עמו וענה לו מה לעשות בענין, ויהי לפלא.

מהותו של מנהיג ישראל

פעם ביום כ"א כסלו, יום שחרורו והצלתו של מרן זיע"א, נסעתי עם הגה"צ רבי דוד יונגרייז זיע"א לבני ברק, לחוג שם את חג ההצלה, במשך כל שעת הנסיעה מירושלים לבני ברק לא הפסיק הגר"ד יונגרייז להפליא את חסדי השי"ת ששלח לדור הזה את מרן זיע"א, אשר גם בדורות הקודמים היה לנס.

כשהגענו לבני ברק לפני שירדנו מהמכונית, סיים הגר"ד יונגרייז את שיחתו במילים קצרים, ואמר לי: עיין בחתם סופר פרשת תשא, כיצד הוא מגדיר את מהותו של מנהיג ישראל, ותדע משם ערך גדולתו של מרן שליט"א (זיע"א).

חפשתי ומצאתי כדברים האלה: "זהו המדרגה היותר גדולה להיות דבוק בה' תמיד, ובכל זאת באותה שעה לנהל עדת ה' צאן קדשים, גם בעניני עוה"ז, ולאו כל מנהיג ורועה יזכה לזה, כאשר יעסוק בעניני עוה"ז להיות בכל זאת במדרגה העליונה בתכלית הדביקות".

ובזה - ממשיך החתם סופר - יש לפרש הפסוק, וראה כל העם אשר אתה בקרבו - שאתה "ביניהם" תמיד, עי"ז יראו ויבינו את מעשה ה' כי נורא הוא.

ויעקב אבינו בשובו מלבן אמר לו המלאך, "כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל" - לאמור היה יעקב דבוק בה', גם בעת שהיה עסוק עם אנשים, ולא ירד ממדרגתו ונשאר בחיר האבות שצורתו חקוקה תחת כסא הכבוד, בני חת שבחו את אברהם במדרגה היותר גדולה באמרם אליו "נשיא אלקים אתה בתוכינו" - הגם שאתה מעורב עם הבריות ועוסק בדבריהם, מ"מ נתעלית להיות גם נשיא אלקים וזה, נשיא אלקים אתה "בתוכנו" - הגם שאתה בתוכנו.

"ודיבר ה' עם משה פנים אל פנים ושב אל המחנה" - כל זה היה ברגע אחד, ד' דיבר עמו ושיבתו אל המחנה, כולו בחד דרגא, ולא היה צריך הבדל והכנה בינתיים.

"איש כזה - מסיים מרן חתם סופר - נאה לו להיות מנהיג ורועה נאמן"! עכ"ל החתם סופר.

הגדרתו הקולעת של החתם סופר הולמת את דמותו וקומתו של מרן זיע"א, דבוק בה' מבואו לעולם - י"ח טבת תרמ"ז - עד צאתו מעולמו - כ"ו אב תשל"ט - ובעת ובעונה אחת "וראה כל העם אתה בקרבו", מנהיג את דורו, מלמד תורת חיים לגדולים ולקטנים מזדקק לכל נושא הנוגע לשמירת התורה וגדריה, מתפלל לה' בחזקה על כל צרה שלא תבוא ידו פשוטה לכל לב שבור ומר נפש, ועינו פקוחה על כל המתרחש ומתהוה בקרב כל שבטי ישראל ברחבי תבל, ואור השפעתו זורחת בכל פינות העולם, ואין לך קיבוץ או קהלה במלוא העולם שלא קרנה עליהם אור תורתו והדרכתו של אדונינו מרן הקדוש זיע"א, ואף אלה שעיניהם טחו מראות את קרני הודו, אלה שלא זכו להתחמם לאורו, גם עליהם זרחה שמש גבורתו, ומתחת להכרתם ניזוני מאוד גנוז זה, אין נסתר מחממתו...

(עולמות שחרבו)

המגיד מראשית

בימים האחרונים בטרם שניצל רבינו, דאג רבינו לכל בני המחנה ונתן לכל אחד ואחד הוראות ברורות איך לסדר את כל הזקנים והחולים וכדו' שהיו שם, כדי שיהיו מוכנים לצאת משם בבוא העת, וכה מתאר לנו הרה"ג רבי בן ציון יאקאבאוויטש ז"ל בספרו הנפלא זכור ימות עולם:

הנה גר בעירינו (בני ברק) **יהודי חשוב אחד אשר מוצאו מק"ק וועדבוי** (במדינת פלאוואקיי) **הוא תלמיד האמן של הגאוה"צ המפורסם רבי יצחק וויים זצ"ל הי"ד אב"ד דשם, שמו של יהודי זה ר' יעקב מ. ועד היום לא הכרתיו כי הוא איש צנוע, והיום** (כ"ג כסלו) **הכרתיו עפ"י סיבה. גם יהודי חשוב זה היה עם משפחתו** (ילדים קטנים) **במחנה, בהיותו איש מסודר הטילו עליו את החזקת נקיון החצר שלא יראה ולא ימצא אפי' בדל של סיגאריי והוא שמר על זה, כי אם ימצא המפקד הרשע ימ"ש לכלוך הכי קטן היה ח"ו אחת דתו. רבינו ז"ע באופן כללי בכל בוקר מוקדם מאוד עשה טיול במחנה ובימים האחרונים שלפני השיחרור הצטרף אל הטיול ד"ר פישער והוא בתוד קרבתו אל המארגן של 'רכבת ההצלה' היה מנהל המחנה מטעם היהודים. ר' יעקב הנ"ל בידו כלי הנקיון הולך אחריהם**

סיפר הרה"ח ר' מרדכי בלויא ז"ל שלפני הרבה שנים זכה ובא בנסיעה מירושלים עיה"ק ביחד עם האי גאון אדיר שכל רז לא אניס ליה ה"ה מוהר"ר דוד יונגרייז זצ"ל, ובא אז לכינוס וסעודת כ"א כסליו שחגגו אז כאן בבני ברק, ובדרך דיברו הרבה על גודל הנס וכוחו של אותו צדיק יסוד עולם, וכשהיגעו לכאן לפני שירד מהמכונית אמר להשומעים הנה אגיד לכם דבר אחד בענין זה, שהבה"ח שהיה שמו ר' יואל סירקיש ז"ל, והיינו שר' יואל (הב"ח) **מקשה קושיא למה כהיום לא ממשיכים מה שנאמר בחז"ל** (עיין מס' שבת דף נ"ו ע"א שמות רבה פט"ז) **על שמואל הנביא שהיה הולך ממדינה למדינה מעיר לעיר ומכפר לכפר וכו', להפיץ תורת ה', וללמד את בני ישראל המעשה אשר יעשון ולעוררם לילך בדרך הטוב והישר וכדו', ולמה אינם נוהגין כן היום,** (אולי י"ל כוונתו היה לדברי הב"ח בטוחהו"מ סי' ט' סעי' ח' בסוף דבריו במש"כ מיהו האידנא וכו' עיי"ש)

אמת שהר' יואל !! מתרץ תירוץ טוב לפי שיטתו, אבל אותו ר' יואל טייטלבוים !! סאטמערער רב תירוץ טוב יותר דהיינו שבאמת כך עשה הלכה למעשה שהלך ונסע מעיר לעיר ומכפר לכפר להפיץ תורת ה' ולחזק בני ישראל השבורים והרצוצים ולעוררם לתשובה שלימה ולהכניסם תחת כנפי השכינה וכדו', וכך בכוחות עצומות לימוד את עם ישראל פסקיו והוראותיו בכל דברים הנחוצים השייכים לבתי בני ישראל להנהיג את ביתם, ועי"ז ידעו והכירו איך לעשות לנהל את ביתם כבית יהודי כשר וצנוע, הנה ניצוץ אחד יוצא מפיו דרשה אחד שאמר בהתלהבות אש, תורה אחד שאמר בשלש סעודות, התעוררות אחד ביום הושענא רבא, תפלה אחד שמע ישראל אחד יוצא ושורף כל אלופי עשו שעמדו במלחמה כבידה נגד בני ישראל הכשרים שומרי תו"מ, וחצץ בעדם שלא יכנסו הדיעות כוזבות בתוך לבות בני ישראל ולא לטמטמם מוחות עם ישראל בטומאתם הנורא רח"ל, ובפרט לאלה יושבי ארצינו הק' אשר הם היו בראש המלחמה בשורה ראשונה שסבלו הרבה והיה קשה מאד לעמוד מנגד כל המסיתים והמדיחים אלה אשר לחמו נגד יראים ושלמים כידוע מכל השנים, אשר ערכו מערכות כבידות בעניינים אלו וביסודות הדת ובשיטה הק' אשר בזה הצליח כ"כ להעמיד חיילים נאמנים ללחום נגדם ולהחזיק מעמדם להמשיך בדרך האבות.**

כי מאד רוצה לשמוע מה נושא השיחה, וזה הדבר אשר שמע, רביה"ק אומר בפשטות גדולה למנהל הנ"ל ש"תוך זמן קצר מאד נצא מהמחנה". הלה משיב "זה לא יתכן, כי אם כן נבון הדבר הלא הוא צריך להיות ראשון שיודע מזה ולו אין שום ידיעה", רבינו לא הגיב אלא הסיב את השיחה לענין אחר.

ויהי ממחרת שוב שנית מצטרף הנ"ל אל רבינו, והתייחס למה שאמר רבינו אתמול, ושואל בתמיה "מאיפה יודע הרבי, כי לו עדיין אין שום ידיעה, הכי הרבי 'חלם חלום"?. רבינו משיב בפשטות "לא כי אין זה חלום אלא זה הדבר אשר אמרתי יהיה בעזהש"ת מציאות, והדבר קרוב מאדי. הנ"ל מתרגש ושואל "א"כ מה עלינו לעשות?" משיב רבינו "צריך להתארגן מיד שאפי' חולה אחד לא ישאר במחנה כי הרשעים ימ"ש יכולים להודיע על השיחרור ויאמרו שתוך שעה או שעתיים נהיה כולנו מוכנים, ואם לא נתארגן מראש יהיה בהלה זה פונה לכאן וזה פונה לכאן, והחולים המדותקים למיטתם עלולים ח"ו להשאר, הלא הצעירים במחנה הם נתמנו לשוטרי המחנה בכדי להחזיק ולשמור על הסדרים, ע"כ כל שוטר יקח על עצמו חולה אחד, וזאת כבר מעכשיו, וכאו"א יגש לאותו חולה שקיבל על עצמו ויגיד לו ממה המדובר" זו חדא.

עוד זאת אמר רבינו 'שיעבירו קול במחנה שמעתה לא יכבסו הנשים בגדיהם רק דברים קטנים הצריכים מאד כי יש לחשוש שכאשר יכריזו על השיחרור יהיו נשים שיתחילו לטפל בבגדים הכבוסים כי עלול שיאחרו את השעה וישארו במחנה ואח"כ סופם מי ישודנו'.

ר' יעקב מספר שהוראות הללו היה בעיני כולם פלא, אבל כל ההוראות נתמלא בקפדנות ובזריזות יוצא מן הכלל, ואכן זמן קצר אחר זה (ר' יעקב לא זוכר בדיוק, אבל נדמה לו שהשיחרור היה עוד באותו יום) **הכריזו הרשעים ימ"ש את קול "השיחרור" בצירוף פקודה שתוך שעה או שעתיים יהיה כל אחד ואחת מוכן לנסיעה, ולא יאוחר.**

לשומר אוהביו בדין

גם עובדה זו תעיד על ידיעתו הברורה של רבינו על שיחרורו הקרב ובא שסיפר הרה"ח ר' ליפא פישער מעיר בארא פארק יע"א עובדא נוראה בגודל זהירות רבינו אף גם בימי שנות הזעם בתוך החשכות הגדול אשר גם שם מסר רבינו זי"ע את נפשו על קוצו של יו"ד ודייקא באותה חשכות נוראה ראו את האור כי טוב האיך שנתקיימה במילואה הבטחת חז"ל "אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים".

אחד מהדברים אשר נזהר רבינו היה בענין האכילה והשתי' היתה על חליבת הפרה שיהיה כדת וכדין עפ"י ההלכה, וע"כ סידרו שבכל יום יעמוד יהודי אצל חליבת הפרה כדי שיהיה עבור רבינו חלב ישראל, וככה נמשך הדבר כמעט עד סוף הזמן שרבינו ישב בעמק הבכא, עד שביום מן הימים צוה ראש המחנה שמהיום והלאה לא יעמוד שום יהודי אצל חליבת הפרה כשהשמועה הגיע לאזני רבינו, ענה ואמר שמהיום והלאה לא ישתה עוד חלב, הרבנית הצדקנית ע"ה כששמעה זאת, דאגה עלתה בלבה בידעה שהחלב הוא הדבר היחידי אשר מחזיק את רבינו בחיים חיותו, כי לא הכניס שום דבר בפיו מחשש כשרות ועכשיו כשיפסיק רבינו בשתיית החלב הרי נשקפת ח"ו סכנה גדולה לחייו.

כשראתה הרבנית ע"ה את החלטתו של רבינו זי"ע גמרה אומר להושיב בי"ד מיוחד, וקראה את רבינו לדין תורה בתביעה וטענה שהוא מסכן את חייו בכך שאינו רוצה לשתות החלב, כראב"ד שימש אז הגה"צ רבי יונתן שטייף זצ"ל אשר היה ביחד עם רבינו זי"ע בהלאגער, לאחר מו"מ מצד רבינו וצד הרבנית ע"ה יצא הפס"ד לטובת הרבנית ע"ה והבי"ד חייבו את רבינו שהוא מחויב לשתות מן החלב, אפילו כשיהודי אינו עומד שם בשעת החליבה כי יש סכנה בדבר, ויהי כאשר יצא רבינו מהד"ת ענה ואמר שהלכה פסוקה היא שדין תורה מחוייבים לצייית עד עבור שלושים יום, ולאחרשלושים יום אם לא ימצאו חלב אחר או אז יקיים פסק בי"ד וישתה מן אותה החלב.

ולפלא ראו אז כי מאמר חז"ל "אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים" התקיימה במילואה, והמסבב כל הסיבות סיבב אשר יום השלושים חל ביום כ"א כסליו תש"ה יום בו ניצל רבינו מגיא ההריגה, ורביה"ק צוה להמשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי זי"ל שיקח אתו עמו אל רכבת ההצלה מהחלב, כדי שאם יעבור יום

לא השבית לנו גואל

בתקופתינו אנו ימי הרת עולם אימה וחשיכה גדולה נפלה עלינו כי בעוונות נתקיים בנו ואנכי הסתר אסתיר וגו' צוררי ואויבי ה' וישראל העלו על אש מוקדה העידית שבעידית מכנסת ישראל (לא תקפ"ץ) נאלמנו דומי' החשנו מטוב וכאבנו נעכר ואיחלה לאור ויבוא אופל בקום עלינו מלכותא בלא תגא ויאמר לא' סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו ודין גרמא דנזיקין כי כמעט פסקה אמונה מישראל כי משנאיך ה' נשאו ראש נכרים מקרקרים בהיכלו נרכים משתעבדים בבניו ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתי', ומקוים לאור ואין, עלינו לשבח לאדון הכל כי לא יטוש ה' עמו ולא השבית גואל מישראל זרח בחושך אור לישרים הארץ האירה מכבודו של אור מופלא רום מעלה בהשאירו לנו אור פינת יקרת אחד המיוחד מהצדיקים שבדורות הקודמים ז"ל ה"ה קדוש ישראל ותפארתו איש אלקים קדוש הגאון הא'לוקי מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע והגאב"ד דפיעה"ק ת"ו הוא האדם הגדול בענקים, המלאך המושיע אשר גנון והציל הדור בפעולת צדיק לחיים, בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי' הוא הקדוש ככרכא דכולי' בי' הורה והדריך העם הקדוש אשר תרועת מלך בו איזה דרך ישכון אור בהשרשת האמונה והצרופה בה' וביעודי הנביאים, ואורו באור נוגה הולך ואור עד נכון היום, שירו לו זמרו שיחו בכל נפלאותיו, חיובא רמיא עלינו כי יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, ולומר בכל יום ברוך ה' יום יום ולהתבונן היטב במה רבו מעשיך ה', בהחסד הגדול שעשה עמנו ה' נסים, המתחסד יתברך שמו ויתעלה אשר בגודל אהבתו יתברך לבני בחוניו יפרח בימיו צדיק אור האורות משרידי בני היכלא של רבותה"ק נבג"מ, ששימש כמגדל אור להנצל מפח יוקשים פגמי הזמן וללכת באורח לצדיק מישרים ישר מעגלי צדק תפלס, רבינו הקדוש זי"ע בגאון עחו ריבה וקיבץ פעלים לתורה, דן ידין עמו כהלכתא בטעמא רוחא לבסומי, נחית לעומקא דדינא ודן דין אמת דינא רבתא וזוטא, ושבחוהו רבנן ורוממהו על גפי מרומי קרת בחילא לאורייתא בהלכות גדולות בכל מקצועות התורה, וכל העם ענו אחריו מקודש, ואחרי החורבן הנורא זכה לעמו גבור כארי לקומם מזבח ה' ההרוס בהקימו מחדש ג' עמודי עולם, תורה עבודה גמ"ח, בבנותו מהמסד ועד הטפחות יהדות חרדית עולמית לשם ולתפארת ולתהלה מבוססת במסודות תורה וחסד, ועתירה בנכסי צאן ברזל במעשה צדקה להפליא כנודע בשערים.

(הגאון בעל מנחת יצחק זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו
בהסכמתו לס' מושיעין של ישראל)

השלושים ישתה מהחלב כדי לקיים פסק בי"ד ולפלא שהגיעו עוד לפני שנגמר יום השלושים, ומרן זי"ע לא היה צריך עוד לשתות החלב.

חסיד כהלכה

וכן מצינו שרבינו הבטיח הבטחות ברורות שעתידין להתקיים לאחר השיחרור, שמסופר שגם בעמק הבכא לא רצה רבינו לוותר על מנהג ישראל לטבול פרוסת המוציא בדבש בראש השנה, ואחרי חיפוש רב עלה בידי המשב"ק למצוא איש אחד שהיה בידו קנקן דבש, והיה מוכן לתתן במתנה לרבינו, אולם דרישה אחת היה בפיו שאחרי שבעזהשי"ת יעזור הקב"ה וינצלו מגיא ההריגה יעניק לו רבינו בתורת מתנה את כובעו, וסיפר בעל העובדא הנ"ל שכמה חדשים אחרי שחרורו של רבינו בא אליו המשב"ק ר' יוסף אשכנזי להחזיר את החוב הכובע כתמורה על הדבש שנתן לרבינו על ר"ה.

נגילה ונשמח"ה בו - שמחה נצחית

על זאת השמחה שנתאספו יחד ליתן שבח והודאה לשי"ת על הצלת רבינו הקדוש זו היא שמחה אמיתית ונוכל לומר באמת זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, וכמו שמפרש המדרש נגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו שרק זה היא שמחה באמת ששומחים בו בתורתו בו ביראתו, שידוע שתיבת זה בכל מקום למעוטי, והיא למעט שזלת זה אין נקרא שמחה וכו'.

ומובן היטב בזה ששמחה עם המדינה אין זה שמחה, ולשמחה מה זו עושה שאדרבה הם נגד התורה הקדושה, ומנין שיש לו שייכות עם המדינה אינו מנין, רק זאת היא השמחה האמיתית ומנין שחשוב מנין מי שיש לו שייכות עם שיטתו הקדושה והברורה של רבינו הקדוש זולת זאת קשר של רשעים אינם מן המנין שזה יכולים להגיד כל אחד ואחד וידוע ומפורסם לכל מסוף העולם ועד קצהו שהצלת רבינו הקדוש שניצל ברוב רחמיו וחסדיו בעזהשי"ת זה הצלה לכל כלל ישראל והצלה להתורה הקדושה שלכל בני ישראל הי' אור במושבתם ע"י אור התורה הקדושה והכניס אותנו תחת כנפי השכינה אחר החורבן הנורא שעשו הרשעים ימ"ש וזכרם והעולם הי' חושך עד שבא רבינו הקדוש והאיר העולם במוסדות התורה אשר העמיד בכל קצוי תבל הישיבות והת"ת שהעמיד עד דרך ישראל סבא, כפי שיטתו הקדושה והברורה וע"כ היא השמחה האמיתית שנגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו.

ע"כ כמה אנו צריכים לשמוח וליתן שבח והודי' להשי"ת על הצלת רבינו הקדוש וזה הוא שמחה נצחיות שזה מורה הלשון שמחה וכמו שמפרש הישמח משה ז"ל החילוק בין ששון לשמחה ששון יתפרש על שמחת ארעי וזמניות אבל שמחה יתפרש על שמחה נצחיות לכן בשמחתינו יכולים לומר זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, שהרי הוא שמחה נצחיות כיון שאנו שמחים בו בתורתו בו ביראתו שהוא הדריך אותנו והאיר אותנו ואת כל העולם כולו בשיטתו הקדושה והברורה למען לא ניפול ח"ו בדעות שוא וכזביות של המדינה ושלא יהי' לנו שום שייכות ונגיעה עמהם ולהתרחק מהם ומשמחתם, ששמחתם היא שמחת שקר והוללת שרואים את זה בחוש כעת שצריכים רחמי שמים להנצל כי מרשעים יצא רשע, ממילא לא יכול להיות שמחה אמיתית מהם רק שמחה של תורה הקדושה היא השמחה אמיתי ולא יותר, כמו שאמרנו שזה הוא מיעוט שרק זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, היא השמחה האמיתית ושמחה נצחיות שנגילה ונשמחה בו בתורתו בו ביראתו.

(כ"ק בעל עטרת יהושע זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו)

שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם

סיפר אחד מאנ"ש בעיר בני ברק עובדה ששמע מפי בעל המעשה. שהיה לו בית חרושת באונגארין לעשיית נרות. ובכל ערב חנוכה היה סובב והולך לצדיקי הדור בערי אונגארן, גאליציע ורומעניא, והיה מביא להם מנחת ביכורים שמונה נרות משעוה שידליקו בהם בלילות חנוכה ויעמידו אותם לשמש להנרות

היה זה בתחילת ימי הזעם כאשר פרצה המלחמה הנוראה, וריח השריפות כבר נתנה אותותיה, אבל היהודי הלז מסר נפשו להביא הנרות להרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע לעיר פעסט והרה"ק מבעלזא בירך אותו בברכה ארוכה שלא כדרכו בקודש. משם נסע לרבינו הקוה"ט זי"ע לעיר סאטמאר.

ויהי כאשר נכנס לרבינו ובידיו הנרות על ימי החנוכה נעמד רבינו בהתרגשות ובירך אותו באותה ברכה ארוכה אשר שמע בפעסט מפי הרה"ק מבעלזא זי"ע ויהי לפלא.

היהודי הנ"ל עבר בשלום את ימי הזעם וניצל מתחת ציפרני הנאצים הרשעים וברכותם של הני צדיקי הדור התקיים במילואן. וממשיך לספר כי בשנת תשנ"ה הגיע אותו יהודי לירושלים להתברך מפי כ"ק הגה"צ גאב"ד ירושלים רמ"א פריינד זצ"ל. ויהי כאשר לקח הגאב"ד ז"ל את הקוויטל מידיו ענה ואמר לו בלה"ק: "וואס קומסטו צו מיר נאך א ברכה, דו האסט דאך צוויי צדיקים וואס באגלייטן דיר א גאנצן לעבן".

ניבא וידע מה ניבא

וכן סיפרה האשה החשובה מרת ר. רובינפעלד מהעיר ציריך, שהיתה יחד עם רבינו במחנה בערגן בעלזן, שרבינו הבטיח לה בהבטחה גמורה שתצא לחפשי, ונעתיק לשונה מה שכתבה לזכרון בקונטרס "זכרונותי מהעבר":

לאחר משא ומתן ממושך, ושוחד עצום, שהנאצים קבלו משווייץ, היו אלה מוכנים לשחרר את הקבוצה שלנו, לשווייץ. זו היתה הרכבת הראשונה במשלוח המפורסם של קסטנר, שחדר לבסוף להיסטוריה. היו שני משלוחים, בראשית נסעו 350 איש שהנאצים בחרו, ונסעו ברכבת לכיוון שווייץ. יום אחד נקראנו כולנו ומפקד המחנה הקריא לנו מרשימה את שמות האנשים, לפי סדר אלף בית שעומדים לבצע את הנסיעה. הייתי בטוחה שלא אמצא בין המאושרים הללו. הייתי צריכה הרי לשמור על שני הילדים. מה יקרה ליצחק באב"ד בלעדי? לפתע שמעתי לקרוא בשמי.

אנו שנבחרנו היינו צריכים לעמוד בצד אחד ואחר כך הודיעו, "מי שקרוב משפחה לפרוידיגר שיצא מהשורה". שמתי לב שכל הקרובים שלי זזו מעט הצידה דודי פנחס י. בלאו, בנות דודותיו שרייבר ואולמן. ואז נעמדתי גם אני לידם היינו בערך 10 בני אדם. המפקד צרח בקולי קולות: "אתם עשרה בני אדם תפגרו עוד היום בברגן בלזן". הוא רצה באיום זה להתנקם ממישהו, אבל אינני זוכרת את הפרטים.

באותו יום הבאתי לרבי שלש או ארבע פרוסות לחם, שנשארה ממנת החולים. "כבוד הרב, מחר כבר לא אוכל לדאבוני להביא לכבודו יותר לחם. הנאצי אומר שאנחנו נמות עוד היום "לא" ענה הרבי בצורה מוחלטת ביותר, "אף אחד לא ימות היום, ואת תסעי מחר". חשבתי בלבי, הרבי מבולבל לחלוטין. הלכתי נרגשת לרבנית ואמרתי לה: אוי מסכן, הוא אינו יודע מה שהוא אומר".

הרבנית נזפה בי ואמרה: "מה, הוא אינו יודע מה שהוא אומר? זה מה שאומרים אם הרבי אומר" הוא יודע היטב, את מה שהוא אומר". כאמור לא היה לי כל מושג, מה משמעות של רבי, צדיק, וקדוש, ואלו נסים יכולים להתרחש בזכותם, בעזרת ה' יתברך.

בלילה דפקו על חלון הצריף שלנו, גם הפרוידיגרים היו אצלנו. הייתי בטוחה שעכשיו באים לקחת אותנו לגרדום. המפקח בא ואמר, רויזה פירסט (רובינפעלד כהיום): "ארזי את חפציך, והתיצבי מחר בבוקר בשעה שש במקום חלוקת הלחם. הייתי היחידה מהקבוצה שלנו, שהלכה עם המשלוח הזה, האחרונים הלכו מאוחר יותר. אחד לא זכה לחיות הוא נפטר. אני משוכנעת, שלא הייתי מסוגלת לשאת יותר את העינויים. הייתי בסוף כוחותי. בכן הייתי רק מספר חדשים בברגן בלזן. מאחרי שבועות עד אלול תש"ד.

בבוקר קבלנו בחלוקת הלחם יותר מאשר חלוקה רגילה. זה היה אמור להספיק לארבעת הימים, שבהם נהיה בנסיעה לשווייץ. לאור זאת הלכתי מיד לרבי, כדי להפרד ממנו.

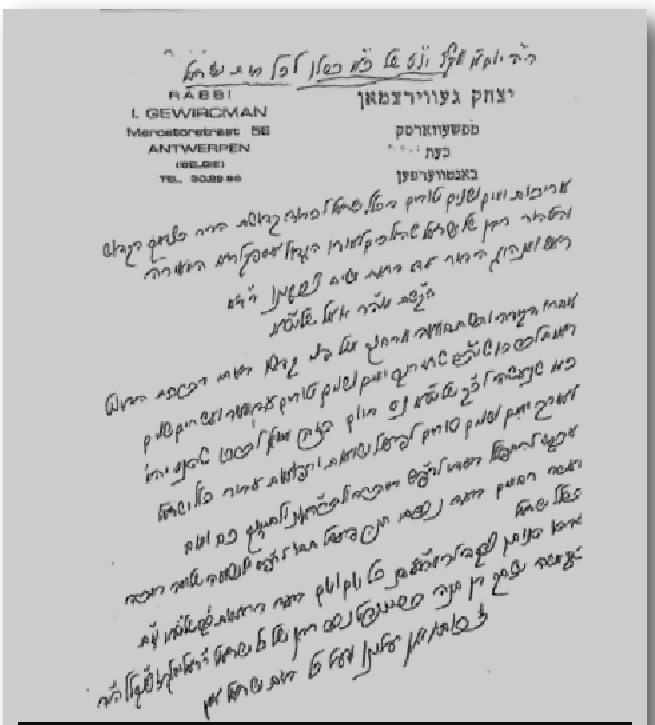

מכתב קודש ששלח הגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע למרן רבינו הק' זי"ע ביום כ"א כסלו, ובראש המכתב כותב **"ב"ה יום א' מקץ יו"ט של כ"א כסלו לכל בית ישראל"** ובתוך הדברים ג"כ מדבר מסגולת יום הגדול שנעשו בו נסים אשר הוא מסוגל לברכה להשפיע נסים לישראל בכל שנה ושנה

בסיועתא דשמיא

פאר דיין מורה הוראה

וועץ דיינע קינדער

Chamedia & SDR.ORG.IL

בימי החנוכה כולנו
מביעים את ההערכה
ומבטאים את ההוקרה
והותמים שותפות מלאה
עם הרבנים היושבים על
מדין, ע"י קרן התורה

תמכין דאורייתא

בנשיאות כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א

וזובין לברכה המשולשת

ההכטחה הקדושה

'האי מאן דרחים רבנן
הוי ליה בנין רבנן'
ובפרט בעצם ימי החנוכה
כאשר כולנו מעתירים 'ויהיו
זרעי וזרע זרעי'

המטבע הברוכה

מעות חנוכה מבורכות
מאת כ"ק
מרן הגאב"ד שליט"א
להתברך בבנים
צדיקים ויראי ה'

ההזכרה הנדירה

ויקרת המציאות בעצם
היום המסוגל
זאת חנוכה
אצל מרן הגאב"ד שליט"א
בתפילה נדירה לזרע ברך ה'

כל ההשפעות ב 30 ש"ח לחודש משך 12 חודשים למען 'תמכין דאורייתא' להוקרת הרבנים

דברים חוצבים להבות אש בענין הצלת מרן רביה"ק זי"ע

מאת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע

חול המועד פסח שנת תש"ל לפ"ק

... נאך דער מלחמה וועט עס איז געשען דאס גרויסע אומגליק פאר'ן כלל ישראל, און אזוי פיל גדולי תורה וואס זענען דעמאלס געווען, א טייל זענען אוועק בדרך כל הארץ, און דאס רוב האט דער רשע אומגעברענגט, - זענען מיר געבליבן אזוי ארעם, אז עס איז נאך קיינמאל נישט געווען אזוינס, און פונקט אין אזא צייט, איידן זענען געווען אין די לאגערן אויף צרות, איז געשען מעשה שטן הצליח, עס איז געגרינדעט געווארן די מדינה אין ארץ ישראל.

עס איז באמת טאקע געווען א געוואלדיגע סכנה, דאס וואס די צדיקים און א דור פריער האבן פאראויס געזען, איז מקויים געווארן אויף אזא אופן אז מען האט זיך דאס נארנישט געקענט פארשטעלן, וועל דאס געשעט אין א צייט פון גדולי התורה ערליכע איידן און רוב איידן יראים ושלמים זענען דא, וואלט עס נישט געווען אזא גרויסע סכנה, אבער פונקט האט זיך דאס אויפגעשטעלט אין אזא צייט וועל דאס כלל ישראל איז געווען אזוי בשפלות ברוחניות ובגשמיות בשפל המצב פונקט אין אזא צייט איש געשען אזא גרויסער נסיון, וואס דער שטן האט באקומען א כח אויפצושטעלן א מלוכה אין ארץ ישראל וועל איידן האן זיך דעקענט איינרעדן אז עס איז ח"ו עפעס א ישועה און עס וועט העלפן.

איז טאקע געווען דעמאלס א געוואלדיגער עת צרה היא ליעקב, אבער דעמאלס איז געשען דאס גרויסע נס, אזוי ווי דער חתם סופר ז"ל זאגט פשט אין דעם וואס מיר זאגן ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו, פרעגט ער, אז מ'זאגט ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, פאסט זיך דאס אויף דעם צו זאגן הוא יפתח לבנו בתורתו, ווייל אויף דעם וואס דער אויבערשטער האט אונז געגעבן א תורת אמת פאסט מתפלל צו זיין אז ער זאל עפענען אונזער הערצער בתורתו, וואס קומט אבער אריין דער וחיי עולם נטע בתוכנו אינצווישן.

זאגט דער חתם סופר ז"ל אזוי, ונתן לנו תורת אמת, דער אויבערשטער האט אונז טאקע געגעבן א תורת אמת, אבער מיר וויסן דאך וויפיל מאל איז שוין פארגעקומען אז מען האט משנה געווען די תורה און מען האט מגלה געווען בתורה פנים שלא כהלכה, און מ'האט אויף דעם געזאגט אז דאס איז דרך התורה, - וויער איז דער וואס קען זאגן וועלכעס עס איז די ריכטיגקייט פון דרך התורה, דאס זענען די צדיקים פונעם דור, וואס באלייבטן די אויגן פון איידן אז מ'זאל נישט איריינפאלן אין דרך השקר, איז דאך לפי זה נאך נישט געווען וואס דער אייבערשטער האט אונז געגעבן תורת אמת, וויייל עס איז דאך דא און יעדן דור אזעלכע כופרים רשעים, וועלכע זענען מסלף דברי אלקים אמת, ר"ל, אויף דעם לויבן מיר דעם אויבערשטן, אז צו דעם וואס ער האט אונז געגעבן תורת אמת, האט ער אונז בכל דור ודור געגעבן צדיקים, וועלכע שטייען אויף דעם וואך, און זיי באלייבטן די אויגן פון די איידן, אז אין די תורת אמת זאל נישט איריינפאלן קיין שקר. פאר דעם זאגן מיר, ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, אבער דאס וואלט נאך נישט געווען גענוג געווען, נאר וחיי עולם נטע בתוכינו, ער האט אונז אנגעפלאנצט א צדיק יסוד עולם וואס ער פירט אונז, מיר זאלן קענען מקבל זיין און מיר זאלן קענען גיין אין דרך התורה, אין דעם תורת אמת וואס השי"ת האט אונז געגעבן.

יעצט אז עס קומט זיך צוזאמען איידן – בליעה"ר אלפים איידן – דארף מען דאנקען דעם בורא כל עולמים, שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, און וחיי עולם נטע בתוכנו וויייל מיר קענען זיך נישט מעלה זיין על הדעת וויאזוי עס וואלט ח"ו אוסיגעזען אן דעם.

טאקע פאר עטליכע און צוואנציג יאר, וועל עס איז געשען דער נסיון אויפ'ן כלל ישראל, עס איז אופיגעשטאנען א מלכות אין ארץ ישראל, אין אזא מצב ודור שפל בגשמיות ורחניות ווי פריער געזאגט, און זיי האבן געהאט אזא אפאראט דעמאלס, - היינט איז שוין דער ראש הכופרים בזוי ומשוקץ, גארנישט מיט גארנישט, עס האט זיך ארויסגעשעטעלט וואס ער איז, אבער פאר צוואנציג יאר וועל עס וואלט נישט געווען דער צדיק אמת, דער זה לעומת זה עשה אלקים – פונקט ווי ביי בלעם הרשע איז געווען משה רבינו – וועל נישט דאס, וואלט זיך דער ראש הכופרים ערקלערט פאר משיח און עס וואלטן געווען זייער א סאך נביאי השקר וואס וואלטן עס אנגענומען.

אבער דער אייבערשטער האט אונז געהאלפן, אז מיר האבן געהאט די זכי' אז "וחיי עולם נטע בתוכנו", מיר האבן געהאט וועל עס זאל אונז דערלייכטן די אויגן, ער זאל אונש וווייזן דעם חילווק פון דרך התוהו צום דרך הישר ודרך התורה, ממילא אז איידן קומן זיך צוזאמען, דארף מען דאנקען דעם בורא כל עולמים פאר זיין גרויסן חסד אז ביים דעם גרויסן חשכות וואס עס איז געווען, האט ער אונז איבערגעלאזט דעם גרויסן אור.

איך האב געהערט אמאל פון פעטער זאל מאריך ימים זיין, פארוואס דער רבינו גרשום הייסט מאור הגולה, עס איז דאך געווען בימיו נאך גדולים פון די ראשונים וואס הייסן נישט מאור הגולה, האט ער געזאגט בדרך מליצה, אז רבינו גרשום האט דאך געמאכט א תקנה אז מ'טאר נישט נעמען קיין שתי נשים, און ער האט אויך געמאכט א גזירה אז מ'טאר נישט גט'ן בעל כרחך, זענען דאס געווארן גרויסע תקנות, וואס דער רבינו גרשום

האט מתקן געווען פאר'ן כלל ישראל, ווייל מיר ווייסן דאך אז אין כמה דורות טרעפט זיך ל"ע אז אידן גייען אוועק פון דרך התורה ר"ל, ממילא קען דאך ווערן א קטרוג אויף כלל ישראל, אז דער אייבערשטער זאל אונז ח"ו פארטוישן מיט אן אנדער פאלק, השי"ת איז אבער שומר משמרתה של תורה, איז אז דער רבינו גרשום האט מתקן געווען אז מ'טאר נישט נעמען קיין שתי נשים און מ'טאר נישט מגרש זיין בעל כרחה, און אז מיר זענען די אידן, וואס השי"ת האט אונז מקדש געווען, און מיר ווילן זיך נישט גט'ן פון השי"ת, איז נישט קיין מציאות אז דער בורא כל עולמים זאל דאס טוען, ווייל דער רבינו גרשום האט דאך דאס געזאסן, פאר דעם הייסט רבינו גרשום "מאור הגולה", ווייל ער האט דערלייכט די אידן אין גלות אז מיר זענען געבליבן מקושר צו הקב"ה.

איז אזוי, דער בורא כל עולמים האט זיך טאקע נישט געקענט אפשיידן פון כלל ישראל, דאס איז זיכער, ווייל דאס אז דאך א חרם דרבינו גרשום, און הקב"ה איז דאך שומר משמרתה של תורה, פון דער אנדערע זייט איז אבער נישט געווען קיין גאראנטי אז אידן זאלן זיך נישט וועלן אפקערן ח"ו פון הקב"ה, כאטש עס שטייט כי לא תשכח מפי זרעו, אבער מיר ווייסן דאך אז די בחירה איז דאך חפשי, - מיר ווייסן דאך אז דער ראש הכופרים, הערצל ימח שמו וזכרו, האט דאס געוואלט, דאס איז געווען זיין ציל אפצושיידן כלל ישראל און זיי אפקערן פון השי"ת, דאס איז געווען זיין גאנצער ציל און שיטה, און דאס וואלט טאקע ח"ו גרינג געקענט פאסירן ביי דער גרינדונג פון דער מדינה.

דער בורא כל עולמים האט אונז אבער געהאלפן, אז מיר האבן געהאט דעם מאור הגולה, וואס ער איז נישט בלויז דער מאור הגולה, נאר דער מאיר פון גאנצן כלל ישראל, וואו זיי זענען, דורך אים ווייסן מיר און מיר פילן זיך זיכער אין דער אמונה אין דער הייליגער תורה, און אין ביאת המשיח, און אין אלע יעודי הנביאים.

האבן מיר צו פארדאנקען דעם בורא כל עולמים, אויף דעם גרויסן חסד וואס ער האט אונז געטאן, אז ער האט אונז איבערגעלאזט דעם מאור הגולה, וואס האט אונז גלייך געווייזן דעם וועג וויאזוי מ'זאל זיך פירן, - היינט, נאך צוואנצג יאר וואס עס שטייט די מלוכה, זענען דא א סאך אידן וואס זענען שוין וואס פאר א גרויסן אומגליק עס האט געברענגט פאר כלל ישראל, מ'זעט עס יעדן טאג, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, עס שטייען דארט צוויי מיליאן אידן אין א געוואלדיגע גרויסע סכנה בגשמיות, און אויך ברוחניות איז א פחד אז די ממשלה וועט ווייטער עוקר זיין יעדן זיק פון דת ישראל – אבער דער מאור הגולה האט דאס גלייך געשריגן נאך פון גאנץ אנפאנג, ווען אנדערע האבן דאס נאך נישט פארשטאנען.

אויך פאר 10 יאר ווען ס'איז ארויסגעקומען דער ויואל משה, האט מען דעמאלס נאך נישט געקענט פארשטיין וואס דאס איז אזיינס, וואס מיט אזא מסירות נפש און ווייטאג מ'זעט אין יעדע שורה און אין יעדן אות וואס ס'איז דארט געשריבן, היינט נאך צוואנציג יאר פון דער הקמת המדינה זעט מען וואס פאר א רוח הקודש עס ליגט אין דעם ספר.

עס איז באקאנט וואס דער צאנזער זיידע שרייבט אין א תשובה אין דברי חיים (יו"ד סימן ק"ה), עס איז געווען א שאלה אויף א מלמד וואס האט געזאגט אויפ'ן אור החיים הקדוש, אז עס איז נישט געשריבן מיט רוח הקודש, פרעגט מען אן צי דער מלמד איז אן אפיקורס, צי נישט, זאגט דער זיידע ז"ל אז ער איז אן אפיקורס גמור, ברענגט ער די גמרא פון בבא בתרא (י"ב ע"א) מיום שחרב בית המקדש אף על פי שניטלה נבואה מן הנביאים, לא נטלה מן החכמים, די גמרא ברענגט דארט כמה ראיות, מ'זעט אז צדיקים וחכמים, ערליכע אידן האבן רוח הקודש, זאגט דער זיידע ז"ל, מ'זאל נישט מיינען אז נאר אין די דורות הקודמים האט מען געהאט רוח הקודש, נאר שפעטער אויך.

ווי מיר ווייסן טאקע אז הופיעה רוח הקודש בבית המדרש, ווי דער ראב"ד זאגט דאס אליין אויף זיך, ביים רמב"ם איז אויך געווען רוח הקודש, ביים רא"ש אין אויך געווען רוח הקודש, ביים בעל שם טוב הקדוש, איז אויך געווען רוח הקודש, דער לובלינער איז אויך געווען א חוזה, און אזוי ווייטער, דער דברי חיים פירט דאס אויס, אז בימינו אין אונזערע טעג איז יעדער מחבר וואס איז מכוין לאמיתה של תורה, ער איז זיך מייגע בתורה מיט יראת שמים, ער איז מחבר א ספר, דאס איז רוח הקודש בימינו איז אויך דא רוח הקודש.

וואלטן מיר געקענט מיינען אז דאס וואס דער דברי חיים זאגט, אז אויך בימיו איז געווען רוח הקודש, איז אויך נאר בימיו, אבער דער אמת איז, אז מיר זענען רוח הקודש אויך בימינו, דער וואס קוקט אריין אין ספר ויואל משה זעט ממש ווי יעדעס ווארט איז רוח הקודש אינגאנצן, ווייל ווער עס קוקט אריין מיט אמת'ע אויגן, קען זען ווי ממש יעדעס ווארט איז רוח הקודש, זייט עס איז ארויסגעקומען דאס ספר איז שוין דא מער ווי צען יאר, און זייט דעמאלס איז שוין געשען פארשידענע שינויים, - זייט דעמאלס איז שוין אויך גרעסער דער כח פון די סטרא אחרא, זיי האבן אריינבאקומען די מערת המכפלה, כותל מערבי און קבר רחל, וואס מען זעט ערשט יעצט ווי די סטרא אחרא ווערט אלץ שטארקער און גרעסער.

מיר האפן נאר, אז דער ערליכער איד, דער צדיק פון דעם דור, וואס דאס איז דער פעטער זאל מאריך ימים זיין, וואס עס טוט אים אזוי ווייי און ער איז אזוי מתפלל אויפ'ן צער פון כלל ישראל, און ער בעט אז די מדינה זאל בטל ווערן אויף אזא אויפן אז עס זאל חלילה נישט שאדן פאר קיין שום אידן,עס זאל בטל ווערן נאר דורך השי"ת אליין, דורך די גאולה שלימה, אזוי ווי ער ברענגט אין די הקדמה, - די תפלות וועלן אוודאי נתקבל ווערן, און דער בורא כל עולמים וועט אונז העלפן, אז אזוי ווי מיר האבן געזען דעם גרויסן שפלות און עלבון התורה, וועלן מיר אויך די זכיה האבן צו זען טאקע דעם התרוממות פון כלל ישראל, און פון די תורה הקדושה, אין דער בורא כל עולמים וועט אונז העלפן אז מיר וועלן זוכה זיין צו גיין מיט'ן פעטער בראשינו אקעגן משיח צדקינו בב"א.

י"ט כסלו | הכנה לחנוכה

לקט מדברי קודש מפי צדיק וקדוש עלי' מגיד קדושת הימים וסגולתם

אחרי ראותי כל אלה שאלתי ליל י"ט כסלו אם התשובה הנ"ל באו אל פי מאת ה' והדברים נאצלו מרוח הקודש, ויש בהם תועלת או טוב להסתירם ולהעלימם, ועל זה השיבו לו: תדע כי באמת היה דבר ה' והדברים עתיקים עתיק יומיא אמרן "והיום יום בשורה", והכינו עד אור הבוקר, ואחר שעה השיבו לו עוד.

(שו"ת מן השמים לרבינו יעקב מקורביל מבעלי התוספות, היה רגיל לשאול שאלות מן השמים והשיבו לו, וביו"ט כסלו שאל א' השאלות ובתשובה שקיבל נאמר 'והיום יום בשורה')

◆◆◆

ביום י"ט כסלו ברייסין ובכמה מקומות אין אומרים בו תחינה ונוהגים בו שמחה", הנה בשו"ת מן השמים להק' מהר"י מקורביל (מבעלי התוספות) שתחת ידי כתב בתשובה סימן ה', ששאל מן השמים ליל ג' י"ט לחודש כסלו וכו' והשיבו בזה"ל: באמת היה דבר ה' והדברים עתיקים עתיק יומיא אמרן "והיום יום בשורה", עכ"ל, ובכל השו"ת לא ראיתי שיכתוב באיזה לילה שאל, ודווקא בזה כתב ששאל י"ט כסלו, והשיבו לו "היום יום בשורה" וד"ל, גם ביום זה הוא ההילולא דרבינו הק' מוהרד"ב זצללה"ה ממעזריטש, ועיין לעיל (סי' יב סעי' ד) מה שכתבתי אשר ביום יא"צ של צדיק אין אומרים בו תחינה, גם בו יצא בו תלמידו רבינו הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי מבית האסורים, והיה טובה כללית כידוע, ועי' באגרת הקודש של הרב זצללה"ה.

(משמרת שלום להרה"ק רבי שלום מקוידינוב זי"ע (בהדרת שלום מהדורא בתרא הוספה לסי' מז. יצויין שגם בס' סט כתב זמן השאלה "ליל כ"ט באלול שנת תתקס"ג"))

◆◆◆

פע"א כשבא הבעל התניא להמגיד, סיפר לו ר' זושא שרבם אמר לו ליכתוב אליו הגאון שלי, נתעלף הבעל התניא, ונחלש מאד, ונפל למשכב, והחברייא קדישא פחדו לספר לרבם המגיד מה שקרה עם הבעל התניא, ורצו לעשות בעצמם איזה פדיון, אבל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע אמר שמוכרחים לספר לרבם, ונכנסו התלמידים וספרו לו מה שקרה, אמר בזה"ל: וד' העלים ממנו, הוא יש לו הרגשה כבן, אני נחשבתי כבן אצל הרבי שלי והוא נחשב כבן אצלי, ולא הבינו התלמידים את הדברים, כעבור שנה כמה ימים לפני פטירתו של המגיד אמר המגיד לתלמידיו מה שאתם מרגישים עכשיו כבר הרגיש ר' זלמן לפני שנה, לפני הסתלקותו לקח המגיד את ידיו של הבעל התניא ואמר: י"ט כסלו הוא יום הגאולה שלנו, ואכן בי"ט כסלו נפטר המגיד, ובי"ט כסלו אחר כ"ו שנים נשתחרר הבעל התניא ממאסרו.

ברם כגון דא צריך להודיע, כי יום אשר עשה ה' לנו, יום י"ט כסלו יום ג' שנכפל בו כי טוב, יום הילולא רבא דרבינו הקדוש נ"ע, וכשקריתי בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו יצאתי בשלום מה' שלום".

(מכת"ק מהבעל התניא להקדושת לוי זי"ע)

◆◆◆

פעם אחת התבטא הבעל התניא זי"ע ואמר: הקדשתי את יום י"ט כסלו כיוהכ"פ שכל מה שיהודי יבקש תתקבל בקשתו.

(פניני החסידות)

◆◆◆

היום הוא ההילולא של אא"ז הק' המגיד הגדול ממעזריטש זיעוכי"א, ההתגלות אצלו היתה גדולה יותר מאשר אצל הבעש"ט הק' כי הבעש"ט היה בחינת כתר – לית מחשבה תפיסה ביה כלל, והמגיד הק' היה בחינת חכמה, היום הוא בחינת ל"ג בעומר כי אצל רשב"י איתא נעשה אדם נאמר בעבורך ועל המגיד אמר הבעש"ט שנעשה אדם נאמר בעבורו.

(אמת ליעקב)

◆◆◆

ערב חנוכה – אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה לדעת בארץ דרכך וגו' דהנה השפע והבהירות שמוריד הקב"ה לישראל מתחלת מחנוכה כי עד חנוכה הוא הושענא רבה שהוא גמר החתימה, הלכך ערב חנוכה הוא גמר חתימה ובחנוכה מתחלת השפע והבהירות חדשה להוריד על נשמת ישראל ולכך מדליקין נרות חנוכה שהם אור לרמז על אורות הבהירות שמתחילין אותן הימים.

(תולדות אהרן)

◆◆◆

יום א' דחנוכה – ועל כן כל שמונת ימי חנוכה כולהו כלולין ביום הראשון כ"ה לחודש, ומעתה כך הפירוש של דברי הש"ס, מאי חנוכה, היינו למה נקראו ימים אלו חנוכה חנו–כה, על זה אמר בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה, באותו יום כלולין כל יומי דחנוכה לכן נקרא חנו–כה.

(שם משמואל)

◆◆◆

הגם שסידר האר"י בכוונות (פרי עץ חיים ש' החנוכה) שם אל לליל הראשון של חנוכה, אמנם ההמשכה משם זה מאיר לכל השמונה לילות בסוד שם א"ל המאיר לתמניא תיקוני דיוקנא, וזהו שאמרו חז"ל בכ"ה בכסלו תמניא יומין אינון, דהיינו שבכ"ה בכסלו שכוונתו בשם א"ל, בו נכלל כל תמניא יומין, וממנו יוצאת האורה.

(עבודת ישראל)

חלק מהוצאות הגליון

נתנדב לעי"נ האה"ח

מרת **שרה בוילא בריוט שטיין** ע"ה

בת הגה"צ ר' שלום יעקב שמחה

נלב"ע כ' כסלו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה הרבני החשוב הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **צבי עקיבה בריוט שטיין** הי"ו

מנהל מוסדותינו וקהילתינו הק' בבית שמש יצ"ו

לעילוי נשמת

האשה החשובה

מרת גאלדא זאלדאן ע"ה

בת הרה"ח ר' **צבי** ז"ל

נלב"ע כ"ג כסלו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו הרבני החשוב רודצו"ח

מוה"ר **שאול לייב זאלדאן** הי"ו

אב"י בקריית יואל יע"א

פנימי תתסט בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה אצל ביקור הגה"צ רבי יוסף טייטלבוים שליט"א

אב"ד נעפלעמיץ

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

מוצש"ק פרשת וישלח תש"פ לפ"ק

אב"ד נעפלעמיץ: די וואך פרשת וישלח, האט דאך א שייכות די מעשה וואס רבי עקיבא האט געפרעגט רבי יהושע מיט רבי גמליאל, שטייט ויזרח לו השמש...

רבינו: די גמרא אין חולין (צא:), ביי די חתונה, באיטלז של אימאום... שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו.[1]

אב"ד נעפלעמיץ: יא. יעצט ווען איז געווען ויזרח לו השמש, ס'שטומט עפעס נישט.

כ'האב נישט געזעהן מ'זאל פרעגן די קשיא, אבער ביזן עלות השחר האט מען זיך געשלאגן, אין פסוק שטייט דאך (בראית לב, כה) 'ויאבק איש עמו עד עלות השחר', נו, ווען איז געווען ויזרח לו השמש.

רבינו: בפשטות פריער.

דער מהרש"א זאגט טאקע אז וועגן דעם האט די זון אויף געשיינט פריער, וועגן די מזיקין איז געווען דער נס.[2]

אב"ד נעפלעמיץ: יא, דער חתם סופר זאגט אז ס'איז געווען צוויי שעה פריער

רבינו: דער מדרש (ב"ר סח, י) זאגט דאס נאך, אז ס'האט אויפגעשיינט צוויי שעה פריער.[3]

אב"ד נעפלעמיץ: יא, אבער דער חתם סופר זאגט אז יעקב האט דארט געזעהן דעם חורבן הבית, צוויי שעה קעגן די צוויי יאר פון ונושנתם.

אינטערסאנט אזוי זאגט ער נאך פון רבי נתן אדלער.[4]

רבינו: דער כלי יקר אין פרשת ויצא זאגט אויך ממש דאס.[5] ער זאגט דאס מדעת עצמו, אבער דער חתם סופר ברענגט דאס בשם רבי נתן אדלער.[6]

---

1 עי' שם לשון הגמ': אמר ר' עקיבא שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באיטליז של אימאום, שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל, כתיב ויזרח לו השמש, וכי שמש לו לבד זרחה והלא לכל העולם זרחה, אמר ר' יצחק שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו וכו'.

2 עי' בחידושי אגדות למהרש"א (שם): ויזרח לו השמש כו' מהכא משמע דזרחה בעבורו משום מזיקין שלא יהיה יחידי בלילה ורש"י בחומש שפירש 'לו' לצרכו לרפאות צלעתו כו' ע"ש, הוא ע"פ ב"ר וק"ל.

3 וז"ל המדרש: אותן שתי שעות שהשקיע לו הקדוש ברוך הוא חמה בצאתו מבית אביו אימתי החזירן, בחזירתו לבית אביו, הדא הוא דכתיב (בראשית לב, לב) ויזרח לו השמש.

4 עי' בחתם סופר עה"ת פ' ויצא, (דף קל"ד), וז"ל: והנה ידוע שיעקב ראה אז סימני חורבן ולכך נתן אבן תחת מראשותיו, ועי' מ"ש במקום אחר בשם מר"ן נ"י בענין שמש ששקעה ב' שעות שלא בעונתה, וכאשר לחם עם המלאך זרחה בעבורו ב' שעות שהוא רמז לב' שנים קודם ונושנתם.

5 וז"ל שם: ויש עוד רמז נכון, במה שאמרו במדרש ילקוט ששקעה השמש שתי שעות קודם זמנה, ולמה דווקא שתי שעות, אלא שרמז כאן על העתיד שככה תשקע שמשן של ישראל שתי שנים קודם זמנו כמו שפירש"י פר' ואתחנן (דברים ד, כה) שמיהר ה' את הגלות שתי שנים קודם הזמן, שנאמר (דניאל ט, יד) וישקוד ה' על הרעה, ואם כן בית המקדש שיבנה במקום זה סופו ליחרב ב' שנים קודם זמן שקיעה על כן בא הרמז אל יעקב בשקיעה זו, שיהיה סימן מסור בידו שלעתיד יחרב המקדש ב' שנים קודם הזמן, ע"כ ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו ואמרו במדרש (מביאו רמ"א או"ח תקנה ב) שחסידים ואנשי מעשה נוהגים בליל ט' באב לשום אבן תחת הראש ואמרו שיש להם סמך מן פסוק זה, ויקח מאבני המקום כו' כי יעקב ראה החורבן ומי הגיד לבעל מדרש זה שראה יעקב החורבן, אלא ודאי שלמד זה מן שקיעת השמש שתי שעות קודם כאמור.

6 עי' בחת"ס על מס' חולין (צא:): זרחה בעבורו. שמעתי מפה קדוש מ"ו הגאון חסיד שבכהונה מ"ה נתן אדלר זצ"ל דיעקב אע"ה ראה אז החורבן

אין די חידושים אויף מס' גיטין (פח.) זאגט דער חתם סופר, ער ברענגט א חשבון פונעם פני יהושע, אויף די צוויי שעה.[7]

אב"ד נעפּלעמיץ: אבער די קשיא איז, דער נץ החמה איז דאך צוויי און זיבעציג מינוט נאכן עלות, נו ווי קען זיין אז דער נץ החמה האט מקדים געווען צוויי שעה פריער.

פון עלות השחר ביזן נץ החמה איז דאך נישטא אזויפיל. קיינער רעדט נישט דערפון.

רבינו: ס'איז א אינטערסאנטער רבי נתן אדלער. און ער זאגט אז פאר דעם לייגט מען א שטיין מראשותיו אום תשעה באב, אזוי זאגט ער.

אב"ד נעפּלעמיץ: יא, ס'איז א פלא.

רבינו: אבער ס'איז א גוטע קשיא...[8]

נכדו הר"ר זלמן טייטלבוים שליט"א, רב דביהמ"ד בית מנחם זאב בקרית יואל: ס'מוז נישט זיין גאנצע צוויי שעה איז געווען פריער.

רבינו: אבער דער מדרש זאגט דאך א חשבון, אותן שתי שעות שהשקיע לו בצאתו, זרחה לו, איז דאך עם יא צוויי שעה.

א' הנוכחים: פאריגע וואך איז די סדרה (פ' וישלח) שטייט וילן שם כי בא השמש, וועז די זון איז אונטער גענאנגען איז ער גענאנגען שלאפן.

אין מס' ברכות זאגט תוס' (כו: ד"ה יעקב) אז לויט רבי יהודה האט ער נאך געדאווענט בעפאר, פאר די שקיעה.[9]

רבינו: דער חתם סופר (שם בפ' ויצא) זאגט טאקע לויט דעם תוס' (הנ"ל) אז די מעשה [של וילן שם] איז געווען פרייטאג פארנאכט'ס, און ער האט געדארפט דאוונענען מעריב פריה, אזוי ווי ס'שטייט אין מגן אברהם (סי' רס"ז סק"א)[דבליל שבת מקדימין להתפלל ערבית מבעוד יום], ווייל מעריב איז אקעגן די איברים ופדרים [של חול], און שבת קען מען דאך נישט מקריב זיין א עולת חול (עי' בתוס' שבת דף כ. ד"ה למישרי, ובפסחים דף פ"ג: ד"ה ולא), האט מען נישט געקענט מקריב זיין די איברים ופדרים ביינאכט, נאר נאך בייטאג, ממילא האט ער געמוזט דאוונענען מעריב פריה.[10]

אב"ד נעפּלעמיץ: דארט פרעגט מען אויך א קשיא, פארוואס האט געדארפט צו זיין קפיצת הדרך, כדי ס'זאל זיין 'וילן שם' כדי ער זאל שלאפן, ער איז אנגעקומען פריער, האט דער אויבערשטער געזאגט כ'וועל מאכן נאכט... לכאורה אהן קפיצת הדרך וואלט ער געקענט אנקומען נארמאל, וועט מען נישט דארפן מאכן נאכט פריער...

רבינו: ווען נישט דעם וואלט עם געדויערט אסאך לענגער...

אב"ד נעפּלעמיץ: יעקב אבינו האט געזאגט 'אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו', ער האט דאך געהאט קפיצת הדרך צו חרן אויך, אפשר האט ער נישט געזעהן דאס פלאץ בכלל?

רבינו: טאקע וויל ער האט געהאט קפיצת הדרך האט ער עם נישט געזעהן.

אב"ד נעפּלעמיץ: אבער רש"י פרעגט פארוואס האט מען אים נישט אויפגעהאלטן דארט, זאגט רש"י אז ער אליין האט נישט געטראכט פארוואס דארף מען אים אויפהאלטן... אפשר האט ער נישט געזעהן דאס פלאץ, ווייל ער האט דאך געהאט קפיצת הדרך.

רבינו: ער האט דאך אבער געוואוסט וואו ער גייט, נאר ער האט נישט געטראכט דעמאלטס.[11]

---

7 כדאיתא בש"ע ה' ט"ב שיש ליקח אבן תחת מראשותיו בט"ב, ע"ש, ואחז"ל צדקה עשה הקב"ה עמנו שהקדים ב' שנים קודם ונושנתם כדי שעי"ז יהי' מקום לגאול ישראל קודם זמנו בב"א והיינו שמש ששקעה בעבורו קודם זמנו בחורבן בהמ"ק זרחה בעבורו בבנין העתיד בב"א.

8 ז"ל מרן החת"ס במס' גיטין (פח.): אותן שנים שלא [עלו ישראל לרגל] הלכו ברגל ילכו בשבי. יראה רמז ב' ש' ב' י' ר"ת של ב'אה ש'משה ב'עוד י'ומם, צדקה עשה הקב"ה עמנו, עיין פני יהושע חשבון נפלא ששקעה שמש ב' שעות קודם, היינו יומו של הקב"ה תתק"ל, כפירש"י בכמזמור תפלה למשה, ושתי שעות הם ע"ח שנה נשאר תתנ"ב גימט' "ונושנתם", ע"ש, והנה עוד הקדים ב' שנים קודם ונושנתם שהוא חלק עשרים מן השעה ונשאר תת"ן ורמז בדברי יעקב בהקיצו משנתו שיותר עוד חלק עשרים מהשעה וישאר תת"ן והיינו וכל אשר תת"ן לי עשר אעשרנו לך אעפ"י דרוצה לומר ב' עישורים היינו חומש מכל מקום רמז גם כן ב"פ עשר הוא חלק עשרים ונשאר תת"ן כנ"ל.

9 ועי' מזה באריכות בס' דברי יואל פ' ויצא מעמוד נ"א והלאה בכמה אופנים, וגם מזכיר שם דברי החת"ס בס' תורת משה מ"ש בדברי המג"א בשו"ע סי' רס"ז ובסי' רס"א, עיי"ש.

10 וז"ל: תימה דאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף צא:) וילך חרנה כי מטי לחרן בעי למיהדר אמר אפשר שעברתי במקום וכו', דהתם מוכח דהתפלל ערבית ביום, מאחר שהתפלל כבר והוה דעתיה למהדר, וקשה למותניתין דפ"ק דקאמר שאינו זמן תפלה עד צאת הכוכבים, ולפי מה שפירשנו דקי"ל כר"י דאמר עד פלג המנחה ניחא ויפה מנהג שלנו, דאדרבה טוב להתפלל מבעוד יום קצת.

11 עיין תורת משה (בראשית פח יא) וז"ל: ויפגע במקום. עי' מג"א (סי' רסז סק"א שהי' זה עש"ק סמוך לחשיכה, ע"כ התפלל ערבית טרם בוא השמש, כי איברי ופדרי' של ע"ש אינם קריבי' בשבת, והנה אליפז לקח ממונו כל אשר לו, ע"ד נותן כיסו לנכרי, ע"כ ראה בחלומו ופרצת ימה וקדמה נחלה בלי מצרים, כל השומר שבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, ע"כ העמיד מצבה ויצוק שמן, כי שמן במילואו שי"ן מ"ם נו"ן גימטריא שומ"ר, ומצבה במילואו מ"ם צדי"ק בי"ת ה"א גמטרי' שבת, והיינו שומר שבת, ע"ש.

אב"ד נעפלעמיין: אינטערעסאנט, ס'שטייט מקום שהתפללו אבותי, ס'שטייט נישט מקום בית המקדש,

רבינו: מקום שהתפללו אבותי איז שוין געווען, מקום המקדש איז נאכנישט געווען. דאם איז נאר א זאך פונעם עתיד.

רש"י זאגט אויפן פסוק 'ויפגע במקום' (בראשית כח, י"א) שנעקר הר המוריה ובא לכאן. אבער לכתחילה איז נישט געווען דארט דער מקום המקדש.

אינטערעסאנט דער חתם סופר זאגט, ער ברענגט עס טאקע אויך בשם רבי נתן אדלער, אז דער הר המורי' איז קודם נישט געווען קיין בארג, וירא את המקום מרחוק, נישט קיין בארג, ס'איז נאר שפעטער געווארן א בארג, אברהם אבינו האט דאם געבעטן אשר יאמר היום בהר ה' יראה, שפעטער ביים חורבן איז דאם צוריק געווארן גראד, ערו ערו עד היסוד בה. אזוי זאגט ער אין פרשת ויצא.[12]

אב"ד נעפלעמיין: דארט זאגט ער אויך אז יעקב אבינו האט דארט געזעהן דעם חורבן, ויפגע במקום, ס'איז שוין צוריק 'מקום'.

רבינו: דער בעלזער רב ז"ל רבי יהושע'לע, פרענגט א קשיא, אין פרשת משפטים, הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי, זאגט רש"י, אז דאם בית המקדש של מעלה איז מכוון נגד בית המקדש של מטה, אזוי זאגט רש"י דארט אין פרשת משפטים. און אין פרשת בשלח, אויפן פסוק מכון לשבתך פעלת ה', זאגט רש"י פארקערט, אז דער מקדש של מטה איז מכוון קעגן מקדש של מעלה.

זאגט דער בעלזער רב ז"ל אזוי, דער בית המקדש של מעלה איז אויף א מקום קבוע, און דאם איז קעגן דעם מקום המקדש אין ירושלים עיה"ק, וזה שער השמים, וואם דארט האט מען אויפגעבויעט דעם בית המקדש של מטה, וואם איז מכוון פונקטליך קעגן דעם בית המקדש של מעלה, דאם איז טאקע אזוי בזמן שישראל שרויין על אדמתן, דעמאלטם איז דער בית המקדש של מטה מכוון קעגן בית המקדש של מעלה.

אבער וען די אידן זענען אין גלות, זאגט דאך די גמרא (מגילה כט.) כל מקום שגלו שכינה עמהם, וואו די אידן זענען געגאנגען אין גלות איז די שכינה מיטגעגאנגען, דעמאלטם איז נישט דער מקדש של מטה מכוון קעגן מקדש של מעלה, דארט איז פארקערט, דער אויבערשטער איז ממשיך דעם קדושת בית המקדש של מעלה, ס'זאל מכוון זיין קעגן דעם בית המקדש של מטה, און וואם מיינט מען בית המקדש של מטה, איבעראל וואו די אידן זענען עוסקים בתורה ובמצוות. במילא זאגט ער, וועלט פארענטפערט די סתירה, אין פרשת בשלח רעדט דאך רש"י, מכון לשבתך פעלת ה', וען ישראל זענען שרויים על אדמתן אזוי ווי דער פסוק הייבט אן 'תביאמו ותטעמו בהר נחלתך', דעמאלטם איז דער בית המקדש של מטה מכוון קעגן דעם בית המקדש של מעלה. אבער אין פרשת משפטים, דארט רעדט זיך שוין בשעת'ן חורבן בית המקדש, דארט איז דאם בית המקדש של מעלה מכוון קעגן בית המקדש של מטה.[13]

מיט דעם טייטשט דער זוהן, דער בעלזער רב ז"ל רבי ישכר בער, דאם וואם רש"י ברענגט דא אז דער הר המוריה איז נעקר געווארן און ס'איז אנגעקומען קיין לוז, און דאם איז די קפיצת הארץ וואם ס'שטייט אין די גמרא, זאגט ער, קומט דאך אויס אז דאם בית המקדש של מטה איז נעקר געווארן ממקומה, ס'איז נישטא מער אויפן פלאץ, ווייל דאם בית המקדש של מטה איז דאך אוועק געגאנגען דארט וואו יעקב אבינו איז געווען אין לוז, האט דער אויבערשטער ממשיך געווען דעם בית המקדש של מעלה יעצט אהין דארט וואו יעקב אבינו איז געשטאנען, דארט וואו יעקב אבינו איז געשלאפן, ויישכב במקום ההוא, אז דער בית המקדש של מעלה זאל זיין מכוון קעגן דעם מקום. וועגן דעם זאגט רש"י, יעקב אבינו האט געזאגט וזה שער השמים, בית המקדש של מעלה איז מכוון קעגן די בית המקדש של מטה, ווייל דעמאלטם איז אזוי געווען, דארט ביי יעקב אבינו איז אזוי געווען.

אב"ד נעפלעמיין: און בימי הגלות איז טאקע אויך אזוי, לויט דעם.

---

12 וז"ל בתורת משה (פ' ויצא): אמרו חז"ל שראה החרבן כבר כתבתי במקום אחר בשם הגאון הגדול החסיד מו"ה נתן אדלער זצוק"ל שדרשו כן שמקום בית המקדש היה מעיקרא רק ארץ מישור ונקרא מקום, וירא את המקום מרחוק ואברהם אבינו בקש אשר יאמר עליו היום בהר ה' יראה ונעשה הר ובחורבן כתיב ערו ערו עד היסוד בה ולכך נעשה שוב מקום ולכך דרשו חז"ל ויפגע במקום שראה החרבן ודפח"ח ואדמ"ו זצ"ל הוסיף שזה שאמרו חז"ל ששקעה לו חמה שלא בעונתה היינו הרמז שאמרו שהקב"ה הגלה ישראל ב' שנים קודם לנושנתם כדי שלא יתקיים ואבדתם ואמרו ע"ז צדקת פרזונו שצדקה עשה הקב"ה בזה שהקדי' ב"ש, ואאולה העתידה נקרא שמש צדקה ואמרי' פ"ג דנדרי' שלעתיד יוציא הקב"ה חמה מנרתיקה הרשעים נידונים בה וצדיקים מתרפאין בה ואמרו חז"ל שלעתיד יהי' אור החמה שבעתיים שבעתיים כאור שבעת ימי בראשית וזה בגי' שמ"ג א"ש ל"ה"ב"ה בגי' שמ"ג ולכך דווקא כשנולד יוסף שנקרא להב"ה כפרש"י בפ' ויצא ונשלם שמ"ג, עשו נידון בו וצדיקים מתרפאים ולכך אמר שמש ששקעה בעבורו קודם הזמן ולכן היה אפשר שיגאלו, ורחה בעבורו ומתרפא בה.

13 ועי' מ"ש בזה רבינו הברך משה ז"ל (ריש פ' בהעלותך) בענין עבוה"ק של הדלקת הנרות בביהמ"ק שלעד קיימת.

רבינו: יא, איז פאר דעם טאקע האט יעקב אבינו געזעהן דא דעם חורבן, אזוי ווי דער חתם סופר זאגט נאך בשם רבי נתן אדלער, ווייל ס'איז געווען אויפן זעלבן אויפן, בית המקדש של מעלה קעגן בית המקדש של מטה.

ס'איז דא א מעשה, דאס האב איך געהערט פון טאטן ז"ל, דער הייליגער דברי חיים איז אמאל געפארן קיין רימנוב צום רבי'ן ר' הערש, דער דברי חיים האט דאך גע'שמ'ט אלס א גרויסער גאון, און אויפן וועג ווען ער איז געפארן האט ער זיך באגעגענט מיט איינעם פון די גדולי ישראל בימים ההם, האט ער איהם געפרעגט ווי ער פארט, האט ער איהם געזאגט ער פארט קיין רימנוב צום רבי'ן ר' הערש, דער רבי ר' הערש איז נישט געווען אזוי מפורסם מיט זיין לומדות, האט ער איהם געפרעגט ווי קומט דאס אזא גדול בתורה ווי דער דברי חיים, צו פארן צו א רבי'ן וואס מ'ווייסט נישט אזוי זיין גדלות אין תורה.

האט דער הייליגער דברי חיים געענטפערט אזוי, ס'איז דא צוויי הרים, צוויי בערג, ביי כלל ישראל, הרים מפורסמים, איינס איז דער הר המוריה, און איינס איז דער הר סיני, אויפן הר המוריה דארט האט אברהם אבינו געברעגט יצחק צו די עקידה, און נאכדעם איז דא דער הר סיני ווי השי"ת האט געגעבן די תורה פאר כלל ישראל, זאגט ער, ווען ס'איז געקומען צו בויען דעם בית המקדש, האט מען געהייסן בויען דעם בית המקדש דוקא אויפן הר המוריה, און נישט אויפן הר סיני, האט ער געפרעגט היתכן, הר סיני דאס איז דאך דער בארג וואס די גאנצע הייליגע תורה האט מען דארט געגעבן פאר אידישע קינדער, פארוואס זאל מען נישט דארט בויען דאס בית המקדש, נאר מ'בויעט דאס בית המקדש ווי די עקידה איז געווען.

האט דער דברי חיים אויסגעפירט אזוי, דארט ווי א איד שטרעקט זיך אויס דעם האלז און לאזט זיך שחט'ן פאר הייליגן באשעפער, דאס איז מער ווי דארט ווי מ'האט געגעבן די תורה, אויפן הר המוריה האט אברהם אבינו געברענגט יצחק צו די עקידה, דאס איז א העכערע בחינה, ווי דארט ווי מ'האט געגעבן די תורה פאר כלל ישראל, האט דער הייליגער דברי חיים אויסגעפירט, ער פארט יעצט קיין רימנוב, דער רבי ר' הערש איז גרייט יעדע רגע זיך צו לאזן שחט'ן פאר הייליגן באשעפער, דאס איז מער ווי תורה, אזוי האט אים דער דברי חיים געענטפערט.[14]

*

הרר"ז: היינט ביינאכט איז דאך דער דינער דאהי (למסיבה הגדולה להחזקת מוסדותינו הק' בקרית יואל). **אינדרויסן** (בפרוזדור שבבית מרן שליט"א) איז נאך דא אויף די וואנט אן אלט בילד פון קרית יואל, די אמאליגע קרית יואל (משנת תשס"א), כ'מיין מ'דארף עס שוין באנייען....

רבינו: דעמאלטס איז עס נאך געווען א שטעטל...[15]

אב"ד נעפלעמיץ: איך געדענק ווען כ'בין דאס ערשטע מאל אהער געקומען, ס'איז געווען אום תשל"ד, ווען דער רבי ז"ל איז אהער געקומען וואוינען דאס ערשטע מאל (בחודש אלול), וויזוי ס'האט אויסגעזעהן דעמאלטס, עס איז נישט צו גלייבן וואס איז געווארן פון דעם קרית יואל, ממש א עיר ואם בישראל.

רבינו: עס וואוינען דא היינט בליעה"ר אריבער פינעף און צוואנציג טויזענט נפשות.

א' הנוכחים: עס האלט שוין ביי דרייסיג.

מ'ענדיגט יעצט בויען אין שכונת עצי התמרים, דאס איז דריי טויזענט דירות צו וויפיל.

רבינו: דארט איז צוויי טויזענט דירות, שכונת עצי תמרים אליינס.

אב"ד נעפלעמיץ: אזא חסד וואס ס'קומט ארויס פון קרית יואל, איז נישטא אין קיין שום פלאץ.

רבינו: זיי זאגן, אז פון גאנץ ניו יארק סטעיט, איז דאס די וויליידזש וואס וואקסט די שנעלסטע.

עס וועט צוקומען דאס קומענדיגע יאר אין שכונת ויואל משה פיר–פינעף הונדערט דירות, ביז א יאר ארום. דאס איז

---

14 הנה יש סיפור ידוע המובא בס' מקור חיים (אות קס"ט) ובס' אבן שתיה (מערכת הצמח צדיק פרק ה' אות ו) שכאשר היה הגה"ק בעל הדברי חיים מצאנז ז"ל במרחץ באדין, בא אצלו הגה"ק בעל הכתב סופר ז"ל ופלפלו שם בדברי תורה כמקובל, ובאמצע הפלפול הודיעו להרה"ק מצאנז אשר הרה"ק בעל הצמח צדיק מוויזניצא בא, והזניח הרה"ק מצאנז את הגה"ק בעל הכתב סופר, והלך לקראת הרה"ק מוויזניצא והי' הדבר לפלא בעיני הכתב סופר, וסיפר הדבר לתלמידו החביב הגה"ק מקאלאמייא ר' הלל ליכטענשטיין בעל משכיל אל דל, והגיע הדבר גם לאחי בעל הכתב סופר ה"ה הגה"ק ר' שמעון סופר ז"ל אבד"ק קראקא.

ולאחר זמן כשנתוודעו יחד הגאונים הגה"ק מקראקא עם הרה"ק מצאנז שאל על פשר הדבר, וא"ל הרה"ק מצאנז ז"ל אשר הביהמ"ק בחר ה' ושיהי' בהר המוריה במקום שמסר נפשו יצחק אבינו ע"ה, ולא על הר סיני אשר שם ניתנה התורה, ולכן מכיון שאת הרה"ק מוויזיניצא אני מכיר כמי שמוסר נפשו בכל עת ורגע לפני השי"ת, הלכתי כנגדו, למרות שהשארתי את הגה"ק הכתב סופר ז"ל. וכ"מ כעי"ז בס' י"ג אורות (ח"א) ובס' חמדה גנוזה (ח"א).

אולם כששאלנו את מרן שליט"א אודות השינויים שבפי העולם, השיב לנו שאת גוף העובדא הוא רגיל לספר בדיוק כפי ששמע כמה פעמים במשך השנים ממר אביו רביה"ק הברך משה ז"ל.

15 בשנת תשס"א לפ"ק, מנתה אוכלוסי עיר קרית יואל כולה כאלפיים תושבים בלבד.

דארט אליינס, אויסער וואס מ׳בויעט דא דרייסיג דירות, דארט דרייסיג דירות, יעדער בויעט זיך אלץ אזוי.

אב״ד נעפלעמיץ: מיין טאטע ז״ל האט געהאט געקויפט א דירה דא,[16] דעמאלטס אין רבינ׳ס צייטן האט ער געקענט באקומען דא א דירה פאר ביליג, נאך שבת ווען דער רבי ז״ל איז נסתלק געווארן האט ער זיך ארויס געצויגן דערפון. זייער אסאך אידן האבן דעמאלטס זיך אפגעהאלטן פון קומען דא.

רבינו: מ׳האט געמיינט דעמאלטס אז ס׳וועט צוזאם פאלן.

אב״ד נעפלעמיץ: ס׳איז געווען אזוי וואקעלדיג....

רבינו: דעמאלטס בין איך געקומען אהער וואוינען.

דער טאטע ז״ל האט מיך דעמאלטס געשיקט כ׳זאל קומען דא אהער. קודם אין די ישיבה.

יא, מ׳האט טאקע געמיינט אז ס׳פאלט צוזאם.

מוה״ר שמואל הכהן פריעדמאן הי״ו, משב״ק: די ישיבה איז דאך אויך דעמאלטס ארויס געקומען אהער נאכן רבינ׳ס פטירה.

אב״ד נעפלעמיץ: כ׳געדענק דער רבי (מרן שליט״א) האט מיך געקאלט דעמאלטס איך זאל ווערן דא א מגיד שיעור. אבער כ׳בין שוין געווארן ראש הכולל דעמאלטס אין בארא פארק.

א׳ ממלוויו: אבער ס׳איז א חידוש, ביינאכט איז די גאסן שטיל רוהיג. מ׳זעהט נישט קיין נברא.

רבינו: אודאי אזוי, דא גייט מען שלאפן צייטליך, און מ׳שטייט אויף אינדערפרי לערנען. דא פירט מען א געהעריגן סדר, ביינאכט שלאפט מען און אינדערפרי שטייט מען אויף....

אב״ד נעפלעמיץ: כ׳בין געווען היינט אין ביהמ״ד, שבת אינדערפרי האלב זיבן, כ׳האב נישט געקענט גלייבן וואס איך זעה, אזא פול ביהמ״ד. אינטן אין גרויסן היכל ראזענבערג.

רבינו: יא, ס׳איז נישטא אין די וועלט אזאנס.

א׳ ממלוויו: אזא ריזיגער היכל זאל זיין פול.

אב״ד נעפלעמיץ: א ספעציעלע סייעתא דשמיא.

רבינו: קרית יואל איז זייער אן ערליכער שטאט, א אפגעהיטענע שטאט

אב״ד נעפלעמיץ: כ׳בין מעיד, כ׳האב דאך שוין אייניקלעך דא, כ׳האב שוין עקספיריענס... דא איז זייער א גוט פלאץ פאר א יונגערמאן זאל קונה שלימות זיין. א ערליך פלאץ, א היימיש פלאץ, אז מ׳באלאנגט אין א קרעמל...

רבינו: יא, ברוך ה׳, מ׳לערנט מ׳דאווענט... מ׳פירט זיך ערליך.

*

אב״ד נעפלעמיץ: פאריגע וואך איז דא א חתם סופר, אין פסוק שטייט, דער אויבערשטער האט געזאגט פאר יעקב גיי אהיים.

רבינו: אין פרשת ויצא, שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך (בראשית לא, ג).

אב״ד נעפלעמיץ: יא. פרעגט ער, פארוואס האט יעקב נישט געזאגט קלאר פאר לבן׳ען מיט א גראדן רוקן, דער אויבערשטער האט מיר געהייסן אהיים גיין? זאגט דער חתם סופר, וה׳ הטוב יכפר, קען זיין אז די מעשה פון דינה איז געקומען וועגן דעם.[17]

אן אינטערעסאנט לשון דאס.

רבינו: דאס איז שוין געווען צוויי יאר שפעטער, ער איז דאך געווען אכצן חדשים אין סוכות, די גמרא מאכט דאך דעם חשבון.[18]

הרר״ז: ס׳איז דא א חתם סופר פאריגע וואך וואס אסאך פאנדערעזער׳ס נוצן, יעקב מיט די מקלות מיט לבן, שרייבט ער אז די אלע געלטער וואס די גוים האבן באלאנגען פאר די אידן און מ׳מעג עס ארויס גנב׳ענען פון זיי. אין כולל נאך די חתונה גייט מען ארום, ר׳ אברהם הערץ הערשקאוויטש, מ׳דארף אונטער שרייבן אויף די פראגראמען, יונגעלייט פרעגן כ׳ווייס נישט צי מ׳מעג אדער נישט, האט ער א קאפי פון דעם חתם סופר.[19]

רבינו: ס׳איז דא א אינטערעסאנטער מדרש אין שיר השירים (פ״ג סי׳ ו), אויפן פסוק ׳מקטרת מור ולבונה מכל

---

16 ה״ה הרב החסיד בנש״ק ר׳ אלחנן חיים טייטלבוים ז״ל, מפארי אנ״ש בוויליאמסבורג וממקורבי רביז״ל כל ימיו.

17 ז״ל החת״ס פ׳ ויצא (בראשית לא, לא): פן תגזול את בנותיך מעמי. תמי׳ על אבינו הזקן אחר שאמר לו השם קום צא מן הארץ הזאת, הי׳ לו לבטוח בה׳ ולילך ביד רמה ולא כבורח בעקבה ורמיה, ואולי משום כן נגזלה דינה מעמו באותו הדרך ממש וסביביו נשערה מאד, וה׳ הטוב יכפר.

18 בגמ׳ מס׳ מגילה (יז.): דתניא, יצא מארם נהרים ובא לו לסוכות, ועשה שם שמונה עשר חודש, שנאמר (בראשית לג, יז): ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות". ובבית אל עשה ששה חדשים והקריב זבחים.

19 ז״ל החת״ס פ׳ ויצא (בראשית ל, לז): ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון. יראה כיון שגם לבן הודה שבאה הברכה לביתו לרגלי יעקב, ויעקב חלה פניו שיניחהו לעשות גם לביתו ולא הניחו לבן, אלא גם החליף משכורתו, ע״כ הותר ליעקב לעשות כל הצטדקאות להוציא בלעו מפיו של לבן שהרי הכל שלו שהברכה באתה לרגלי יעקב, וכן אירע לבני יעקב בגלות החל שהאומות ניזונים בשבילם והם מקפחים את פרנסתם של ישראל, ועניי צאן אדם צריכים להמציא פרנסת עצמם ע״י עקבה ורמיה ובאמת משלהם הכל, ואח״כ אומרים עליהם כמאמר בני לבן מאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה, ולא יתנו לב להבין כי כל אשר לאביהם מברכתו של יעקב הוא.

אבקת רוכל', דער מדרש זאגט אז די גאנצע הצלחה וואס אידישע קינדער זענען מצליח בנכסים בעולם הזה, איז בזכות פון דעם 'ויאבק איש עמו', מיטן שרו של עשו, אזוי זאגט דער מדרש.[20]

אב"ד נעפלעמיין: דער חתם סופר זאגט, דאס אז א איד האט פרנסה היינט איז א גרעסערער נס ווי דער מן.

הרר"ז: ס'איז דא עפעס א מעשה מיטן בעלזער רב, איינער האט געגנב'עט, דער בעלזער רב איז געווען זייער ברוגז, צי דער שינאווער רב. ער האט געזאגט עפעס היתכן מ'טאר נישט גנבענען.

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן אזא מעשה, אז ס'איז געווען א איד וואס האט געהאט א פארזיכערונג ווי מ'רופט עס דא אינשורענס, און ס'איז אים שלעכט געגאנגען דאס געשעפט, האט ער געמאכט א בורא מאורי האש... (הייט שעשה שריפה בבית מסחרו), און ס'איז פארדעכטיגט געווארן די גאנצע זאך, איז ער געקומען צום שינאווער רב, און האט פארציילט פאר'ן שינאווער רב, אז מ'האט אויסגעטראכט א בלבול אויף אים אז ער האט עס אליינס געמאכט, און דער שינאווער רב האט אים געזאגט 'דער אויבערשטער זאל העלפן דער אמת זאל ארויס קומען...', דער איד איז געבליבן אזוי אביסל שאקירט, ער האט זיך דערשראקן..., האט ער נאכאמאל געזאגט דער רבי זאל אנוואונטשן אז ס'זאל זיך גוט אויסלאזן און איך זאל ניצול ווערן, האט אים דער שינאווער רב געזאגט 'כ'האב דיר שוין געזאגט דו האסט זיך נישט וואס צו זאגן, דער אמת זאל ארויס קומען...'. ביז ער זיך מודה געווען ער האט געזאגט דעם אמת... אז ער האט אליינס געטוהן... האט דער שינאווער רב זיך אהנגעהויבן בייזערן... ער האט געזאגט 'ווי אזאנס צו טוהן, ווי אזוי פאלט אין פאר א איד אזאנס צו טוהן?' דער שינאווער רב געט אים אזא אזא פארציץ... זאגט דער איד, רבי, דער בעל שם הקדוש האט אנדערש געטוהן, און האט פארציילט א מעשה, אז ביים בעש"ט הק' איז אמאל געווען אזא מעשה, אז א איד האט געהאנדלט מיט 'קעסלען', ער פלעגט דאס מאכן פאר בראנפן, איז געווען א פריין וואס אים געגעבן קופער ער זאל דאס אויספארעמען און מאכן דערפון קעסלען, און דער פריין האט איהם באצאלט דערויף, און מיט דעם האט ער זיך מפרנס געווען. דער איד האט געדארפט פרנסה, און דערצו האט ער יעצט געדארפט התונה מאכן, איז ווען דער פריין האט אים

---

20 ז"ל המדרש רבה (שיה"ש פ"ג ס' ו): רבי יודן אמר חורי, כל פרגמטיא שישראל עושין ומצליחין בעולם הזה, בזכות אותו האבק של יעקב אבינו.

געגעבן די קופער האט ער אביסל אראפ געמומען און פון די איבעריגע געמאכטע די קעסלען, אזוי האט ער געטוהן עטליכע מאל, און אזוי האט זיך שוין געמאכט עפעס פרנסה אויך. דאס האט אזוי אנגעהאלטן ביז איינער האט איהם פארמסר'ט פאר'ן פריין דארט, און מ'האט טאקע געמומען דאס קעסל און מ'האט אפגעוואויזן און ס'האט זיך אזוי ארויסגעשטעלט אז ס'פעלט טאקע פונעם קופער, דער פריין איז געווארן זייער אין כעס, און ער האט איהם געדראהט אז ער וועט טוהן מיט אים דאס ארגסטע.

איז דער איד געפארן צום בעל שם הק' און אויך אזוי געזאגט אז מ'האט אויסגעטראכט אויף איהם א בלבול אז ער האט גע'גנב'עט קופער, און דער פריין איז זייער אין כעס און ער איז אין א גרויסע סכנה, און האט געבעטן דעם בעל שם הק' אז ער זאל צוזאגן א ישועה. זאגט דער בעש"ט הק', 'נו, וועל מיר גיין אין מקוה'.

דער בעש"ט הק' איז געגאנגען אין מקוה, און דער איד איז אזוי מיטגעגאנגען, דער בעש"ט הק' האט זיך געטובל'ט און רופט זיך אן 'וואם האסטו מיר פארציילט דא?!, ס'איז דאך נישט אמת!, דו אליינ'ס האסט דאך גע'גנב'עט די קופער...!'. דער איד איז געווען א פראסטער מענטש, רופט ער זיך אן, 'רבי, דאס איז נישט אייער געשעפט!, איך דארף א ישועה און אויף אלע אידן ביי אונז זענען אין א צרה וועגן דעם, דער רבי זאל צוזאגן א ישועה', פרעגט איהם דער בעש"ט הק', 'דו זאגסט מיר צי אן הבטחה אז דו וועסט שוין קיינמאל נישט גנב'ענען מער?', האט דער איד צוגעזאגט. האט זיך דער בעש"ט הק' נאכאמאל ג'טובל'ט און געזאגט 'דו קענסט אהיים פארן, דו האסט א שוין ישועה'.

זאגט דער איד פאר'ן שינאווער רב, 'אזוי האט דער בעל שם הק' געטוהן, און דער רבי זאל מיר אויך העלפן מיט א ישועה'.

דער שינאווער רב האט זיך פארקלערט און געט אים א פרעג 'נו, דו זאגסט מיר אויך צי אז דו וועסט דאס שוין מער נישט טוהן?, זאגט דער איד, יא, איך זאג צו, זאגט איהם דער שינאווער רב, 'נו גוט פאר אהיים, און דו וועסט האבן א ישועה'... וכך הוה!

*

הרש"ה: דא ליגט אויפן טיש דעם ספר פון סאמבאטהעלי רב (הגה"צ ר' יהושע כ"ץ ז"ל אבד"ק סאמבאטהעלי ורב דקהל בית אשר בוויליאמסבורג), דערמאן איך מיך, זיין פאטער ר' חנה [הרב ר' אלחנן חיים ז"ל] פלעגט צו זיצן ביים רביץ ז"ל (בעל דברי יואל) יעדע וואך פרייטאג צונאכט'ס ביים טיש, ער איז אלץ געזיצן אויף די רעכטע זייט.

רבינו: יא, איך געדענק, יעדע וואך איז ער געווען.

הרש"ה: און דער סאמבאטהעלי רב איז אויך געווען דארט, ס'איז געגאנגען פרשת בהר, דער רבי האט אנגעפהויבן די תורה 'אמור אל הכהנים בני אהרן'..., ער האט אנגעהויבן צו זאגן תורה אויף פרשת 'אמור', און דער סאמבאטהעלי רב מיט ר' חנה האבן צווישן זיך גערעדט אז ס'גייט דאך די וואך פרשת בהר, און דער רבי האט אזוי געהערט אז מ'זאגט עפעס, האט ער זיך אויסגעדרייט און געפרעגט 'נו...?', האבן זיי געזאגט אז ס'גייט פרשת בהר, האט ער תיכף געגעבן א טויש, ער האט אנגעהויבן פרשת בהר געזאגט דעם פסוק דארט און האט אויך אנגעהויבן א מדרש, און האט תיכף איינגעדרימלט כדרכו בקודש ביי די תורות ווען ער האט אזוי מעיין געווען, און האט געזאגט נאכדעם א תורה, זייער א שיינע תורה אויף פ' בהר...

אב"ד נעפלעמיץ: ס'איז אינטערעסאנט, איך געדענק ס'איז געווען אפאר מאל וואס דער רבי איז אריינגעקומען צום טיש שטארק פארטראכט, און ער האט אנגעהויבן 'בורא פרי הגפן' אנשטאט 'יום השישי'.

רבינו: ווען...? שבת?

אב"ד נעפלעמיץ: יא, ער האט אנגעהויבן 'סברי מרנן'. און מיין טאטע האט אים געגעבן א זאג 'שבת היום'....

הרש"ה: אבער ער האט נאכנישט געזאגט דעם 'בורא פרי הגפן', נאר סברי מרנן.

אב"ד נעפלעמיץ: יא, מיין טאטע האט אים תיכף פארראכטן, ער האט געגעבן א זאג 'שבת היום'.

רבינו: כ'געדענק אויך אזוי ער איז געווען פארקלערט אזוי ביים אריינקומען, און האט זיך טועה געווען ביי 'וישבות ביום השביעי' מיט 'ויברך אלקים את יום השביעי'.

אב"ד נעפלעמיץ: דער רבי איז דארטן געווען דעמאלט'ס פרייטאג צו נאכט'ס ביים טיש?

רבינו: יא יא.

איך בין אסאך מאל געווען ביים טיש, פרייטאג צו נאכט'ס.

הרש"ה: דער רבי פלעגט צו זאגן דעם קידוש אויף אויסנווייניג אזוי מיט א התלהבות (בעצימת עינים). אויסער יו"ט האט ער יא מקפיד געווען צו זאגן פון א מחזור, ווייל מ'איז נישט רגיל.

רבינו: יא, איך געדענק ער האט געפלעגט זאגן אויסנווייניג. ער האט געזאגט שטאט אזוי מיט א קאך, און געצויגן די ווערטער אויפ'ן נוסח.

א' הנוכחים: ר' חנה האט געפלעגט צו זינגען מנוחה ושמחה?

רבינו: יא, איך געדענק.

א' מנכדיו: דער מגן אברהם ברענגט דאך אז ווען מ'האט פארגעסן צו זאגן 'ויכולו' דארף מען עס זאגן אינמיטן די סעודה אויף א כוס. דארף עס אמאל געשעהן זעהט אויס...

רבינו: דער פעטער ז"ל האט אמאל געדאווענט מוסף יום טוב, שמיני עצרת איז דאס געווען, ער איז געווען שטארק פארקאכט און נאך כתר ביי אדיר אדירנו האט ער געוואלט ענדיגן ברוך אתה ה' 'המלך' [הקדוש]..., ער האט תיכף זיך געכאפט נאך פארן ענדיגן, און האט געזאגט הא'ל הקדוש. ר' בערל אמסעל איז דארט געווען,[21] האט ער געזאגט פארן פעטער, ס'האט זיך מיר שוין ביי אדיר אדירנו געדאכט אז ס'איז ראש השנה, און ווען דער רבי האט געזאגט 'המלך' האב איך הנאה געהאט אז איך בין גערעכט געווען....[22]

אב"ד נעפלעמיץ: מיין טאטע איז אמאל נישט געווען ביים טיש, כ'ווייס נישט צי דער רבי האט פאר נאך איינעם אמאל אזוי געזאגט, צופרי האט ער אים געפרעגט 'וואו ביזטו געווען נעכטן?'. ער איז יעדע וואך געגאנגען צום טיש, אפילו זומער ווען ס'איז געווען גאר שפעט.

רבינו: יא אמת, יעדע וואך איז ער געווען.

אב"ד נעפלעמיץ: מיין טאטע פלעגט גיין צום טאטן (מרן הברך משה ז"ל) אויך צום טיש.

הרש"ה: נאך וואס דער רבי ז"ל איז אוועק, איז ער געקומען ווייטער בקביעות צום רבי'ן דער ברך משה ז"ל, צום טיש.

---

21 שהי' עוד מתלמידי מרן הגה"ק הקדושת יו"ט ז"ל, וזכה לשמח לב רביז"ל במילי דבדיחותא, פעמים רבות.

22 באחד השנים ביו"ט שמיני עצרת בתפלת מוסף אצל רבינו, כשאמר רבינו אדיר אדירנו נתלהב מאד, וכשסיים רבינו הקל הקדוש אמר תחילה 'המלך', ותיכף אחר כך אמר 'הקל הקדוש'. לאחר התפלה ניגש הרה"ח ר' בערל אמסעל ע"ה אל רבינו, ואמר לו, כששמעתי אדיר אדירינו, נדמה לי שהיום הוא ראש השנה, וכששמעתי שהרבי אמר המלך וכו' ראיתי שכיוונתי...

אז סיפר לו רבינו ז"ל, שפעם אחת נסע הרה"ק ר' שלמה ממונקאטש [השם שלמה] ז"ל להסתופף בצילא דמהימנותא של הרה"ק מרן מצאנז ז"ל על ימים האחרונים של חג הפסח, ובמשך היום טוב דימה במחשבתו כסדר שהיום הוא חג השבועות, [ובל"ק: עס האט זיך אים נאר געדאכט אז היינט איז שבועות], והיה מצטער על מה שמשתבש בדמיונו לחשוב ככה ששבועות היום, הלא פסח היום, אולם כשירד מרן הק' לפני התיבה לתפלת מוסף וכשהגיע באמצע חזרת הש"ץ לותתן לנו וכו', אמר 'ואת מוסף יום חג השבועות הזה' (כפליטת פה), ותיכף חזר ואמר 'חג המצות הזה', ושמח השם שלמה על כך שכיוון לדעתו הק' שגם הוא דימה בדעתו שהיום חג השבועות, ולכן בעת עריכת השלחן הטהור צוה להכריז שהוא מעמיד מאה בקבוקים יין.

וע"ז שאל רבינו את ר' בערל, הכי תעמיד גם כן מאה בקבוקים של יין? וכן בעת עריכת שלחנו הטהור, שאל לר' בערל, וואו זענען די הונדערט פלעשלעך וויין?!.

אב"ד נעפלעמיץ: מיין טאטע פלעגט אויך גיין יעדעס יאר שבת הגדול צו די דרשה פונעם טאטן, דער ברך משה ז"ל, אין סיגוטער ביהמ"ד.

אלע יארן ביז ער האט זיך אוועק געצויגן קיין בארא פארק (בשנת תשכ"ה).

רבינו: יא, איך געדענק דאס, ער פלעגט קומען צוויי מאל א יאר, שבת הגדול און שבת שובה.

אב"ד נעפלעמיץ: ווען ער פלעגט נאכדעם קומען צום רבי'ן ז"ל צו שלש סעודות, פלעגט ער איהם אלס אויספרעגן איבער די דרשה ווי אזוי עס איז געווען, און צי עס איז געווען אן עולם.

מיין טאטע פלעגט דאך אזוי קיינמאל נישט אוועקגיין דאווענען פונעם רבי'ן, אויסער די צוויי שבתים (שבת הגדול ושבת שובה) וואס ער פלעגט גיין קיין סיגוט, ווייל די דרשה איז דאך געווען פאר'ן ליינען.

רבינו: איך דערמאן מיך יעצט, איך בין געווען אמאל אין אוהעל אויף די יארצייט, כ'מיין אייער טאטע איז אויך דעמאלטס געווען. ס'איז געווען תשל"ד לכאורה. ר' משה אהרן (הרב החסיד ר' משה אהרן בר"ש טייטלבוים ז"ל מאוהעל) איז אויך געווען.

ס'איז געווען שבת די יארצייט, מ'האט געהאט דעם ספק וויאזוי מ'האט זיך געפירט ווען די יארצייט איז שבת, ווען מ'גייט צום ציון, צי פרייטאג צי זונטאג.

בקיצור מ'האט געטראפן אוהעלער אידן וואס זיי האבן געדענקט אז אין אוהעל ווען ס'איז געווען די יארצייט שבת איז מען געגאנגען צום ציון זונטאג.

אב"ד נעפלעמיץ: ס'איז יעצט די וואך כ"א כסלו, מיין טאטע מיטן ר' שלום לויפער זענען געווען די ערשטע וואס האבן געמאכט די סעודת הודאה דאהי, אין די אנהויב יארן.[23]

א' הנוכחים: היינט גייט דאס שוין אין גרויסן... מ'מאכט דאך עס מיטן דינער (מסיבה הגדולה להחזקת מוסדותינו הק' בוומסב"ג) אינאיינעם.

הרש"ה: דאס האט זיך אהנגעהויבן שפעטער, אין די אנהויב ל' יארן, ווען דער רבי ז"ל איז שוין נישט געווען געזונט, האט מען נישט געוואלט אים מטריח זיין צוויי מאל צו קומען, האט מען דאס צוזאם געשטעלט צו איין מסיבה אין א גרויסן זאל. און ס'איז שוין אזוי פארבליבן.

רבינו: יא, בעפאר פלעגט דאס זיין אין ביהמ"ד געהעריג, אזוי ווי ער האט געפירט טיש יעדע וואך.

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל שטענדיג קומען דא אויף שמחות.

והציג אב"ד נעפלעמיץ את נכדיו

ואמר: ער הייסט ר' גבריאל יודא,[24] ער איז זיין (הר"ר זלמן ט"ב) ברודער, ער איז אן איידעם ביי רבי דוד מייזליש פון מאנטריאל.

רבינו: ביי מיין שוואגער, ר' דוד?

אב"ד נעפלעמיץ: יא. און ער איז מיין זוהן, ער האט זיך יעצט משדך געווען מיט ר' שלמה רובין (רב דביהמ"ד דברי שמחה קרית יואל).

רבינו: יא, די שמחה די וואך דא.[25]

אב"ד נעפלעמיץ: במילא איז קיין שום נייער מחותן מיר נישט צוגעקומען יעצט..., מיט רבי חיים יעקב (אבד"ק ציעשנוב שליט"א) בין איך שוין געווען א מחותן, און מיט ר' דוד (רב דקהלתינו הק') פון מאנטריאל אויך...

ונפרד רבינו ממנו בברכת א גוטע וואך

---

23 ביום כ"א כסלו בימי בראשית לשבת רבינו בעיר ברוקלין, בתפילת שחרית אחר חזרת הש"ץ הכריז הרה"ח ר' שלום לויפער ע"ה מתלמידי רבינו 'יתגדל' דהיינו שהש"ץ יאמר קדיש ולא יאמרו תחנון כי חג ד' לנו, אחר התפילה נדברו חשובי תלמידי רבינו ביניהם הרה"ג ר' נתן יוסף מייזעלס והרה"צ מפאיע ורבי אלחנן חיים טייטלבוים ז"ל ועוד כמה מאנ"ש שיחיו שמהראוי לעשות סעודת הודאה להודות לד' על חסדיו בהצלת רבינו, ושאלו את המשב"ק ר' יוסף ע"ה אם רבינו יבוא לפאר את המסיבה, וענה להם אם תעשו את הסעודה אז יבוא רבינו, ואכן אחר הצהרים הכין הרה"ח ר' שלום ע"ה ועוד כמה מאנ"ש סעודה, ומלך ביפיו הופיע ביקרו ורבינו בא להסעודה וישב בראש השולחן, אנ"ש הטיבו לבם בשירה ובזמרה וריקודים להודות לד' על חסדיו הגדולים, לשנה אחרת קבעום ועשאום משתה ויו"ט, ונתאסף ציבור חשוב שבאו להשתתף בשמחת רבינו, שנטל ידיו גם הוא לסעודה וכל העם זמרו ושמחו והודו לד' על נס הצלת רבינו ורבינו ז"ל היה בדיחא דעתיה, ונהנה מאוד לראות אנ"ש שמחים בשמחתו, ומני אז נקבע הסעודה וזכרו לא יסוף מזרעם.

השנה הראשונה שעשו סעודה ורבינו אמר תורה היה בשנת תש"י, התורה נרשמה ע"י הרב ליפא פריעדמאן ע"ה מנהל המוסדות ונדפס בספר טיב לבב, ומאז התחיל רבינו לעשות את הסעודה הודאה בליל כ"א כסלו להודות לד' על הצלתו מאחר שזכה להקים לגיון של מלך ותלמידים יראים ושלמים מתחנכים בין כותלי בית מדרשו, ומשנת תשי"ט בערך שזכה רבינו וראה בעיניו הק' את הדור החדש מתחנך על ברכו ומתגדל לתורה ויר"ש, התחילו לעשות את סעודת הודאה גם קצת עם כלי זמר בשירה ובזמרה, שנמשכה כמה שעות ע"י הבחורים, אחר שרביז"ל ורוב הציבור הלכו מביהמ"ד.

24 ע"ש זקינו הגה"צ אבד"ק שאמשאן ז"ל.

25 שביום ב' פ' וישלח התקיימה החתונה של החתן הרב אלחנן חיים שליט"א, בן הר"ר ארי' לייביש טייטלבוים שליט"א בן הגה"צ מנעפלעמיץ שליט"א, עב"ג הכלה תחי' בת הגה"צ ר' שלמה רובין שליט", רב דביהמ"ד דברי שמחה ציעשנוב בקרית יואל.

ב ס י ע ת א ד ש מ י א

רם עסוקים 24 שעות להשיב את זכר ה'

עכשיו ההזדמנות שלנו להיות סוכיר רבנן!

הסגולה הגדולה
התפילה הנדירה

בְּנִין רבנן

דרחים רבנן
הוה ליה

לקראת יומין דחנוכה זוכים להשתתף ב'תמכין דאורייתא' להוקרת הרבנים מידי חודש בחודשו

ההזכרה הנדירה

ויקרת המציאות בעצם
היום המסוגל
זאת חנוכה
אצל מרן הגאב"ד שליט"א
בתפילה נדירה לזרע ברך ה'

הטבעת הברוכה

מעות חנוכה מבורכות
מאת כ"ק
מרן הגאב"ד שליט"א
להתברך בבנים
צדיקים ויראי ה'

ההכטחה המקדושה

'האי מאן דרחים רבנן
הוי ליה בנין רבנן'
ובפרט בעצם ימי החנוכה
כאשר כולנו מעתירים 'ויהיו
זרעי וזרע זרעי'

קרן תמכין דאורייתא
שע"י ועד הפעולה - העדה החרדית

כל ההשפעות ב 30 ש"ח לחודש משך 12 חודשים למען 'תמכין דאורייתא' להוקרת הרבנים

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מעמד סעודת הודאה רבתי במקהלות רבבות בית ישראל

יחד עם מסיבה השנתי להחזקת מוסדותינו הק' בעיר וויליאמסבורג יצ"ו

ליל כ"א כסליו שנת תשפ"ו לפ"ק - בבנין האדיר וואטער-פראנט סקווער, וויליאמסבורג יצ"ו

אף כשידע האדם שפלותו וגדלות הבורא, עכ"ז כשכולל עצמו במקהלות רבבות בית ישראל 'אודה ה' בכל לבב'

דוד המלך זאגט אין תהלים (קי"א א') 'הללוקה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה'.

קען זיין אזוי, דער **בעלזער רב ז"ל - הרה"ק רבי ישכר דוב** (ספר מהרי"ד פר' בשלח ד"ה אנכי)[1], ברענגט צו א ווארט פון **הרה"ק רבי אשר פון סטאלין ז"ל**, האט ער געטייטשט, מ'זאגט (תפילת נשמת), 'בפי ישרים תתרומם', זאגט ער, ווען א איד וויל אנהייבן צו לויבן דעם הייליגן באשעפער אויף די חסדים וואס דער אייבערשטער האט אים געטון. ער איז זיך מתבונן אין גדלות הבורא יתברך שמו, און אויך אין שפלות עצמו, טראכט ער, "ווי אזוי קען איך אנהייבן צו זאגן שירה פארן הייליגן באשעפער?". זאגט ער, **'בפי ישרים תתרומם'**, איך בין דאך ליידער נישט פון די ישרים. **'ובשפתי צדיקים תתברך'**, איך בין דאך ליידער נישט פון די צדיקים. **'ובלשון חסידים תתקדש'**, איך בין ליידער נישט פון די חסידים. **'ובקרב קדושים תתהלל'**, איך בין ליידער נישט פון די קדושים.

אויב אזוי, ווי אזוי קען איך לויבן דעם הייליגן באשעפער? זאגט ער, **'ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל', איך בין מיר כולל צוזאמען אין כלל ישראל, דעמאלטס קען מען שוין זאגן שירה פארן הייליגן באשעפער.**

דוד המלך זאגט, 'אודה ה' בכל לבב', איך בין מיר מתבונן, "ווער בין איך, און ווער איז ה' יתברך. ווי אזוי קען איך זאגן שירה, לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער?".

זאגט ער, 'בסוד ישרים ועדה', **אז איך בין מיר כולל אין כללות ישראל, צוזאמען מיט א 'סוד ישרים ועדה' צו לויבן דעם באשעפער, קען איך לויבן און דאנקען דעם באשעפער!**

איך האב געקלערט אזוי, היינט איז כ"א כסלו, אידן קומען זיך צוזאם צו לויבן און דאנקען פארן הייליגן באשעפער 'בכל לבב', אויף די הצלה פון פעטער ז"ל נשמתו בגנזי מרומים. מ'איז זיך מתבונן, "ווער בין איך, איך זאל קענען

---

1 בספר מהרי"ד: 'אנכי לה' אנכי אשירה אזמרה לה' אלקי ישראל' (שופטים ה' ג', הפטורה לפר' בשלח) נראה לפרש עפ"י האמור בשם **הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע**, כשאמר בשבת 'בפי ישרים תתרומם', התבונן בעצמו וכי מן הישרים אנכי. 'ובשפתי צדיקים תתברך', וכי מן הצדיקים אנכי וכו'. א"כ איך נפתח פה לומר שירות ותשבחות לה'. **והעצה לזה היא 'ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל ברנה יתפאר שמך מלכנו תמיד לעולם ועד', כשכל אחד כולל עצמו בתוך כלל ישראל, יכול לומר שירות ותשבחות לה'**, אלו תו"ד ז"ל.

ואיתא (או"ח סי' צ"ח סעי' א') **דלפני התפלה צריך להתבונן בשפלות עצמו וברוממותו ית'**. והאחים הקדושים **הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא** חלקו ביניהם איזה מהם קודם. האחד אמר, תחילה צריך להתבונן בשפלות עצמו, כי אי אפשר להתבונן ברוממותו ית' טרם שיכיר שפלות עצמו. והשני אמר, תחילה צריך להתבונן ברוממותו ית', כי אי אפשר להכיר שפלות עצמו אם לא יתבונן תחילה ברוממותו ית', ע"כ. ונראה דהעצה הטובה לצאת ידי שניהם הוא, להתבונן תחילה בשפלות עצמו, ואחר כך ברוממותו ית', ושוב לחזור לשפלות עצמו. **אבל אם ככה יעשה האדם לא ישאר לו מקום לפתוח פה לפני ה' להתפלל, ורק על ידי שיכלול עצמו בקדושת כלל ישראל יוכל לזמר לפני ה'.**

וזהו פירוש הפסוק 'אנכי', בתחלה צריך להתבונן בשפלות עצמו, ואחר כך 'לה'', ירמוז להתבוננות ברוממותו ית', ושוב 'אנכי', שאחר שנתבונן ברוממותו ית' נחזור שוב להתבונן בשפלות עצמנו. אבל אחרי כל זאת איך נפצה פה, וזהו 'אשירה', איך אפשר לומר שירה. **אלא כיון 'שאזמרה לה' אלקי ישראל', שנכלול עצמנו בכללות ישראל, נוכל לומר שירה.**

לויבן דעם גרויסן הייליגן באשעפער? בין איך ווערט?" **אבער 'בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל'** (דברים ל"ג ה'), **ס'קומען זיך צוזאם טויזנטער אידן, 'יחד כולם הודו והמליכו ואמרו'** (עפ"י תפילת ערבית), **קען מען זאגן הלל והודאה פארן הייליגן באשעפער!**

'הללוקה' על שאנו זוכים להודות את 'ה' בכל לבב' על חסדיו בהצלת רביה"ק זי"ע

קען נאך זיין, 'הללוקה אודה ה' בכל לבב', דער **רבינו יונה** אין ברכות דף י"ג (ד"ה על שאנו)[2] זאגט, מ'זאגט ביי מודים דרבנן 'על שאנו מודים לך ברוך קל ההודאות', זאגט דער רבינו יונה, **אויף דעם אליינס לויבט מען דעם הייליגן באשעפער, אז מ'האט זוכה געווען צו לויבן דעם הייליגן באשעפער.**

זאגט דוד המלך, 'הללוקה', **איך דארף לויבן דעם הייליגן באשעפער.** אויף וואס? **אויף 'אודה ה' בכל לבב', אויף דעם אז איך בין זוכה צו זאגן הלל והודאה פארן באשעפער.**

היינט נאכט, אונז זענען מיר זיך צוזאמגעקומען, אונז לויב מיר דעם הייליגן באשעפער אז אונז האב מיר די זכות, זיך צוזאמענקומען טויזנטער אידן 'בסוד ישרים ועדה', צו לויבן דעם הייליגן באשעפער אויף די חסדים און די הצלה פונעם פעטער ז"ל.

אזוי ווי דער **תפארת שלמה** טייטשט - דער תפארת שלמה אין פרשת בשלח (עה"פ אז ישיר משה, אופן ה')[3] 'כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך' (תהלים ס"ג ד'), **דאס איז דער גרויסער חסד פון ה' יתברך, מער ווי 'כל החיים וחסדים', וואס דער מענטש איז זוכה אז 'שפתי ישבחונך', אז מיינע ליפן קענען לויבן דעם הייליגן באשעפער.**

'בסוד ישרים ועדה' מוכח שאודה ה' 'בכל' לבב, הן בכמות והן באיכות

דוד המלך זאגט, 'הללוקה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, דער **זיידע ז"ל** דער **ישמח משה** זאגט אין תהלים (תפלה למשה מזמור ק"א א' אופן ג')[4], **דוד המלך, בשעת ער האט געזאגט ברכות והודאות פארן הייליגן באשעפער, האט ער אויכעט אין די זעלבע צייט מעורר געווען די הערצער פון כלל ישראל, זיי זאלן אויכעט לויבן דעם הייליגן באשעפער.** 'עקב חבל נחלתו' (דברים ל"ב ט'), אזוי ווי א שטריק, מ'הייבט אויף אין אין זייט, שאקלט זיך די גאנצע, אלעס הייבט זיך. זאגט ער, 'אודה ה' בכל לבב', וואס מיינט 'בכל לבב'? **מיינט מען אלע הערצער פון כלל ישראל.**

געפון מיר א זאך, ס'איז דא אן ענין פון כמות, און ס'איז דא איכות[5].

ס'איז א גרויסע מחלוקת אין די **גמרא** (סנהדרין עח„ בכורות ג.)[6] וואס 'כל' איז דער טייטש, צו 'כל' טייטש כולו, צו 'כל' טייטש מקצתו.

וואס איז טייטש 'אודה ה' בכל לבב'? צו מיינט עס 'בכל לבב', 'כל' כולו, אדער אפשר מיינט דאס נאר אפילו במקצת הלב?

אבער אז מ'קוקט אן דעם ציבור וואס ווערן נתעורר, זיי זענען

---

2 ברבינו יונה: 'על שאנו מודים', פירוש, **על שזכינו להודות לך**.

3 בתפארת שלמה: א"י 'אז ישיר וגו' (שמות ט"ו א'), ונקדים לפרש הפסוק בתהלים (ס"ג ד') 'כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך וגו"', פי' **שהאדם צריך לתת שבח והודי' על זה גופא אשר זכה לזה שיהי' משבח ומפאר להבורא ב"ה, כי החסד הזה גדול מכל החיים והחסדים אשר האדם זוכה 'שפתי ישבחונך'**. וזה ג"כ מה שנאמר (תהלים קמ"ה ט-י) 'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, יודוך ה' כל מעשיך', פי' **זה הרחמנות מכל מעשיו**, 'יודוך וגו"' **שנתן לאדם רשות להודות לו**, וכו', עי"ש.

4 בתפלה למשה: א"י 'אודה ה' בכל לבב', **כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב, ובפרט דברי נעים זמירות ישראל אשר רוח ה' דבר בו היה מלהיב הלבבות. והיינו 'אודה ה' בכל לבב', ר"ל עם כל הלבבות**, והבן.

וז"ק במזמור ק"ד (פסוק ל"ה): פירשתי בפסוק (תהלים קי"א א') 'אודה ה' בכלל לבב', ובפסוק (שם קמ"ה כ"א) 'תהלת ה' ידבר פי וגו"', **כי כשהיה דוד מודה ומשבח ומפאר ליוצרו ב"ה וב"ש, היה מנשא ומגביה כל הלבבות של אנשי ישראל להודות ולהלל לשמו ית' ויתעלה**. וזהו שאמר **'אודה ה' בכל לבב' של כל ישראל**, 'תהלת ה' ידבר פי' היינו כאשר ידבר פי, **אז אני פועל 'שיברך כל בשר שם קדשו'**. ובאמת כן ראוי ומחויב לכל איש ישראל, **כי לכל אחד מישראל יש לו ששים ריבוא צינורות בנשמה, צינור אחד לכל נשמה ונשמה מהס' רבוא נשמות של ישראל, וא"כ כשמתעורר אחד ראוי להתעורר כל ישראל על ידי הצינורות**, וכו'.

ובייטב לב פר' חיי שרה (עה"פ ואברהם זקן בא בימים) הביא דבריו הק' בזה"ל: עפ"מ שפי' **מוזלה"ה** 'אודה ה' בכל לבב', **כי דוד המלך בעת שאמר ברכות והודאות לשמו ית' היה מעורר לבבות ישראל להודות לשם ה', כי 'יעקב חבל נחלתו', כמו חבל ממש שכלו משורש אחד וכשמגביה קצתו כלו הוא מוגבה ועולה וזה בכל לבב** והבן.

5 ועי' בספר **לקח טוב מהגר"י ענגיל ז"ל** (כלל ט"ו) שהביא כמה וכמה ראיות מש"ס ופוסקים איזה מהן עדיף.

6 במס' סנהדרין: תנו רבנן, הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת, בין בבת אחת, בין בזה אחר זה, פטורין. רבי יהודה בן בתירא אומר, בזה אחר זה, האחרון חייב, מפני שקירב את מיתתו. אמר רבי יוחנן, ושניהם מקרא אחד דרשו, 'ואיש כי יכה כל נפש אדם' (ויקרא כ"ד י"ז), **רבנן סברי 'כל נפש', עד דאיכא כל נפש** [פרש"י: וכיון דמתחילה סייעו הראשונים בהריגתו ליכא כולה נפש במכת האחרון], **ורבי יהודה בן בתירא סבר 'כל נפש' כל דהוא נפש** [פרש"י: אפי' מקצתה וכו'.].

וע' במס' בכורות: אמר רבי יהושע, ושניהם מקרא אחד דרשו, 'כל בכור' (שמות י"ג ב'). רבנן סברי 'בכור' מקצת בכור משמע, **כתב רחמנא 'כל' עד דאיכא כוליה**. ורבי יהודה סבר 'בכור' כוליה בכור משמע, **כתב רחמנא 'כל' דאפילו כל דהוא**. איבעית אימא, דכולי עלמא 'בכור' רובא משמע, **מר סבר 'כל' משמע למלויי אתא, ומר סבר לגרועי אתא** [וע' בתוס' (חולין פח. ד"ה)].

'ישרים ועדה' - אן עדה פון ישרים, איז א סימן אז ס'איז א הודאה בכמות ובאיכות מיטן 'גאנצן' הארץ [באיכות], און 'אלע' הערצער [בכמות]. די הודאה איז 'בכל לב', נישט נאר במקצת הלב.

זאגט דוד המלך, 'אודה ה' בכל לבב', **'אלע הערצער', און 'מיטן גאנצן הארץ', ווייל מ'זעט דאך ס'איז א 'סוד ישרים ועדה', אן עדה פון ישרים - 'ישרי לב', ממילא איז דאס א הודאה מיטן גאנצן הארץ.**

'אודה ה' בכל לבב' על הצלת מרן רביה"ק, בדאותנו 'ישרים ועדה' אשר הקים אחר החורבן

די וועלט פאסט זיך צו זאגן היינט כ"א כסלו, די יום ההצלה והשחרור פון פעטער ז"ל מעמק הבכא, 'להודות ולהלל' צום הייליגן באשעפער אויף די חסדים וואס דער אייבערשטער האט געטון מיט כלל ישראל מיט זיין הצלה.

וואר ס'וויסט די מצב פון כלל ישראל נאכן חורבן - דעם חורבן איראפע, אין אלע מדינות. אידן זענען געווען 'שבורים ורצוצים', צובראכן, און א גרויסע הזנחה אין יעדע דבר שבקדושה.

דעמאלטס באותו זמן, איז 'זרח בחושך אור לישרים' (תהלים קי"ב ד'), **דער פעטער ז"ל האט מחזיר געווען עטרה ליושנה, ער האט אויפגעשטעלט א לגיון של מלך, ס'זאל זיין לומדי תורה, ס'זאל זיין עובדי ה', מקיימי מצות ה' כראוי, ס'זאל זיין חסידים ואנשי מעשה, אלפים ורבבות אין די גאנצע וועלט.**

און אויף דעם וועלט נתעורר דאס הארץ, מקיים צו זיין 'אודה ה' בכל לבב', צו לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער בכל נימי נפשנו, 'בסוד ישרים ועדה', ווייל מ'זעט די 'ישרים ועדה', אן עדה גדולה ושלימה, תלמידי חכמים יראי ה', הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם, אין א מדרגה פון גבוה ונשא.

מ'קוקט אן זעט מען בתי מדרשות אנגעפילט מיט לומדי תורה, און דאוועגען מיט כוונה - און דאוועגען מיט א התלהבות. מ'זעט בתי חינוך, בתי חינוך לבנים און בתי חינוך לבנות, אויסגעצייכנטע בתי חינוך. מ'זעט נשים כשרות וצניעות. מ'זעט טייערע בחורים, טייערע יונגעלייט, און בעלי בתים נכבדים וואס זענען עושה צדקה וחסד. מ'זעט אזא הייליגע גרויסע קהילה וואס ס'פירט זיך מיט חסידות ומהדרים במצות ה'. מ'זעט דעם לגיון ה' וואס זענען מובדל - אפגעטיילט פון רשעים, האבן נישט קיין שום חלק - קיין שום קשר מיט טומאת הציונות, נאר וויסן אז טומאת הציונות איז משוקץ, טמא ומטמא. **דאס אלעס ברענגט ארויס א גרויסע שמחה אין הארץ, און ס'איז מעורר דאס הארץ צו לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער, אינעם יום הצלה והשחרור פונעם פעטער ז"ל 'מאפילה לאורה'.**

און אז מ'קוקט אויף די 'סוד ישרים ועדה', די עדה פון ישרים וואס ער האט אויפגעשטעלט, דאס איז נאך מער מעורר די הודאה צום באשעפער, מיטן גאנצן הארץ, נאר כולו אומר 'הבו לה' כבוד שמו' (תהלים כ"ט ב'), **'שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו'** (תהלים ק"ה ב') **די הצלה איז נישט קיין פערזענליכע הצלה, נאר ס'איז הצלת הרבים, הצלת התורה, 'שלא תשתכח תורה מישראל'.**

אבער אין די זעלבע צייט ליגט א פליכט אויף אונז, מרחיב צו זיין די גבולי הקדושה אין אלע ענינים בכמות ובאיכות. מ'דארף זען אויפצושטעלן נאך בתי מדרשות, נאך בתי חינוך, סיי בתי חינוך פאר בנים, און סיי בתי חינוך פאר בנות, נאך מקואות, און יעדע דבר שבקדושה.

מ'דארף זען מוסיף צו זיין לומדי תורה, סיי בעלי בתים און סיי אינגעלייט, און קינדער וואס זיצן אין תלמוד תורה, און בחורים בכל מקום ומקום.

מגביר צו זיין - צו פארשטערקערן מעשה צדקה וחסד פאר מוסדות התורה, סיי אין ארץ ישראל און סיי אין חוץ לארץ, אדער פאר יחידים וואס זענען נצרכים. און אויכעט פאר קרן הצלה, **מ'דארף ארויסברענגען א תשואות חן - א יישר כח פאר חשוב'ע נדבנים וואס האבן לעצטנס מנדב געווען א מיליאן דאלאר פאר קרן הצלה ווען אונז זענען מיר געווען אין ארץ ישראל[7], ס'קומט זיי א גרויסן יישר כח, זיי זענען מרים דעם כח פון קרן הצלה**, פאר די אלע מוסדות וואס זיי נעמען נישט - זיי זענען נישט נהנה פון ממשלת הטמאים משלחן איזבל.

מ'דארף זען צו פארשטארקן די כח הקדושה עניני צניעות, סיי ווי אזוי מ'פירט זיך אויף און סיי אין די מלבושים.

[כאן האריך רבינו שליט"א בדברי הדרכה ומוסר להורות הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ובגודל ההתחייבות להשתתף בההחזקת מוסדותינו הקדושים בעיר וויליאמסבורג יצ"ו]

ברכת הקודש

דער זכות פון פעטער ז"ל זאל מגן זיין פאר אלע תומכים, פאר אלע מסייעים, פאר אלע מתנדבים מאד, די אלע וואס געבן געלט און ביישטייערן זיך מיט חשוב'ע נתינות זאלן געבענטשט ווערן מיט אלע ברכות, ברכות וישועות אין אלע ענינים.

מיט דעם וועל איך ענדיגן מיינע וועלטער מעין הפתיחה, דעם טאג פון כ"א כסלו, וואס אונז געב מיר א שבח והודאה פארן באשעפער אויף די הצלה פון פעטער ז"ל, זכותו יגן עלינו, זאלן מיר אלע געהאלפן ווערן מיט אלעם גוטן בגשמיות וברוחניות, בני חיי ומזוני. ביז מיר וועלן זוכה זיין צום ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

---

7 בעת ביקור כ"ק מרן רבינו שליט"א בארה"ק, ושבת על שב"ק המרומם פר' תולדות תשפ"ו העלה"ט יחד עם אלופי אלפי ישראל באת"ק מירון בצילא קדישא של התנא אלוקי רשב"י, למחרתו ביום א' פר' ויצא, במעמד הפרשת תרומות ומעשרות ביקב 'אור הגנוז' בהשתתפות חברי הבד"ץ שליט"א, מסר מרן רבינו לידי הגאון הגדול ר' אברהם יצחק אולמאן שליט"א חבר הבד"ץ נדבה הגונה של מיליאן דאללער נדבת לבם של נגידי אנ"ש בארה"ב, לטובת חלוקת 'קרן הצלה' בימי החנוכה למוסדות התורה בארה"ק.

נדפס ברשות וועד להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א
תשו"ח לחברי מערכת 'לחזות בנועם'
שהמציאו לנו את הד"ת מסודר ומוגה באופן נעלה

מאכט לעבטיג אייער שטוב:

חנוכה מתנות בראזש

אן אלע וויטערדיגע מתנות, גורלות

$1,800

באקומט צו אייער טיר:

צוויי נייע משולחן מלכים

חלק י"ב (תשע"ט), אן חלק י"ג (תש"פ)

$1,000

$500

דאפעלט אייער נעווינס:

גראמדיגער זונתנו גורל'

מיט א $30,000 מאקסימום נעווינס

$600

נאר וואס ארויס פון דריק:

ספר משולחן מלכים

שיחות קודש חלק י"ב – שנת תשע"ט לפ"ק

סעודת הודאה — דינער השנתי

ב' וישב כ"א כסלו

בקתאסף כל קהלא קדישא "סאטמאר"

WATERFRONT SQUARE

ביום הצלת רבינו הק' והטהור זצ"ל

492 KENT AVENUE, BROOKLYN NEW YORK 11249

בנערינו ובזקנינו נלך כי חג ה' לנו

בעזרת השם יתברך

הזמנת כבוד

קול אומרים הודו את ה'
צבאות שהגיענו לזמן הזה
תקופת יובל העשרים
להתחדשות המוסדות
הקדושים בדרך
הישן והטהור
אשר סלל מרן
רבינו הק'

נתכבד להזמין את כבוד
ידידינו אנשי שלומינו
אהובים וברורים,
לבוא ולהתעלס אתנו
במקהלות רבבות
ישראל תלמידיו
של בעל הנס
זי"ע אצל

סעודת הודאה

להצלת מרן רבינו הק'
והטהור זי"ע

דינר השנתי

להחזקת אלפי צאן קדשים
תלמידים ותלמידות כן ירבו

שתתקיים ברצו"ה בהאסף כל עדת סאטמאר זקנים עם נערים

ב' וישב, כ"א כסלו
תשפ"ז לפ"ק

למס' NOVEMBER 30, '26
בשעה 6:00 בערב

WATERFRONT SQUARE
492 KENT AVENUE
BROOKLYN NEW YORK 11249

עטרת תפארת ראשינו

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ינאום עניגים העומדים על הפרק יסודות חדת וחובת השעה במשנת בעל חנס זי"ע

מחכים אנו לקבל פניכם באהבה ובכל אותות כבוד בביטס שם שמים זו

ישיבה תורה ויראה ובית רחל דרבינו יואל מסאטמאר

נתייסדה ע"י רבינו הק' והטהור זי"ע - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

podium.nyc